

Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR

Závěrečná zpráva pro Státní ústav pro kontrolu léčiv

Říjen 2014

Obsah

Hlavní zjištění	strana 3
Realizátor projektu	strana 5
Východiska a parametry projektu	strana 6
Výsledky výzkumu - Kraje	strana 7
Souhrnná analýza	strana 20
Příloha: Zpráva Domácnosti	strana 34

Hlavní zjištění

Podíl nevyužitých léčiv v ČR činil v roce 2013 minimálně 3,4 % dodávek distributorů

- **Do lékáren lidé vloni odnesli k bezplatné likvidaci léčiva za cca 1,2 miliardy korun.** Další množství nevyužitých léčiv, odhadem za **495 milionů korun, vyhodili** spolu s běžným odpadem **do popelnic**, spláchli do WC nebo odnesli do sběrného dvora. Léky v hodnotě **minimálně 171 milionů** lidé odevzdali zpět do ordinací lékařů.
- Navíc **letos v polovině roku měli lidé doma zásoby nevyužitých léčiv za 362 milionů korun.** Řada z těchto léčiv však s velkou pravděpodobností poputuje ještě do konce roku do lékáren a popelnic (a objevila by se ve vyčíslení odpadů za rok 2014). Z dostupných údajů však není možné zjistit, o jak velkou část se jedná. Tedy tuto sumu nelze jednoduše přičíst k výše uváděným číslům a ponecháváme ji jako samostatnou informaci.

Pouze polovina domácností odevzdává léky zpět do lékáren, třetina je vyhazuje do popelnic nebo do WC

- Ačkoliv je většina domácností informovaná o možnosti odevzdat nepoužitelné léky v lékárnách, v praxi je nosí často také do popelnic, do ordinací lékařů nebo je hromadí doma.

Hlavní zjištění

Množství lékového odpadu odevzdaného do lékáren v celé ČR jeví stoupající tendenci, s mírným propadem v roce 2009 a 2013

- **Objem lékového odpadu z lékáren má obecně stoupající tendenci.** Zatímco v roce 2008 veřejnost odevzdala do lékáren celkem 235 tun nepoužitelných léčiv, **v roce 2013 to již bylo 281 tun.**
- **Průměrná cena za likvidaci lékového odpadu,** kterou proplácí krajské úřady, **jevila rostoucí trend do roku 2012** (včetně). **V roce 2013 došlo ve většině krajů k poklesu této ceny.** Mezi jednotlivými kraji je přitom patrný veliký rozptyl (od necelých 17 000 Kč za tunu až po více než 38 000 Kč za tunu).
- **Celkové finanční náklady na likvidaci nepoužitých léků meziročně stoupaly až do roku 2012** (s výjimkou roku 2009, kdy i vzhledem k menšímu celkovému množství likvidovaného odpadu, došlo k poklesu celkové finanční částky na jeho likvidaci). **Ke snížení celkové ceny likvidace odpadu v rámci ČR došlo poté až v roce 2013.** Tento pokles byl zapříčiněn zejména celkově nižšími cenami za likvidaci jedné tuny odpadu ve většině krajů. **V roce 2013 je tak celková cena likvidace nepoužitých léčiv v ČR na úrovni 7,8 miliónu Kč.** V porovnání s cenou nevyužitých léčiv se ovšem jejich likvidační náklady jeví téměř jako zanedbatelné.

Hlavním důvodem k vyhození léku je prošlá expirace

- Lékaři i lékárníci se shodují, že hlavním důvodem vyhazování nepoužitelných léčiv je **prošlá doba použitelnosti.** Shoda panuje i ohledně zastoupení léčiv po zemřelém členu rodiny. Lékaři však vidí vyšší podíl léků s nežádoucími účinky a po změně léčby, což je vysvětlitelné jejich zaměřením.
- **V domácnostech se mezi momentálně nepoužívanými léky vyskytují hlavně tzv. léky do zásoby,** dále léky po změně léčby a léky, u nichž se projeví nějaké nežádoucí účinky.

Realizátor projektu

Sídlo firmy: Chlumčanského 497/5, 180 00, Praha 8

Telefon: 225 986 811

Fax: 225 986 860

E-mail: info@stemmark.cz

<http://www.stemmark.cz>

[slideshare.net/stemmark](https://www.slideshare.net/stemmark)

twitter.com/stemmark

Pomáháme našim zákazníkům správně porozumět výsledkům výzkumu a zvolit optimální marketingovou strategii, vedoucí k úspěchu a k dosažení jejich cílů. Tím pomáháme jejich růstu a zlepšování pozice na trhu.

Už několik let budujeme otevřenou firmu. Naši zaměstnanci přistupují ke své práci zodpovědně a dostávají úměrný prostor k sebevyjádření. Práce nás baví a vždy se při ní snažíme o řemeslnou poctivost.

Jsme členy profesních sdružení:

Business Advisor

Barbora Večerková

- Telefon: 603 458 959
- E-mail: vecerkova@stemmark.cz

Senior Analyst

Gabriela Körnerová

- Telefon: 225 986 837
- E-mail: kornerova@stemmark.cz

Východiska a parametry projektu

Celkové zadání projektu

Předmětem výzkumného projektu bylo dle zadání SÚKL provést **souhrnnou analýzu dostupných výsledků jednotlivých výzkumů** a vytvořit z nich jednoznačné výstupy, jejichž cílem je popsat celkový obraz reálného využití léčiv v ČR a vyčíslit finanční dopad, který představují nevyužitá a likvidovaná léčiva. Projekt navazoval na obdobnou studii z roku 2012.

Cíle projektu

Zjistit reálné využití léčiv v ČR z hlediska:

- Finančního dopadu – odhad finančního objemu, který představují nevyužitá a likvidovaná léčiva s využitím průměrné ceny za balení v příslušném období.
- Srovnání množství likvidovaných léčiv s celkovými dodávkami distributorů do lékáren v roce 2013.
- Meziročního srovnání odevzdaných a likvidovaných nepoužitých léčiv za roky 2011-2013.

Dílčí zdroje

Do souhrnné analýzy byly dle zadání SÚKL zařazeny následující výzkumy:

- **Domácnosti** (audit lékárníček v 1000 domácnostech, osobní rozhovory, STEM/MARK, září 2014) => samostatná zpráva
- **Kraje** (dotazování krajských úředníků, STEM/MARK, 2014, v kombinaci s daty dodanými agenturou CENIA) => výsledky výzkumu jsou součástí této souhrnné zprávy jako jeho podkapitola

- **Otázky lékové politiky** (sociologický výzkum, STEM/MARK, duben - květen 2014)
=> 3 samostatné zprávy za jednotlivé cílové skupiny: Lékaři, Lékárníci a Veřejnost
- **Hodnocení dodávek distribuovaných léčivých přípravků za rok 2013** (SÚKL 13. 3. 2014)
- **Nepoužitelná léčiva** (data poskytnutá agenturou CENIA na žádost SÚKL)

KRAJE – Výsledky dílčí části výzkumu

Východiska a parametry projektu - KRAJE

Zadání a cíle projektu

Předmětem této části výzkumného projektu bylo **získání a zpracování dat ze všech krajů ČR, včetně hlavního města Prahy, o objemu likvidovaného odpadu** (nepoužitých léčiv) za roky 2011 – 2013.

Data měla být získána **ze dvou zdrojů**. Jednak z veřejně dostupné **databáze Ministerstva životního prostředí ČR** (rozklíčování zdrojů likvidovaných nepoužitých léčiv).

Dále pak z **jednotlivých krajů** - na základě telefonické rekrutace vyplnil odpovědný pracovník každého krajského úřadu dotazník (zjištění vývoje nákladovosti likvidace nepoužitých léčiv a názorů na plýtvání s léčivy).

Výsledky tohoto výzkumu jsou zahrnuty spolu s dalšími částmi do celkového obrazu reálného využití léčiv, jehož cílem je vyčíslit i finanční dopad na zdravotní systém ČR.

1. KRAJSKÉ ÚŘADY

Metoda projektu

- **Vyplnění strukturovaného dotazníku** zaslaného e-mailem zodpovědným pracovníkem krajského úřadu. Táto metodika byla ze strany úředníků preferována před osobním rozhovorem s tazatelem společnosti STEM/MARK.
- Rozhovoru **předcházela telefonická rekrutace** (identifikace osoby zodpovědné za monitorování lékového odpadu).

Detaily terénního šetření

- Celkový počet vyplněných dotazníků: 14
- Termín dotazování: 1. 9. – 26. 9. 2014
- Cílové osoby: pracovníci KÚ zodpovědní za danou agendu
- Data: nevážená

Poznámky k metodice:

- U jednoho úřadu musela být podána **žádost podle zákona 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím**.
- Z telefonických a emailových rozhovorů bylo patrné, že krajské úřady přistupují k evidenci lékového odpadu velmi různorodě a **neexistuje zde jednotná metodika ohledně toho, jaká data a v jaké podobě jsou zpracovávána**.
- Údaje za rok 2011 byly upraveny podle nynějších informací od úředníků (byly zahrnuty v analýze z roku 2012, ale nyní jsme je aktualizovali).
- Chybějící data za roky 2011 a 2012 byla u jednoho kraje ve výsledcích dopočítána standartními statistickými metodami (při výpočtu jsme zohlednili velikost daného kraje a provedli aproximaci z dostupných cen za jednu tunu).

2. CENIA - DATABÁZE MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Průběh a detaily projektu

- **V této části projektu bylo cílem získat data o produkci odpadů ohlášená původci odpadů a oprávněnými osobami**, tato data jsou k dispozici na adrese <http://isoh.cenia.cz/groupisoh> (web Ministerstva pro životní prostředí).
- Data jsou zde agregovaná a filtrovatelná dle kódů odpadů a dle území. Provozovatelem Informačního systému odpadového hospodářství, ve kterém jsou tato data zpracovávána, je CENIA, Česká informační agentura životního prostředí.

Východiska a parametry projektu - KRAJE

- V datech jsou zahrnuty následující **kódy odpadu a kódy nakládání odpadu**:
  - **18 01 09** (Jiná nepoužitelná léčiva neuvedená pod číslem 18 01 08)
  - **20 01 32** (Jiná nepoužitelná léčiva neuvedená pod číslem 20 01 31)
  - A00, AN60 – evident Obec
  - BN30 – partner Občan obce
- V datech za rok 2011 nejsou zahrnuta množství odpadů od tzv. „podlimitních“ původců odpadů a „hříšníků“ (původci, na které se nevztahuje ohlašovací povinnost dle zákona nebo kteří hlášení nepodali). Produkce těchto subjektů je v rámci celostátních dat dopočítávána.
- V datech za roky 2012 a 2013 již lze rozlišit, zda dopočtené množství pochází od „firmy“ nebo „obce“. Pro tyto roky bylo k datům produkce připočítáno i množství „podlimitních a hříšníků“ za obce. Odpady pocházejí od "dopočtených" obcí a lze předpokládat, že původcem těchto odpadů jsou převážně občané těchto obcí.
- Takto byla získána data za roky 2011 – 2013 v členění na jednotlivé kraje České republiky.

Poznámky získaným datům:

- Při porovnání dat získaných z krajských úřadů (množství lékového odpadu odebraného z lékáren k likvidaci) a dat získaných prostřednictvím agentury CENIA, je patrné, že **údaje získané z databáze CENIA jsou (až na dva kraje) výrazně nižší.**

- Po diskusi s pracovníky agentury CENIA bylo zjištěno několik důvodů, které mohou vysvětlit tento rozdíl:
  - Vzhledem k tomu, že se jedná o nedopočítaná data, **chybí lékárny s produkcí odpadů pod 100 kg za rok**, které nemají ohlašovací povinnost.
  - Některé lékárny neví, že mají hlásit produkci odpadů a spadaly by opět mezi „dopočtené hříšníky“.
  - Údaje získané z jednotlivých krajů (i přístup daného kraje k odpadové evidenci) mají různou kvalitu a tedy i získaná data se pravděpodobně u některých krajů blíží reálné situaci více než jinde.
- Na data získaná agenturou CENIA tedy **doporučujeme pohlížet jako na minimální množství lékového odpadu, který produkuje občané jednotlivých krajů a které příslušné subjekty hlásí do celostátní evidence.** Skutečné množství produkovaného odpadu je však evidentně výrazně vyšší.

Výsledky výzkumu - KRAJE

Množství léků odevzdaných v lékárně roste

- **Objem lékového odpadu z lékáren má obecně stoupající tendenci.** Zatímco v roce 2008 veřejnost odevzdala do lékáren celkem 235 tun nepoužitelných léčiv, v roce 2013 to již bylo 281 tun. Tento stoupající trend je v posledních 3 letech patrný ve většině krajů.

Za likvidaci jedné tuny lékového odpadu z lékáren platí kraje od necelých 17 do více než 38 tisíc korun

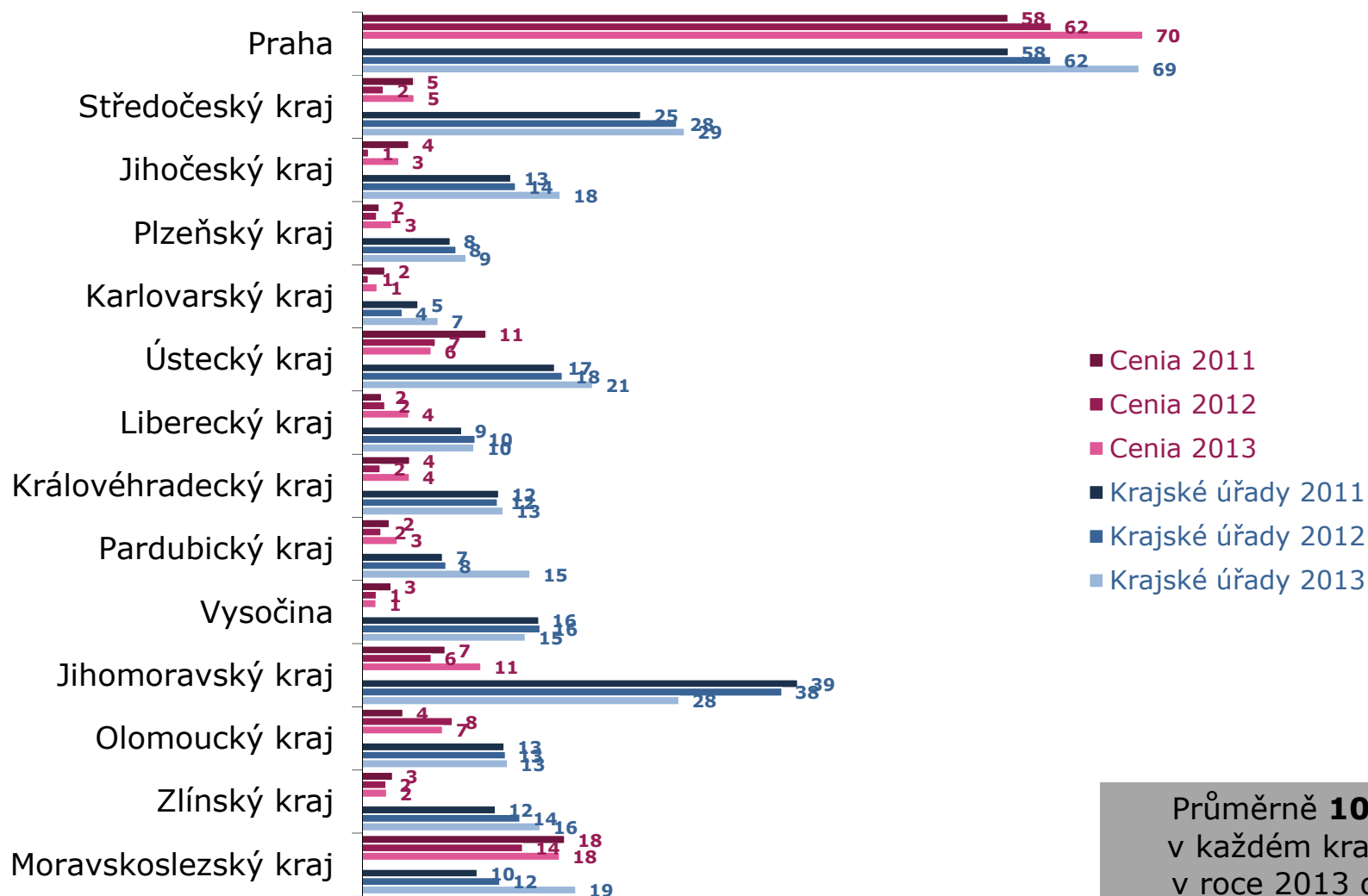
- Průměrná cena za likvidaci lékového odpadu, kterou proplácí krajské úřady, jevila rostoucí trend do roku 2012 (včetně), kdy byla tato cena 34 755 Kč za tunu odpadu. **V roce 2013 došlo ve většině krajů k poklesu této ceny – 30 228 Kč** (za tunu odpadu). V některých krajích byl tento pokles poměrně razantní.
- Mezi jednotlivými kraji je přitom patrný veliký rozptyl. Nejlevněji a s velkým odstupem od ostatních dokázaly vloni likvidovat jednu tunu lékového odpadu kraj Praha (16 837 Kč za tunu) a Zlínský kraj (19 143 Kč za tunu), naopak výrazně vyšší platby za jednu tunu uskutečnil kraj Středočeský (38 424 Kč za tunu).

Celkové ceny za likvidaci nepoužitých léčiv kopírují vývoj odpadu i průměrné ceny likvidace

- **Celkové finanční náklady na likvidaci nepoužitých léků meziročně stoupaly až do roku 2012** (s výjimkou roku 2009, kdy i vzhledem k menšímu celkovému množství likvidovaného odpadu, došlo k poklesu celkové finanční částky na jeho likvidaci). **Ke snížení celkové ceny likvidace odpadu v rámci ČR došlo poté až v roce 2013.** Tento pokles byl zejména zapříčiněn celkově nižšími cenami za likvidaci jedné tuny odpadu ve většině krajů. **V roce 2013 je tak celková cena likvidace nepoužitých léčiv v ČR na úrovni 7,8 miliónu Kč.**

Porovnání množství likvidovaných léčiv S/M vs. CENIA

Množství likvidovaných nepoužitých léčiv (v tunách)

ZDROJ: STEM/MARK - Kraje, Říjen 2014

Průměrně **108 lékáren**
v každém kraji požádalo
v roce 2013 o refundaci
likvidace odpadu

Množství lékového odpadu v ČR v roce 2013 stouplo

Množství likvidovaných nepoužitých léčiv za jednotlivé roky (v tunách)

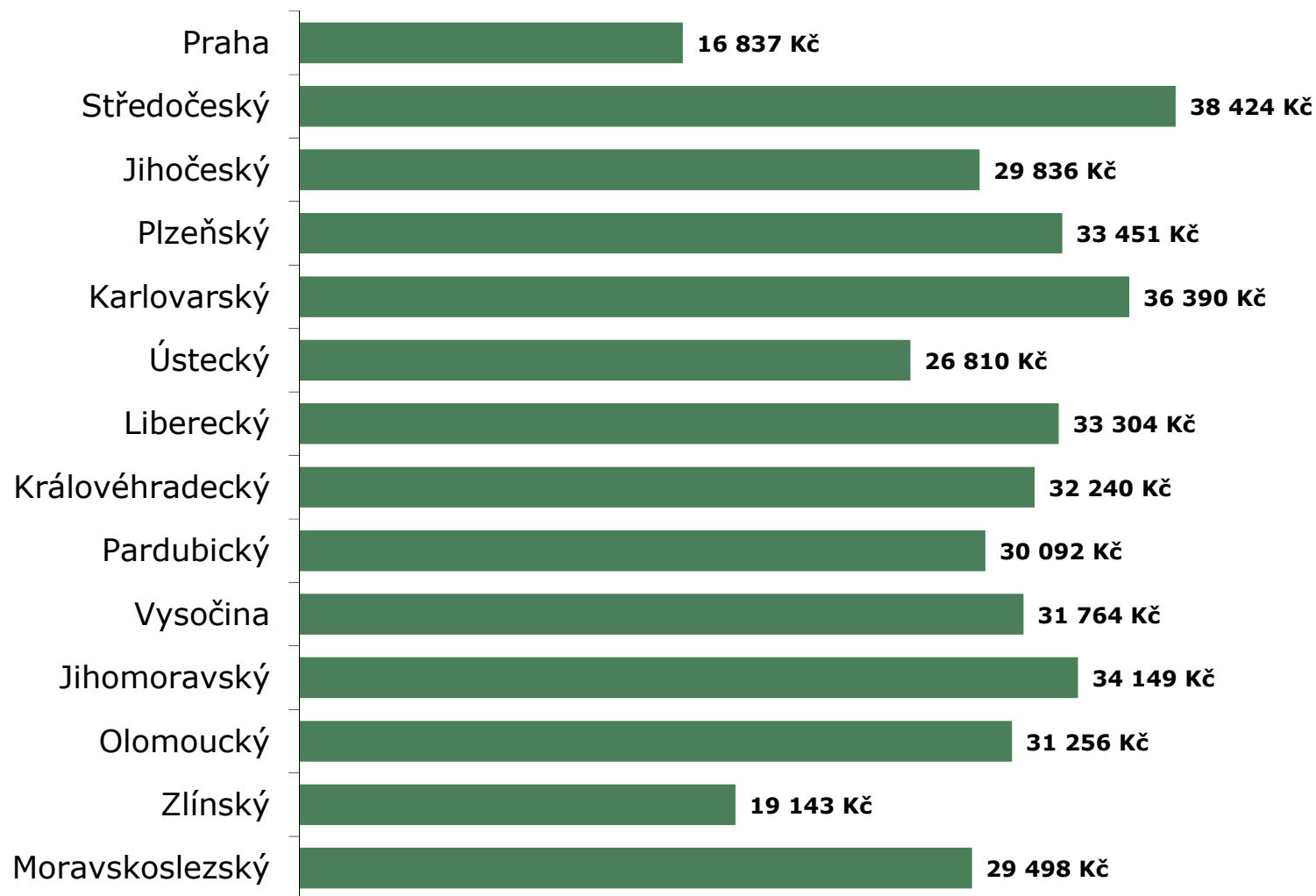
	Zdroj: CENIA						Zdroj: Krajské úřady					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Praha	74,4	60,1	60,2	57,7	61,5	69,7	67,7	56,5	57,3	57,7	61,5	69,4
Středočeský kraj	4,1	4,4	4,3	4,6	1,9	4,7	30,7	27,9	28,8	24,9	28,1	28,8
Jihočeský kraj	3,3	6,7	4,6	4,2	0,6	3,3	8,3	7,7	11,4	13,3	13,7	17,7
Plzeňský kraj	3,4	3,8	2,9	1,5	1,3	2,7	6,8	6,3	6,8	7,9	8,4	9,3
Karlovarský kraj	1,8	1,3	1,9	2,0	0,6	1,3	4,0	4,3	2,9	5,0	3,6	6,8
Ústecký kraj	7,5	9,7	10,8	11,1	6,5	6,2	14,8	14,1	16,3	17,2	17,9	20,6
Liberecký kraj	1,8	2,2	1,9	1,7	2,1	4,2	5,4	5,0	7,8	8,9	10,1	10,0
Královéhradecký kraj	3,8	3,4	3	4,3	1,6	4,2	11,4	8,5	8,7	12,2	12,1	12,6
Pardubický kraj	1,5	2,4	2,4	2,5	1,7	3,2	6,3	6,2	7,2	7,2	7,5	15,0
Vysočina	1,6	2,3	2,8	2,6	1,3	1,3	13,2	12,7	14,4	15,8	15,9	14,6
Jihomoravský kraj	11	11,7	14,5	7,4	6,2	10,6	39,1	25,6	42,8	38,9	37,5	28,3
Olomoucký kraj	3	3,2	3,7	3,7	8,1	7,2	8,2	7,4	9,5	12,7	12,8	13,0
Zlínský kraj	5	6,1	7,7	2,7	2,1	2,2	9,8	11,8	13,9	11,9	14,1	15,9
Moravskoslezský kraj	15,5	16,3	15,5	18,1	14,3	17,6	9,6	9,9	12,5	10,3	12,3	19,1
Celkem	138	134	136	124	110	138	235	204	240	244	256	281

ZDROJ: STEM/MARK - Kraje, Říjen 2014

Pozn.: Šedě jsou vyznačeny dopočítané údaje

Cena za likvidaci jedné tuny lékového odpadu z lékáren se pohybuje od 16 tisíc do 38 tisíc korun

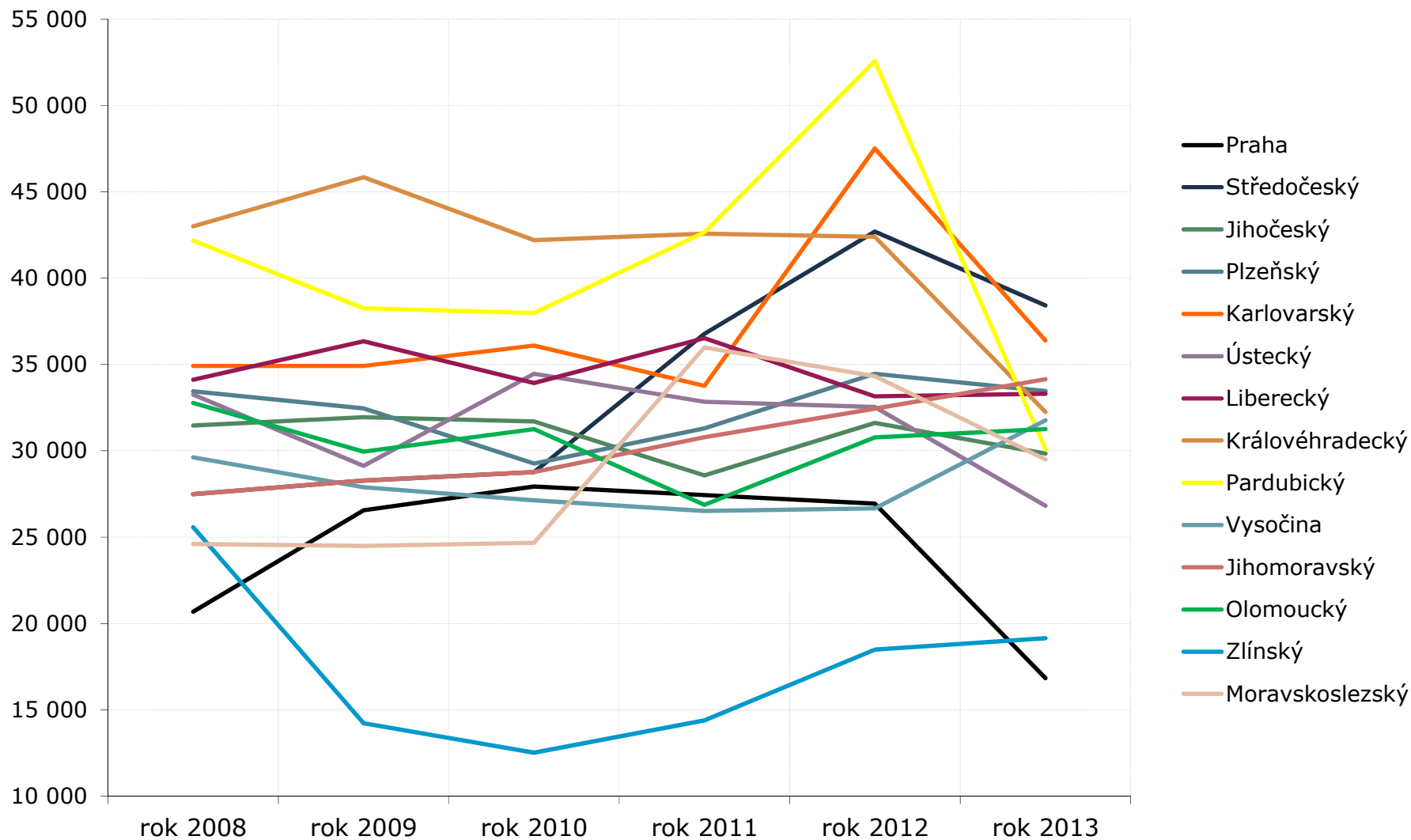
Průměrné ceny za likvidaci 1 tuny nepoužitých léčiv za rok 2013

ZDROJ: STEM/MARK - Kraje, Říjen 2014

Nejlevněji likviduje léky Zlínský kraj a Praha

Průměrné ceny za likvidaci jedné tuny nepoužitých léčiv (v Kč)

ZDROJ: STEM/MARK - Kraje, Říjen 2014

Průměrná cena za likvidaci jedné tuny v roce 2013 poklesla

Průměrné ceny za likvidaci 1 tuny nepoužitých léčiv za jednotlivé roky (v Kč)

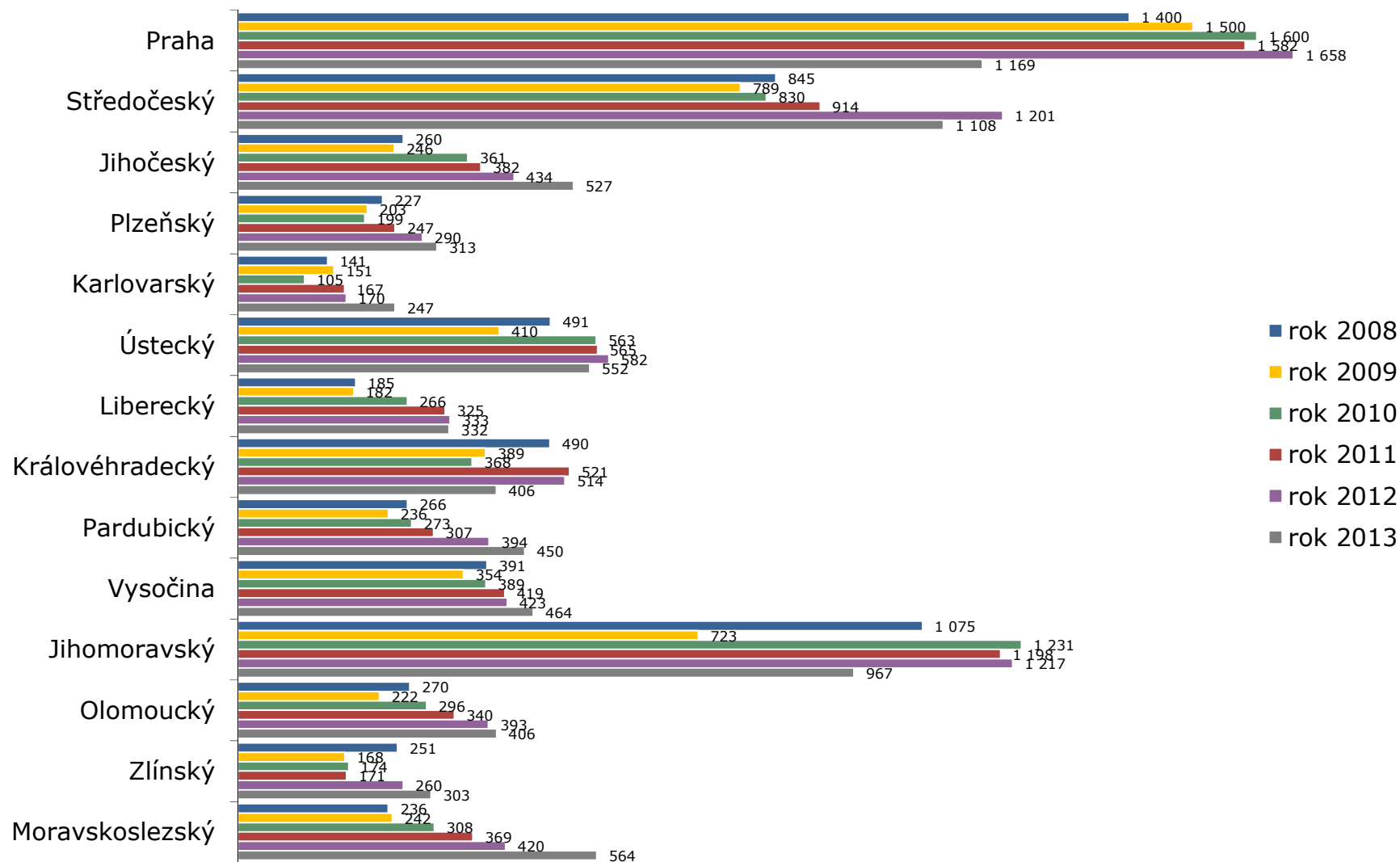
	Zdroj: Krajské úřady					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Praha	20 679	26 549	27 923	27 427	26 941	16 837
Středočeský kraj	27 489	28 277	28 773	36 770	42 694	38 424
Jihočeský kraj	31 465	31 937	31 699	28 578	31 619	29 836
Plzeňský kraj	33 445	32 455	29 258	31 297	34 456	33 451
Karlovarský kraj	34 909	34 909	36 094	33 758	47 514	36 390
Ústecký kraj	33 257	29 127	34 466	32 843	32 539	26 810
Liberecký kraj	34 122	36 342	33 930	36 516	33 157	33 304
Královéhradecký kraj	43 006	45 852	42 205	42 573	42 394	32 240
Pardubický kraj	42 168	38 250	37 983	42 655	52 573	30 092
Vysočina	29 615	27 885	27 137	26 512	26 669	31 764
Jihomoravský kraj	27 489	28 277	28 773	30 787	32 445	34 149
Olomoucký kraj	32 769	29 947	31 254	26 863	30 772	31 256
Zlínský kraj	25 577	14 218	12 513	14 380	18 478	19 143
Moravskoslezský kraj	24 599	24 485	24 673	35 992	34 323	29 498
Celkem	27 735	28 533	28 975	31 925	34 755	30 228

ZDROJ: STEM/MARK - Kraje, Říjen 2014

Pozn.: Šedě jsou vyznačeny dopočítané údaje

Přehled celkových plateb jednotlivých krajů za likvidaci léčiv

Celkové ceny za likvidaci nepoužitých léčiv (v tisících Kč)

ZDROJ: STEM/MARK - Kraje, Říjen 2014

Pozn.: Údaje za Karlovarský kraj rok 2008 jsou dopočítané

Finanční náklady na likvidaci nepoužitých léčiv

Celkové ceny za likvidaci nepoužitých léčiv (v Kč)

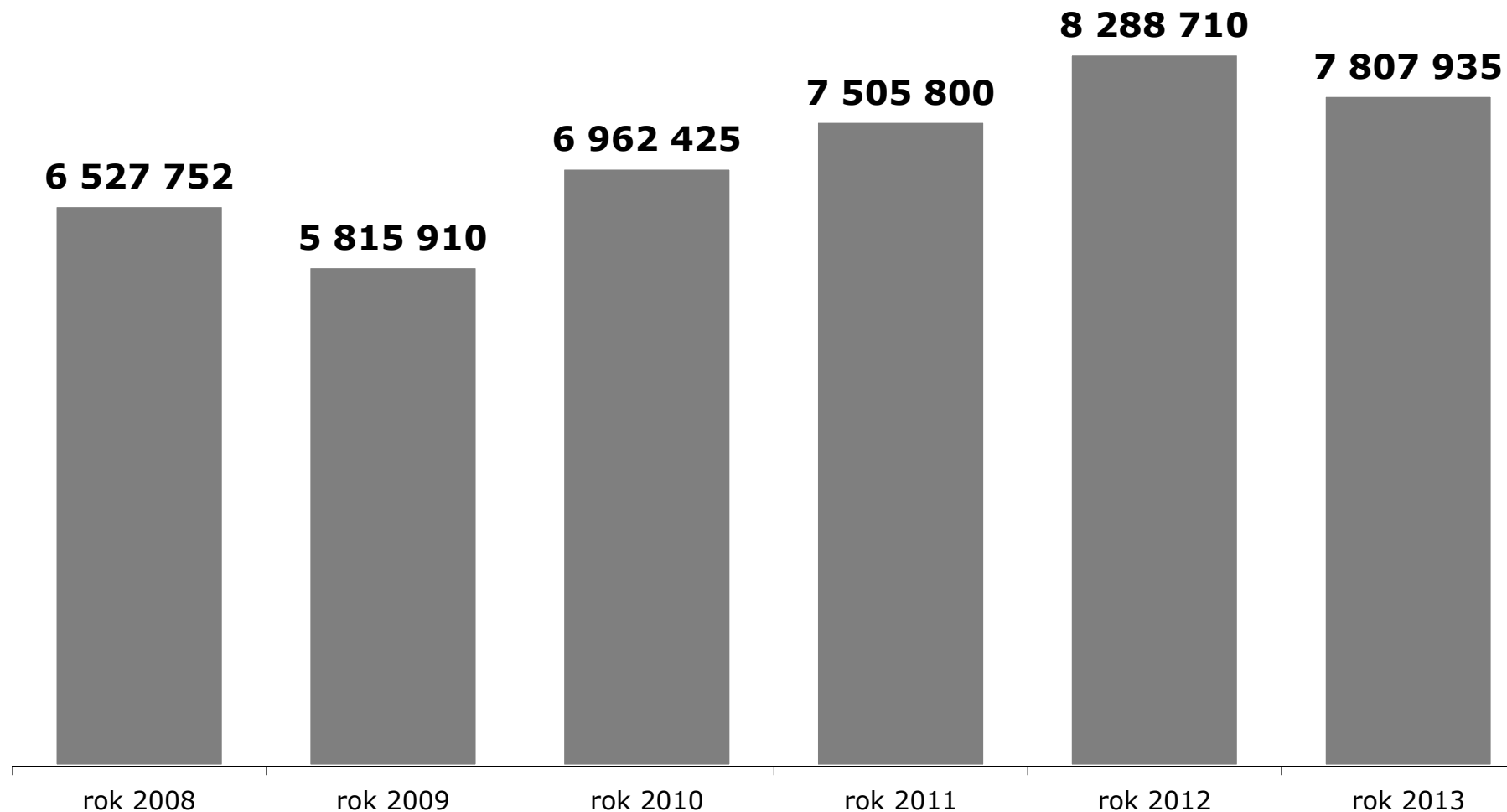
	Zdroj: Krajské úřady					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Praha	1 400 000	1 500 000	1 600 000	1 581 826	1 657 841	1 169 262
Středočeský kraj	844 969	789 280	830 003	914 298	1 201 150	1 107 966
Jihočeský kraj	259 803	245 682	360 988	381 503	433 624	526 976
Plzeňský kraj	227 092	203 396	198 954	246 825	289 721	312 704
Karlovarský kraj	140 887	150 683	104 674	167 304	169 959	246 798
Ústecký kraj	490 769	410 486	562 685	564 901	582 447	552 296
Liberecký kraj	185 148	181 781	265 947	325 358	333 225	331 704
Královéhradecký kraj	490 049	388 848	367 821	520 709	513 607	405 842
Pardubický kraj	266 247	236 235	272 949	307 114	394 301	450 174
Vysočina	390 922	354 143	389 417	418 974	422 807	463 850
Jihomoravský kraj	1 075 008	722 968	1 230 602	1 197 597	1 216 686	967 431
Olomoucký kraj	270 050	222 237	296 039	339 820	393 269	406 013
Zlínský kraj	250 655	167 774	173 934	170 542	259 619	303 415
Moravskoslezský kraj	236 153	242 397	308 412	369 029	420 454	563 504

ZDROJ: STEM/MARK - Kraje, Říjen 2014

Pozn.: Šedě jsou vyznačeny dopočítané údaje

V loňském roce stála likvidace odevzdaných léčiv do lékáren dohromady všechny kraje celkem 7,8 milionu.

Celkové ceny za likvidaci nepoužitých léčiv v ČR (v Kč)

ZDROJ: STEM/MARK - Kraje, Říjen 2014

Dotazník

STEMMARK MARKETINGOVÝ VÝZKUM JE DIALOG Chlumčanského 5/497, Praha 8, 180 00 Kraje – Likvidace léků – C3792 Září 2014				
---	--	--	--	--

Tazatel	Kodér	Děrovač 1	Děrovač 2	Respondent
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Dobrý den, jmenuji se..... a jsem tazatelkou (tazatelem) společnosti STEM/MARK, která se zabývá výzkumem trhu a veřejného mínění a v rámci této činnosti také projekty z oblasti zdravotnictví. Jak již víte z úvodního telefonického rozhovoru, v současné době provádíme dotazování mezi úředníky na krajských úřadech v celé ČR. Tyto rozhovory jsou součástí výzkumu, který připravujeme pro Státní ústav pro kontrolu léčiv a jehož cílem je zjistit skutečné využití léčiv u nás a zhodnotit celkový finanční dopad nepoužitých léků. V rámci tohoto průzkumu zjišťujeme jednak množství likvidovaných léčiv, ale např. i stav zásob léčiv v domácnostech. Dotazování bude trvat asi 5 minut.

1. Jak dlouho se Vy osobně zabýváte agendou likvidace léčiv na Vašem úřadě?

Méně než 2 roky	1
3 - 5 let	2
Déle než 6 let	3

2. Jaké bylo množství likvidovaných léčiv v tunách za Váš kraj za uplynulé roky? Potřebovali bychom údaje za roky 2011, 2012 a 2013, vždy za každý rok zvlášť.

Vypište příslušné množství v tunách ke každému roku.

Rok	Množství likvidovaného odpadu v tunách
2011	
2012	
2013	

3. Jaké byly náklady za stejné časové období? Opět pro každý rok zvlášť.

Vypište příslušné částky v korunách ke každému roku.

Rok	Náklady v korunách
2011	
2012	
2013	

4. Jaký počet lékáren požádal o refundaci likvidace odpadu od roku 2011 do roku 2013 (včetně)?

Rok	Počet lékáren, který požádal o refundaci likvidace odpadu
2011	
2012	
2013	

Děkujeme za ochotu i Váš čas!

Dále vyplňuje tazatel.

S1. Pohlaví dotázaného:

Muž	1
Žena	2

S2. Kraj:

Kraj: .....

S3. Datum šetření:

den:	<input type="text"/>	měsíc:	<input type="text"/>
------	----------------------	--------	----------------------

S4. Délka rozhovoru:

..... minut

SOUHRNNÁ ANALÝZA

Výsledky výzkumu – Reálné použití léčiv v ČR

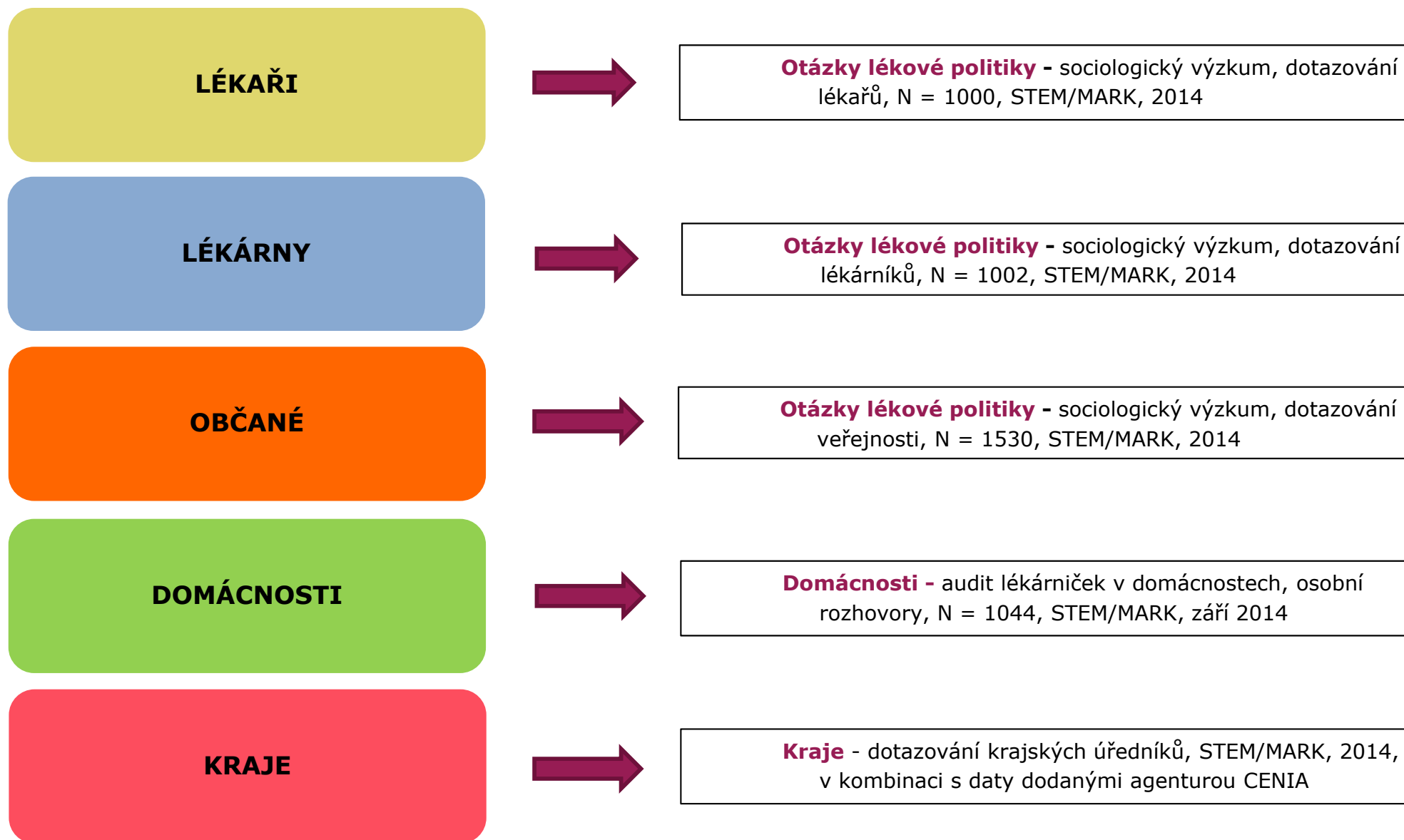
Lidé vědí o možnosti bezplatně vracet nevyužitá léčiva do lékáren, přesto odhadem cca třetina domácností vyhazuje léčiva do popelnic nebo WC

- **V roce 2013 lidé odevzdali v lékárnách nepoužitelná léčiva celkem za 1,2 miliardy korun.** Dalších odhadem téměř **495 milionů představují léčiva vyhozená do popelnic** spolu s běžným odpadem, případně spláchnutá do nebo odevzdaná ve sběrných dvorech. **V případě popelnic se jedná spíše o minimální odhad**, který vychází z přiznaného chování a ve skutečnosti zde může končit i výrazně více léčiv. Léky v hodnotě **minimálně 171 milionů** pak **lidé odevzdali lékaři nebo sestře v ordinaci.**
- Celkem se takto v roce 2013 v rámci České republiky ve finančním vyjádření nevyužilo (= vyhodilo či odevzdalo) zhruba **3,4 % z celkových dodávek distributorů** (tj. 1,87 miliardy z celkových cca 55 miliard).
- Kromě lékáren, popelnic a ordinací je veřejnost ještě zvyklá odevzdávat léky svým příbuzným, případně jejich likvidaci neřeší a hromadí léky doma.

V září 2014 měli lidé doma nepoužitelné receptové a volně prodejné léky za zhruba 362 milionů korun

- Během auditu domácích lékárníček bylo zjištěno, že **jedna domácnost má v průměru 1,9 celých balení nepoužívaných léků** (tj. léků, které již neplánuje použít, toto číslo nezahrnuje léky momentálně sice neužívané, ale pořizované do zásoby, u nichž je ještě možné budoucí využití).
- V přepočtu na celou republiku a s využitím průměrné ceny za jedno balení receptového a volně prodejného léčiva, představují **celkové aktuální zásoby nepoužitelných léčiv v domácnostech v ČR sumu 362 milionů korun.** Tuto částku uvádíme záměrně odděleně, protože určitá část z těchto „zásob“ se bude postupně přesouvat do lékáren a popelnic, aniž bychom dokázali přesně určit hodnotu tohoto průniku.

Přehled zdrojů a použité grafické znázornění

Nepoužitelná léčiva – chování veřejnosti

Možnost vracení nevyužitých léčiv v lékárnách je nedostatečně využívána

- Z výzkumů je patrné, že **veřejnost sice ve většině případů ví, že nevyužitá léčiva může bezplatně odevzdávat v lékárnách** (tuto znalost deklaruje 92 % hospodyněk = osob zodpovědných za léky v domácnostech), ale této možnosti využívají pouze někteří.
- Léky zpět do lékáren nosí pouze 52 % domácností, resp. 62 % občanů.

Poznámka: Tento rozdíl v údajích lze vysvětlit odlišným vzorkem respondentů. V případě výzkumu Veřejnost se jedná o reprezentativní vzorek dospělé populace, bez ohledu na to, zda se přímo oni sami v dané domácnosti starají o léky či nikoliv. Naopak v případě Domácností se jedná o reprezentativní vzorek domácností ČR a dotazovány byly osoby, které se v dané domácnosti nejvíce zabývají otázkou léků, jejich skladováním, kontrolou a likvidací.

Alternativou jsou hlavně popelnice

- **Nepoužitá léčiva kromě lékáren často končí v popelnicích spolu s běžným odpadem.** Vyhazuje je tam čtvrtina domácností (24 %), resp. 19 % občanů. Vzhledem k tomu, že lidé mají v těchto případech obecně tendenci zamlčovat chování, které nepovažují za zcela správné, je pravděpodobné, že reálná situace bude ještě horší. Třetím nejčastějším místem, kam lidé nosí nepoužitelná léčiva, jsou ordinace lékařů (13 % domácností, resp. 11 % občanů volí tuto cestu).

- Více než desetina domácností (15 %) nepoužitelná léčiva prostě jen hromadí doma a jejich vyhazování odsouvá nebo neřeší.
- 7 % zástupců domácností také přiznává, že léky splachuje do WC.
- Zcela okrajové je pak odnášení do sběrného dvora a přesouvání léků mezi různými příbuznými a domácnostmi.
- Oproti roku 2012 došlo k nepatrnému poklesu likvidace léků společně s komunálním odpadem.

Veřejnost tvrdí, že si léky kontroluje, ale někteří používají i ty prošlé

- S vyhazováním nepoužitelných léků úzce souvisí i jejich kontrola a pravidelné vyřazování z domácí lékárničky.
- Laická veřejnost v obou průzkumech **deklaruje poměrně vysokou míru kontroly**. Celkem 25 % domácností kontroluje stav a použitelnost léků často a dalších 39 % provádí kontrolu čas od času. Pouze 7 % domácností, resp. 5 % občanů léky nikdy nekontroluje.
- Zároveň bylo v auditu domácích lékárniček zjištěno, že **lidé mají doma v průměru 13 % léků prošlých**. Nejedná se přitom pouze o léky, které jim doma z různých důvodů „zbyly“ a již je nemohou nebo nechtějí užívat. **4 procenta léků, které mají lidé doma, jsou prošlá a zároveň pravidelně nebo občas používána.**
- Lze tedy konstatovat, že stále zbývá dostatečný prostor pro další edukaci veřejnosti v oblasti kontroly použitelnosti léků v domácích lékárničkách.

Nepoužitelná léčiva - chování veřejnosti a názory zdravotníků

Podle zdravotnických odborníků se nejčastěji vyhazují léky s prošlou dobou použitelnosti

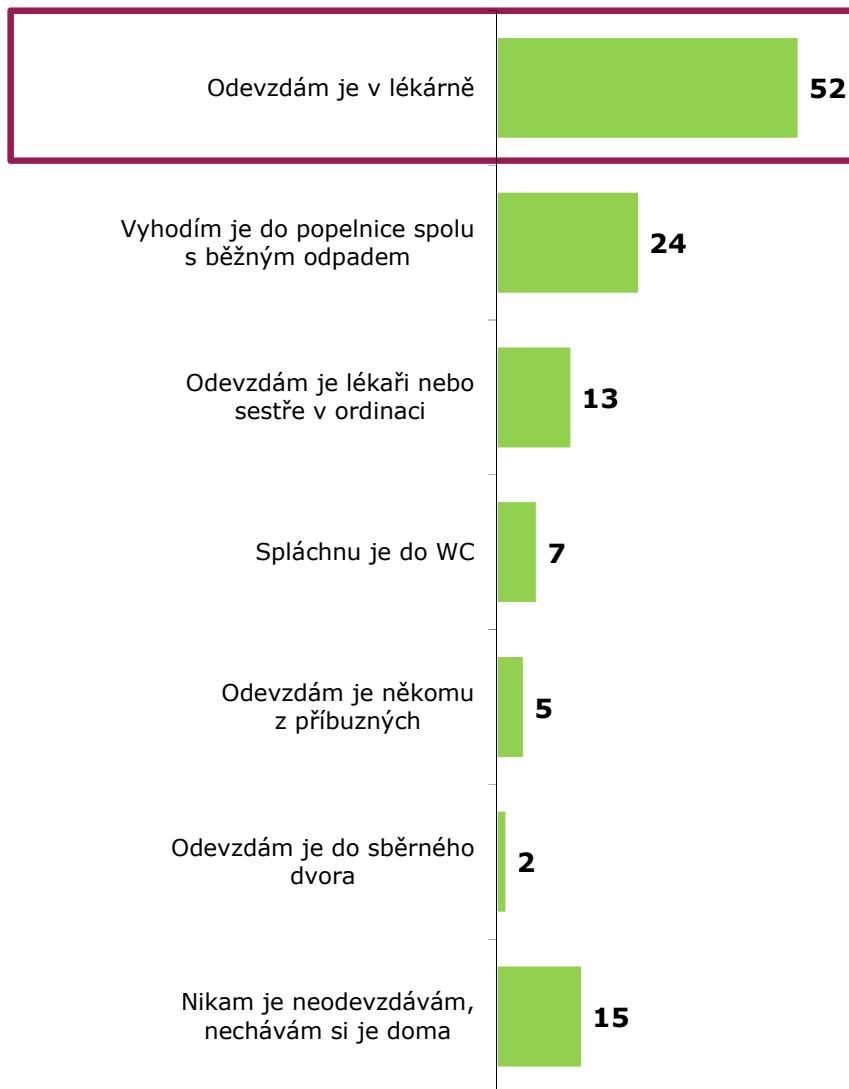
- Odborná veřejnost se shoduje na hlavním důvodu vyhazování nepoužitelných léků a tím je prošlá doba použitelnosti.
- Je však patrné, že **každý vidí tuto problematiku ze svého úhlu a na základě informací, se kterými se nejčastěji setkává** ve své praxi. Zatímco lékaři více uvažují o změně léčby a nežádoucích účincích, pro lékárníky je hlavní téma sledování použitelnosti.
- **Lékárníci** považují za hlavní důvod vyhazování léků prošlou expirací – jsou o tom přesvědčeny více než dvě třetiny lékárníků (69 %). Další pětina (19 %) vnímá jako důvod, že se jedná o léky po zemřelém členu rodiny.
- U **lékařů** sice také dominuje prošlá expirace, ale zdaleka ne tak výrazně. Za hlavní důvod ji označilo jen 25 % vzorku lékařů. Další pětina lékařů vidí jako hlavní důvody změnu léčby a shodně pětina také předzásobení léky.
- Pro zajímavost je do příslušného grafu vložen také sloupec údajů z domácností. V případě **domácností byly zjišťovány důvody přítomnosti nepoužívaných léků**, nikoliv důvody vyhazování. Je patrné, že **lidé mají tendenci léky nakupovat do zásoby a uchovávat je pro případ potřeby** (46 % odpovědí), a to mnohem více, než si myslí zdravotníci. Tyto léky na druhé straně může některý člen domácnosti ještě v budoucnu využít a spotřebovat a nemusí tedy nutně dojít k jejich vyhození.
- Na druhé straně více než třetina domácností (36 %) má doma i léky, které jim zbyly po změně léčby, a další necelá pětina (16 %) uchovává i léky, při jejichž užívání se u nich projeví nežádoucí účinky. Tyto dvě skupiny léků již s největší pravděpodobností patří mezi „budoucí lékový odpad“.
- Oproti roku 2012 nedošlo v těchto otázkách k výrazným změnám, pouze mezi lékárníky došlo k posílení názoru, že hlavním důvodem vyhazování léčiv je prošlá doba jejich expirace.

Jakým způsobem nakládáte s léky, které již nechcete používat?

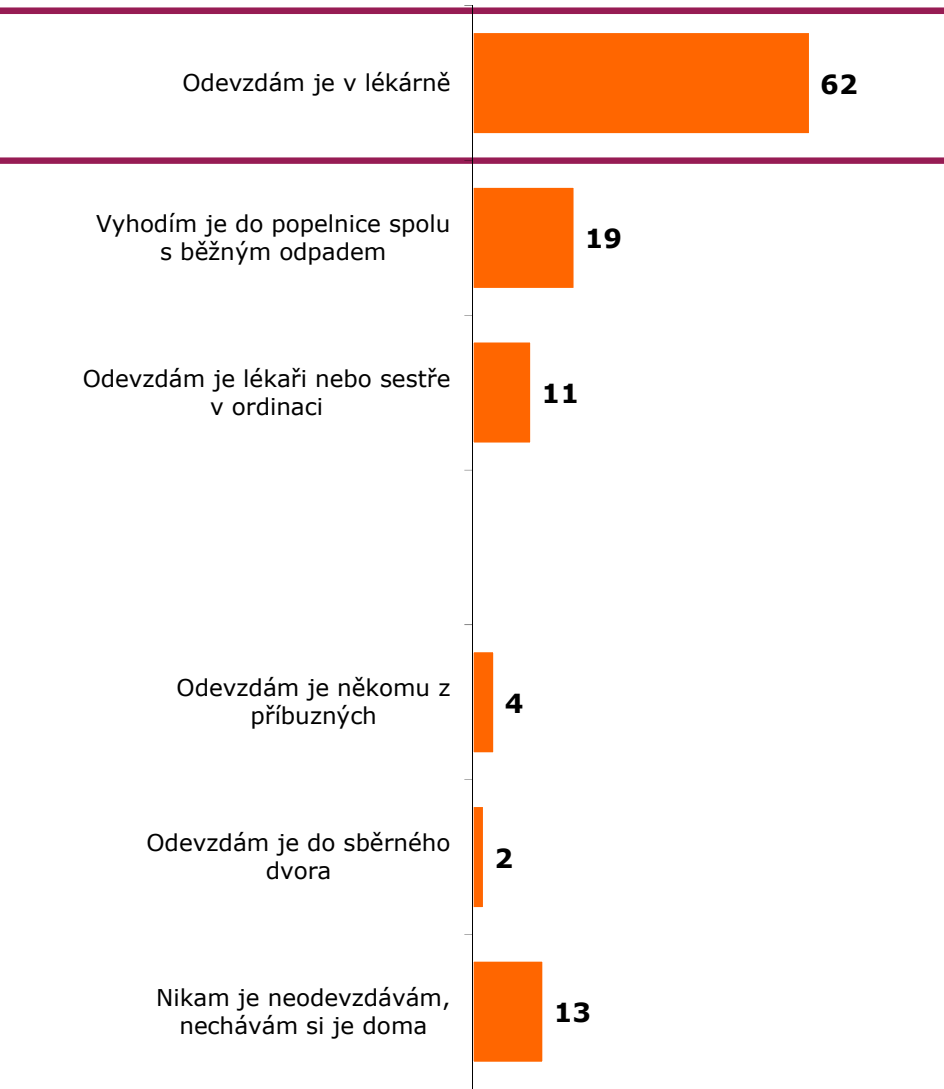
DOMÁCNOSTI

ZÁKLAD: Domácnosti, n=1044 - Možno více odpovědí

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

ZÁKLAD: Veřejnost, n=1500 - Možno více odpovědí

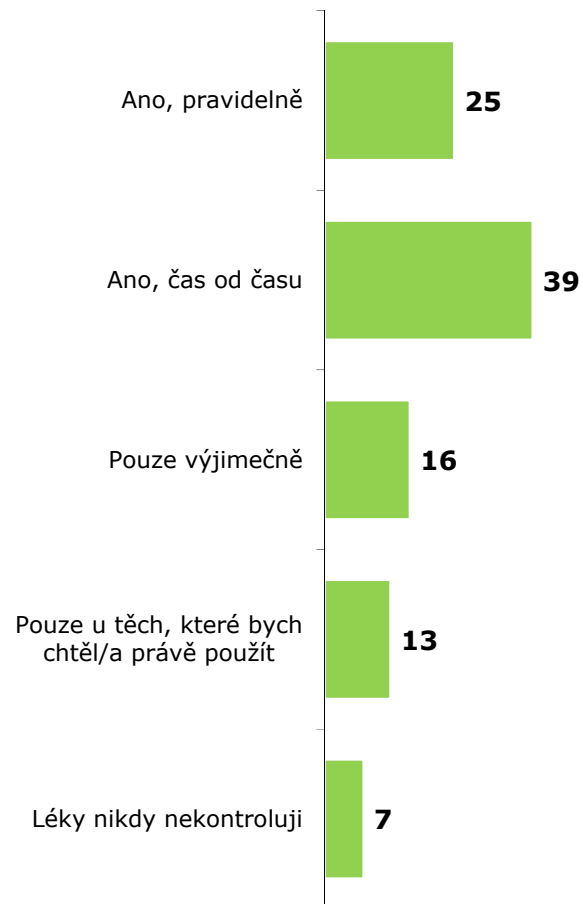
ZDROJ: STEM/MARK - Veřejnost, Otázky lékové politiky, Květen 2014 [údaje v grafu v %]

OBČANÉ

Kontrolujete stav a dobu použitelnosti léků, které doma máte?

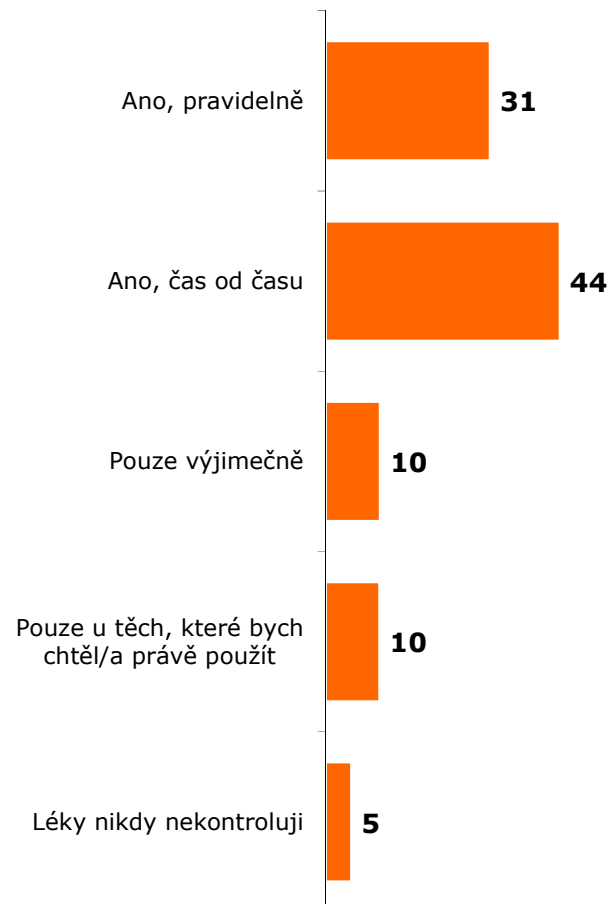
DOMÁCNOSTI

ZÁKLAD: Domácnosti, n=1044

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

ZÁKLAD: Veřejnost, n=1500

ZDROJ: STEM/MARK - Veřejnost, Otázky lékové politiky, Květen 2014 [údaje v grafu v %]

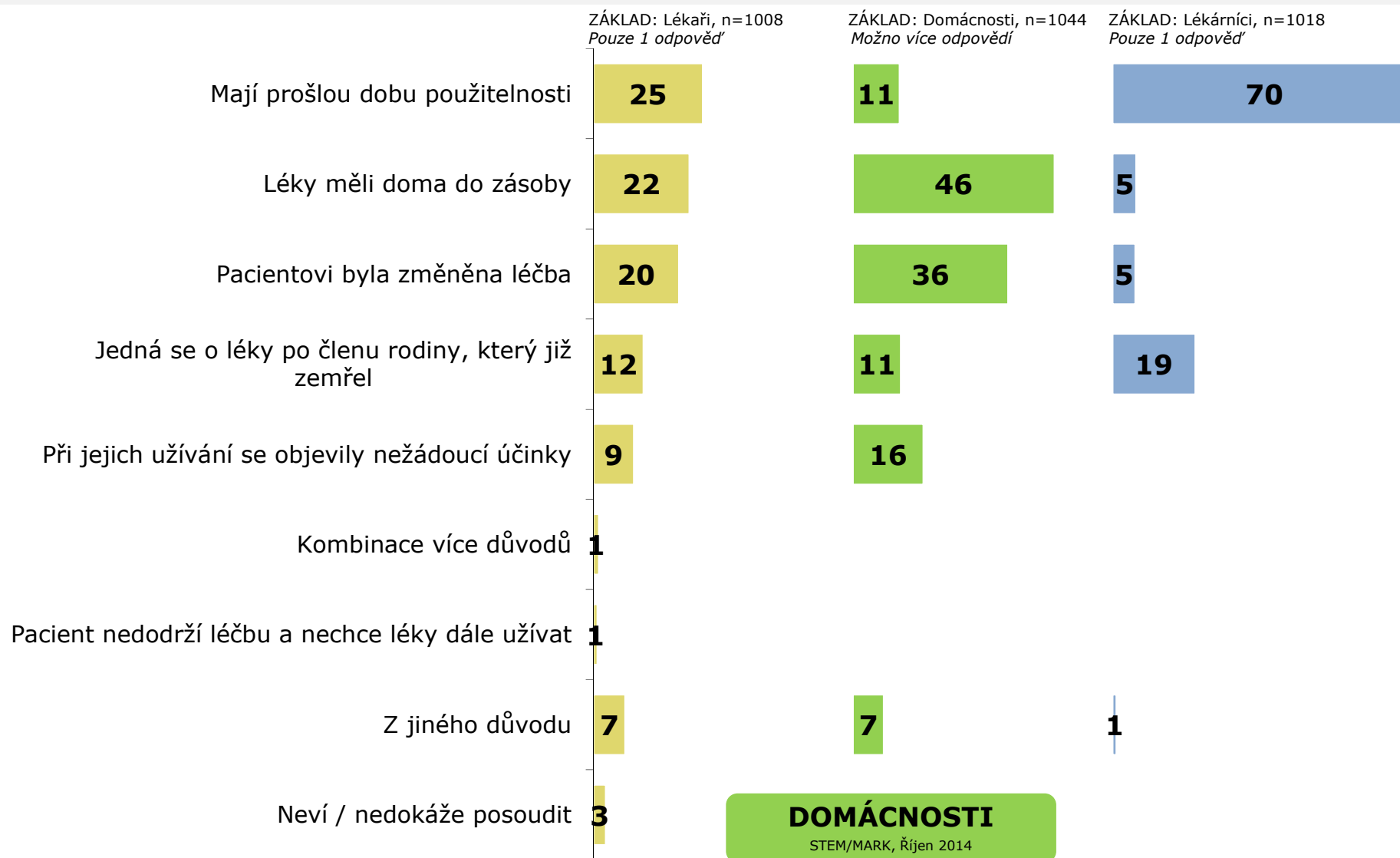
OBČANÉ

DOMÁCNOSTI / ze všech léků, co měli lidé doma, je:
13 % prošlých
4 % prošlých a zároveň pravidelně nebo občas používaných

Předpokládané nejčastější důvody vyhazování nepoužitých léčiv

LÉKAŘI

LÉKÁRNÍ

[údaje v grafu v %]

Vyčíslení reálného využití léčiv

1. NEVYUŽITÁ LÉČIVA V DOMÁCNOSTECH = 362 milionů Kč

Východiska a postup výpočtu

- Z výzkumu Domácnosti (části audit lékárníček) jsme vypočítali **průměrný počet nepoužívaných balení léků na jednu domácnost**.
  - Zahrnuty byly pouze **OTC a Rx přípravky**, vyloučeny doplňky stravy (všechna zapsaná balení jsme předem nakódovali dle těchto kritérií).
  - Zahrnuty pouze **přípravky, které domácnosti již neplánují použít** (prošlé nepoužívané, po jiném členu domácnosti, nepoužívané z důvodu nežádoucích účinků nebo změny léčby).
  - Počty balení byly přepočteny na „celá“ podle toho, zda byly načaté nebo ne.
- Dále jsme vycházeli z průměrné ceny balení za poslední rok 2013 (Zdroj: SÚKL).
- Odděleně jsme vypočítali finanční objem nevyužitých volně prodejných léků (OTC) ve všech domácnostech ČR a léků na recept, opět přepočítaných na celkový počet domácností.
- Na výslednou sumu je třeba pohlížet jako na **finanční vyčíslení nevyužitých volně prodejných a receptových léčiv v domácnostech v období realizace výzkumu** (září 2014).

Počet neužívaných léků v domácnosti	1,88 balení
z toho je 11,2 % OTC	0,21 balení
z toho je 13,8 % léků na recept	0,26 balení
Průměrná cena za balení - celkem	206,04 Kč
z toho za balení OTC	70,18 Kč
z toho za balení přípravku na recept	269,58 Kč

Výpočet celkové sumy peněz:

Počet domácností * počet neužívaných léků * cena za balení
OTC: 4 282 499 * 0,21 * 70,18 = **63 346 130 Kč**
Receptové: 4 282 499 * 0,26 * 269,58 = **298 781 884 Kč**
Celkem: 362 128 013 Kč

Vyčíslení reálného využití léčiv

2. NEVYUŽITÁ LÉČIVA ODEVZDANÁ DO LÉKÁREN = 1,2 miliardy (2013)

Východiska a postup výpočtu

- Z výzkumu **Kraje** (evidence krajů - množství lékového odpadu v tunách, STEM/MARK) jsme použili celkové množství lékového odpadu za všechny kraje za daný rok, viz strana 12 zprávy – Množství likvidovaných nepoužitých léčiv za jednotlivé roky.
- Provedli jsme **přepočet na počet likvidovaných balení**. K tomu jsme využili údaj z roku 2012 z části **Lékárny** – počet 20,7 celých balení v jednom kg lékového odpadu.
- S využitím průměrné ceny za balení léčivého přípravku (Rx i OTC dohromady) jsme vypočítali finanční částku, která odpovídá množství léčiv odevzdaných do lékáren v jednotlivých letech.

Vzorový výpočet celkové ceny nevyužitých léčiv odevzdaných veřejností do lékáren za rok 2011:

Odevzdaná léčiva (evidence krajů/tuny)

* 1000 (převod na kg)

* počet balení v 1 kg (údaj z lékáren)

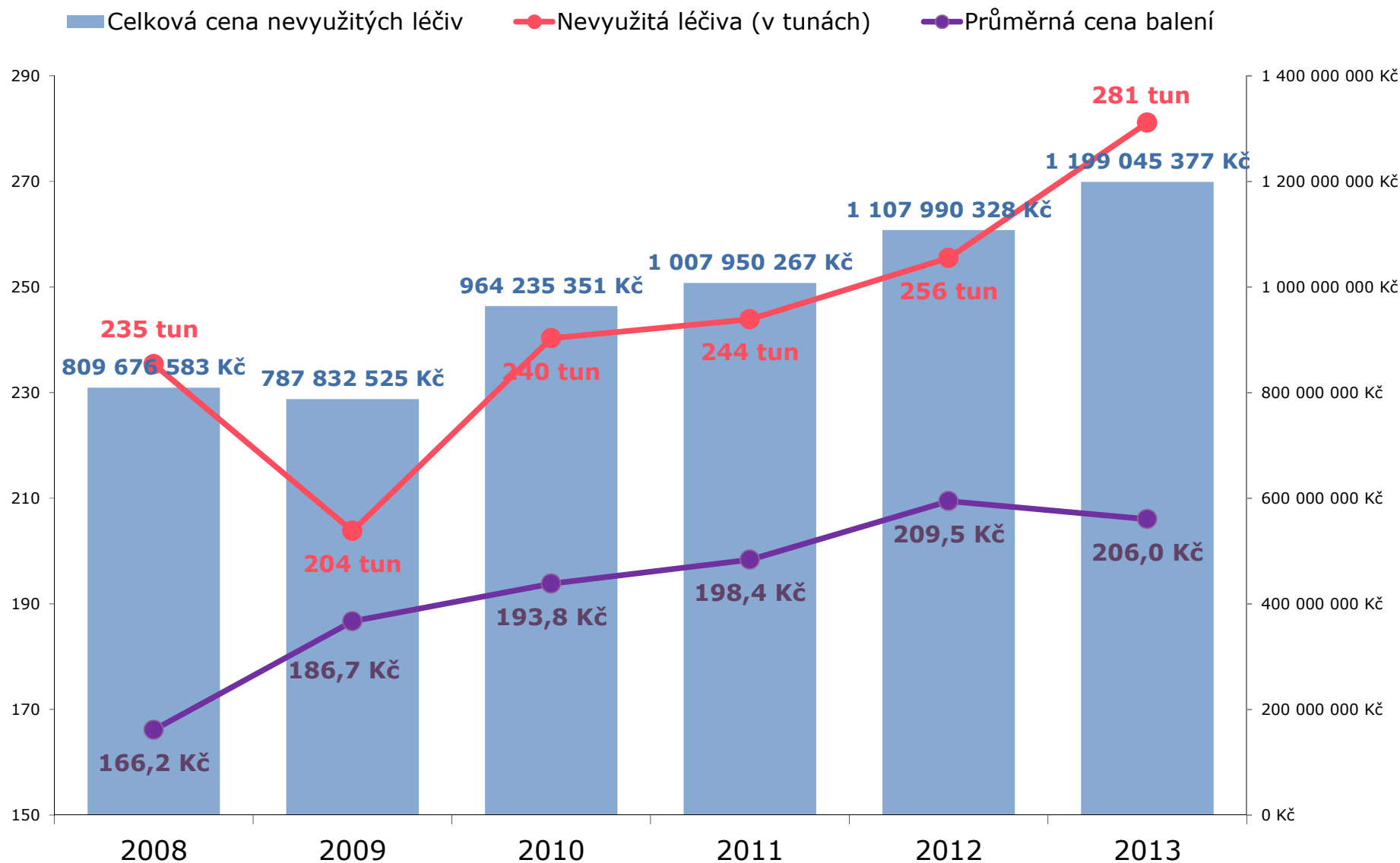
* cena za balení

$281,1 * 1000 * 20,7 * 206,04 =$

Celkem: 1 199 045 377 Kč

	Nevyužitá léčiva (v tunách)	Přepočet na celá balení	Průměrná cena balení (Kč)	Celková cena nevyužitých léčiv (Kč)
rok 2008	235,4	4 872 580	166,2	809 676 583
rok 2009	203,8	4 219 778	186,7	787 832 525
rok 2010	240,3	4 974 645	193,8	964 235 351
rok 2011	243,9	5 081 419	198,4	1 007 950 267
rok 2012	255,5	5 289 494	209,5	1 107 990 328
rok 2013	281,1	5 819 479	206,0	1 199 045 377

Nevyužitá léčiva odevzdaná do lékáren

Vyčíslení reálného využití léčiv

3. NEVYUŽITÁ LÉČIVA VYHOZENÁ DO POPELNICE = 495 milionů (2013)

Východiska a postup výpočtu

- Jelikož nejsou k dispozici žádné konkrétní údaje o množství léčiv vyhozených do popelnice, pokusili jsme se alespoň o hrubý **odhad pro rok 2013**.
  - Vycházeli jsme přitom z údajů z části **Domácnosti**. Zde lidé deklarovali, jakým způsobem nakládají s léky, které již nechtějí používat.
  - Pro výpočet jsme použili **část domácností, které hází léky pouze do popelnice, do WC nebo je nosí do sběrného dvora** (21,4 % všech domácností). Nejsou zde zahrnuty domácnosti, které používají popelnice/WC/sběrný dvůr pouze jako jeden z možných způsobů likvidace. Jedná se tedy o **minimální odhad finančního objemu**, který představují nepoužitelná léčiva vyhozená do popelnic, WC a sběrných dvorů.

ODHAD FINANČNÍHO OBJEMU, KTERÝ PŘEDSTAVUJÍ NEVYUŽITÁ LÉČIVA VYHOZENÁ DO POPELNICE, WC NEBO SBĚRNÉHO DVORA – ZA ROK 2013:

Část domácností, která vrací léky do lékáren	51,7 %
Část domácností, která hází léky POUZE do popelnic/WC/sběrného dvora	21,4 %

Výpočet celkové sumy peněz:

(Domácnosti - hází léky do popelnic, WC, sběrného dvora / domácnosti - vrací léky do lékáren)

* Suma za léky vrácené do lékáren za rok 2013

$(21,4 / 51,7) * 1\,199\,045\,377 =$ **Celkem: 495 065 937 Kč**

Vyčíslení reálného využití léčiv

4. NEVYUŽITÁ LÉČIVA ODEVZDANÁ DO ORDINACE = 171 milionů (2013)

Východiska a postup výpočtu

- Jelikož nejsou k dispozici žádné konkrétní údaje o množství léčiv vrácených lékaři do ordinace, pokusili jsme se alespoň o hrubý **odhad pro rok 2013**.
  - Vycházeli jsme přitom z údajů z části **Domácnosti**. Zde lidé deklarovali, jakým způsobem nakládají s léky, které již nechtějí používat. Pro výpočet jsme použili **část domácností, které vrací léky pouze zpět do ordinací lékařů** (7,4 % všech domácností). Nejsou zde zahrnuty domácnosti, které využívají ordinace pouze jako jeden ze způsobů likvidace nepoužitelných léčiv (většina z nich nosí léky i do lékáren).
  - Z dalších výpočtů jsme vypustili možnosti „Hromadění doma, neodevzdávání nikam“ a „Předání příbuzným“ (tyto léky se nám pravděpodobně objevily ve vyčíslení ztrát v domácnostech).

ODHAD FINANČNÍHO OBJEMU, KTERÝ PŘEDSTAVUJÍ NEVYUŽITÁ LÉČIVA VRÁCENÁ DO ORDINACE – ZA ROK 2013:

Část domácností, která vrací léky do lékáren	51,7 %
Část domácností, která vrací léky POUZE do ordinace	7,4 %

Výpočet celkové sumy peněz:

(Domácnosti – odevzdává léky v ordinaci / domácnosti - vrací léky do lékáren) * Suma za léky vrácené do lékáren za rok 2013

$(7,4 / 51,7) * 1\,199\,045\,377 =$ **Celkem: 170 942 052 Kč**

Souhrnné vyčíslení reálného využití léčiv

FINANČNÍ ZTRÁTA ZA ROK 2013 – kterou představují nevyužitá léčiva odevzdaná do lékáren a ordinací a vyhozená do popelnic, vztažená k celkovým dodávkám distributorů

Východiska a postup výpočtu

- Pro výpočet jsme využili data o dodávkách distributorů za roky 2013 (Zdroj: SÚKL) a námi vypočtenou celkovou finanční ztrátu, kterou představují léčiva odevzdaná do lékáren (Kraje), ordinací lékařů a do popelnic, WC, sběrného dvora (odhad na základě deklarovaného chování z části Domácnosti).
- Finanční objem nevyužitých léčiv v domácnostech jsme do této části nezahrnovali. Předpokládáme totiž, že velká část z těchto léčiv se posléze objeví v lékárnách nebo popelnicích a byla by tak součástí podobné analýzy za následující rok 2014.

Finanční ztráta, kterou představují nevyužitá léčiva odevzdaná veřejností do lékáren

Celkem: 1 199 045 377 Kč

Odhad finanční ztráty, kterou představují nevyužitá léčiva vyhozená do popelnic, WC, sběrných dvorů a odevzdaná v ordinacích

Celkem: 666 007 989 Kč

**Celková finanční ztráta:
1 865 053 366 Kč**

Finanční objem dodávek léčiv od distributorů do ČR za rok 2013

55,21 miliard Kč

Celková finanční ztráta

1,87 miliard Kč

$1,87 / 55,21 * 100 = \text{Celkem: } 3,4 \%$

= podíl ceny nevyužitých léčiv (odevzdaných a vyhozených) na celkových dodávkách distributorů

PŘÍLOHA
ZPRÁVA - ČÁST DOMÁCNOSTI

Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR

Závěrečná zpráva pro Státní ústav pro kontrolu léčiv

Říjen 2014

Obsah

Hlavní zjištění	strana 3
Realizátor projektu	strana 5
Východiska a parametry projektu	strana 6
Výsledky výzkumu – hlavní dotazník	strana 8
Výsledky výzkumu – audit lékárníček	strana 35
Příloha: Dotazník a karta	strana 52

Hlavní zjištění

Doma máme průměrně 12 různých léků, nejčastěji Paralen a Ibalgin

- Průměrná **česká domácnost má doma 12 různých léků – obchodních značek**. V počtech balení se jedná v průměru o 15 kusů léků.
- **Nejčastějším místem uložení léků je krabice** (44 %), dále následuje **zásuvka** (27 %) a poté **polička** či **skříňka** určená pouze pro léky (shodně 16 %). 15 % respondentů má léky v lednici.
- **Paralen je nejčastějším lékem**, který se nachází v domácích lékárníčkách, má ho doma více než polovina respondentů (54 %). **Třetina domácností** má doma nějaký z přípravků řady **Ibalgin**. **Třetím lékem** v pořadí je **Endiaron** (20 %) a **čtvrtým Acylpyrin** (12 %).
- **Většina léčiv** v domácnostech jsou **načatá balení** (86 %).
- Z auditu domácích lékárníček vyplynulo, že z celkového počtu zaznamenaných léků bylo celkem **13 % prošlých**. **Nejvíce prošlých léků je mezi nepoužívanými léčivy** (41 % všech nepoužívaných balení léků), naopak z pravidelně používaných je prošlé jen 1 %.
- **Čtvrtina léků**, které mají lidé doma, **je používaná pravidelně** (26 %) a **další polovina při potížích** (53 %). Pouze **19 % léků z domácí lékárníčky jsou léky nepoužívané** – nejčastěji nespotřebované při nemoci nebo zakoupené „do zásoby“, event. prošlé.
- Alespoň **čas od času kontroluje stav a dobu použitelnosti léčiv téměř dvě třetiny domácností**. 7 % respondentů přiznalo, že léky doma nikdy nekontrolují.

Hlavní zjištění

O bezplatné likvidaci v lékárnách lidé vědí, ale léky tam nosí jen polovina z nich, čtvrtina je hází do popelnice

- **Pouze 8 % dotázaných neví, že může léky bezplatně odevzdat k likvidaci v lékárně.** Přesto však do **lékárny nosí nepoužitelné léky jen 52 % domácností. 24 % domácností vyhazuje léky do popelnice spolu s běžným odpadem.** 13 % respondentů uvedlo, že nepoužitelné léky odnáší sestře do ordinace a 15 % je hromadí doma.
- Ačkoliv **většina dotázaných ví, že léky mají svůj specifický způsob skladování,** který je uveden v příbalovém letáku, **jen v necelé polovině domácností (47 %) si údaje vždy přečtou a postupují podle nich. Pětina lidí (22 %) skladuje všechny léky stejně** a informace o doporučeném způsobu skladování si nezjišťuje.
- **Přesně dle doporučení lékaře nebo lékárníka užívají léky dvě třetiny dotázaných,** většina ostatních si občas vezme lék jinak než bylo doporučeno (30 % respondentů).
- **39 % lidí si vždy čte příbalovou informaci o léku,** dalších 41 % respondentů je čte také, ale jen u léků, u kterých si nejsou jisti užíváním. **Naopak pětina osob příbalové léky nečte vůbec nebo jen výjimečně.**
- Respondentky-ženy jsou obecně ve svém chování k léčivům svědomitější než muži. Častěji odpovídaly, že kontrolují stav lékárníčky i skladování léků, více čtou příbalové informace i častěji nosí léky do lékáren k likvidaci.

Realizátor projektu

Sídlo firmy: Chlumčanského 497/5, 180 00, Praha 8

Telefon: 225 986 811

Fax: 225 986 860

E-mail: info@stemmark.cz

<http://www.stemmark.cz>

[slideshare.net/stemmark](https://www.slideshare.net/stemmark)

twitter.com/stemmark

Pomáháme našim zákazníkům správně porozumět výsledkům výzkumu a zvolit optimální marketingovou strategii, vedoucí k úspěchu a k dosažení jejich cílů. Tím pomáháme jejich růstu a zlepšování pozice na trhu.

Už několik let budujeme otevřenou firmu. Naši zaměstnanci přistupují ke své práci zodpovědně a dostávají úměrný prostor k sebevyjádření. Práce nás baví a vždy se při ní snažíme o řemeslnou poctivost.

Jsme členy profesních sdružení:

Business Advisor

Barbora Večerková

- Telefon: 603 458 959
- E-mail: vecerkova@stemmark.cz

Senior Analyst

Gabriela Körnerová

- Telefon: 225 986 837
- E-mail: kornerova@stemmark.cz

Východiska a parametry projektu

Zadání projektu

Předmětem výzkumného projektu je provést audit domácích lékárníček a zmapovat postoje a chování lidí v oblasti léčiv. Výsledky tohoto výzkumu pak budou zahrnuty do celkového obrazu reálného využití léčiv, ve kterém bude vyčíslen i finanční dopad na zdravotní systém ČR.

Cíle projektu

Zjistit chování lidí (domácností) v oblasti léčiv:

- Popsat celkovou zásobu léčiv v domácnosti, včetně specifikace
- Zmapovat místa, kde se léčiva doma nacházejí
- Ověřit důvody nepoužití léků, dodržování správného způsobu skladování a užívání dle příbalového letáku
- Zjistit podíl domácností, které odnášejí léky zpět do lékárny, do popelnic, sběrných dvorů event. jinak likvidují

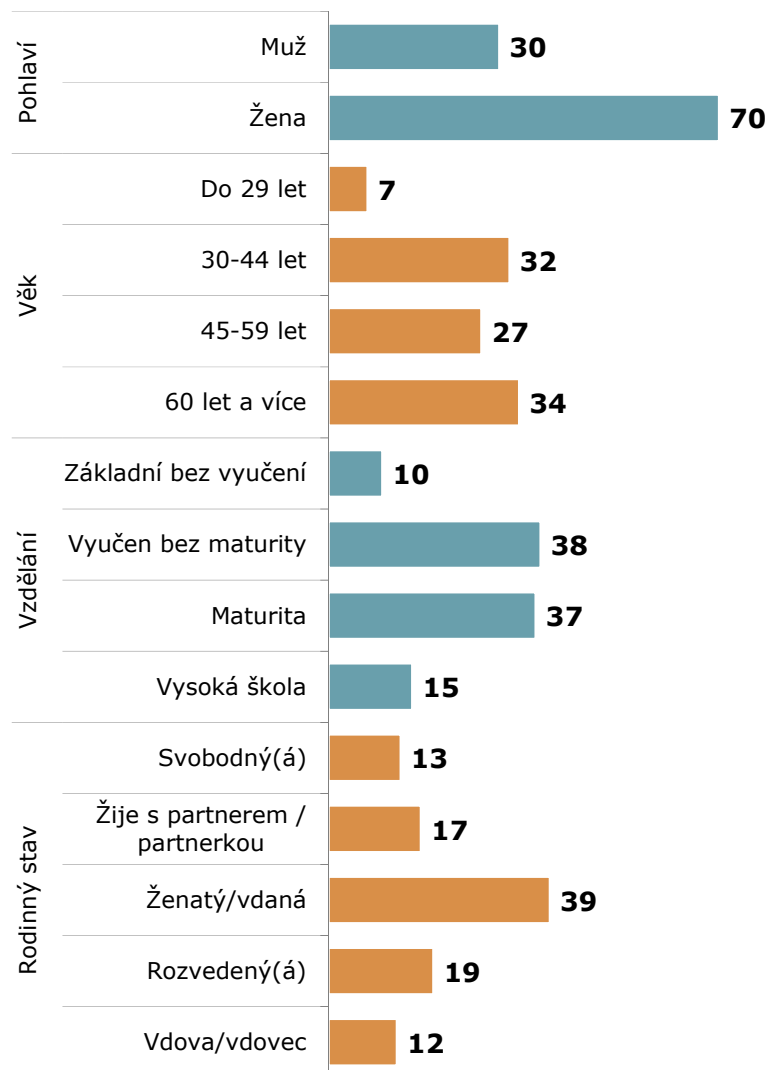
Metoda projektu

- Kvantitativní osobní dotazování formou papírových dotazníků a karet pro vypsání léčiv v domácnosti.
- Rozhovor veden s členem domácnosti, který zodpovídá za nákup a skladování léčiv. Respondent nebyl předem informován o detailním soupisu a kontrole lékárníčky.
- Kvótní výběr domácností podle věku, vzdělání, velikosti místa bydliště a kraje.

Detaily terénního šetření

- Celkový počet vyplněných dotazníků: **1044**
- Termín dotazování: 29. 8. – 18. 9. 2014
- Místo dotazování: celá ČR
- Data: nevážená

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1044

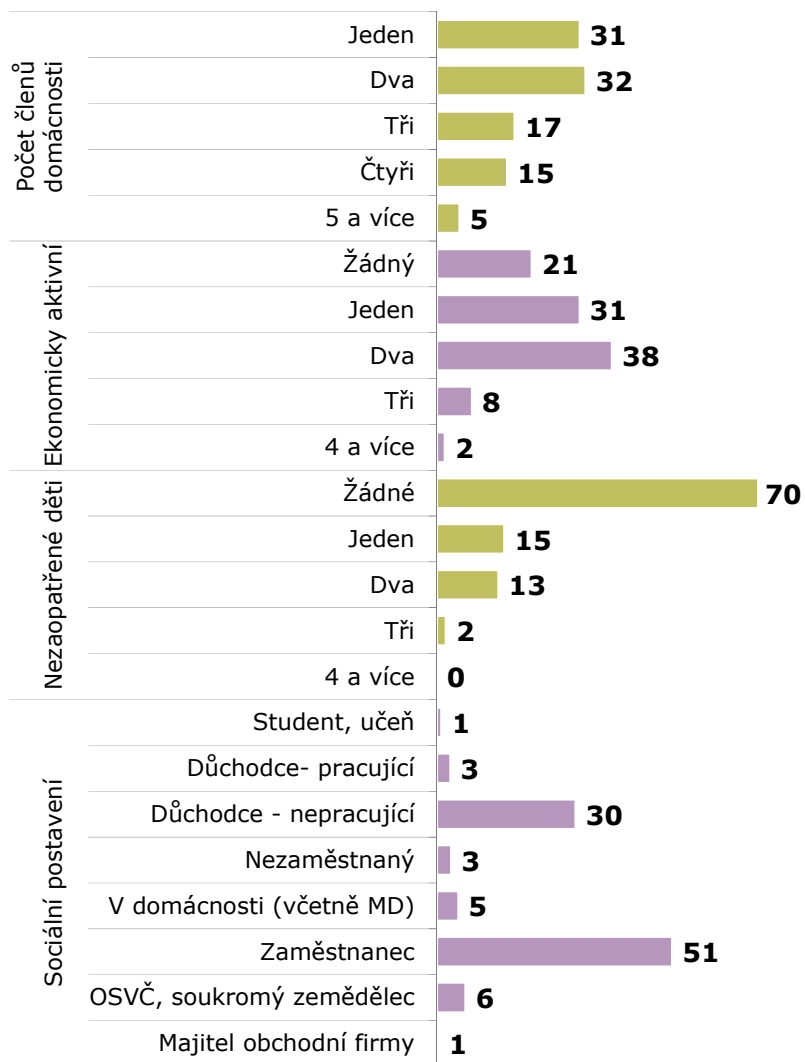

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

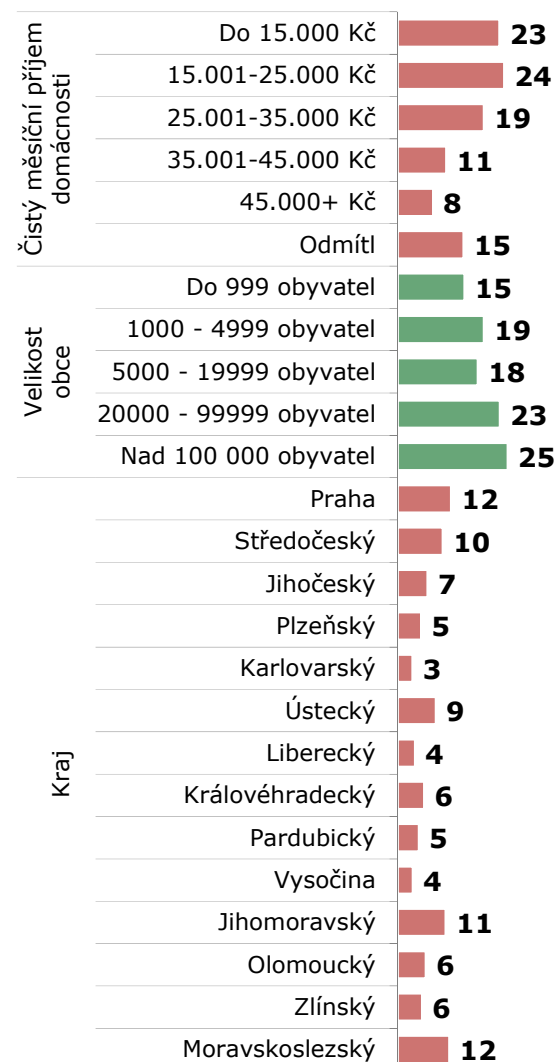
Struktura vzorku

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1044

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1044

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Výsledky výzkumu – chování a postoje

Kontrolování použitelnosti léků v domácnosti

- **Alespoň čas od času je kontrolován stav a doba použitelnosti léčiv v domácí lékárnice téměř ve 2/3 domácností** – z toho 25 % domácností provádí pravidelnou kontrolu a 39 % kontroluje léky čas od času. Necelá desetina respondentů (7 %) naopak přiznala, že léky, které mají doma, nikdy nekontrolují. U respondentek – žen je přitom patrná vyšší tendence k pravidelné, ale i občasné kontrole. Ve srovnání s rokem 2012 nedošlo v tomto ohledu k žádným významným změnám.

Přítomnost nepoužitých léčiv v domácnosti a důvody

- **V 68 % domácností najdeme pouze léky, které některý z členů pravidelně nebo alespoň občas užívá. 32 %** ostatních přiznalo, že v jejich domácích lékárnkách se nacházejí i léky, které nikdo z domácnosti neužívá (27 % - některé léky, 3 % - větší množství léků a 1 % - většinu domácích léků). Mezi domácnosti, kde jsou alespoň některé léky nevyužity, se řadí častěji rodiny třicátníků a čtyřicátníků. Oproti roku 2012 nedošlo k žádným významným změnám.
- **Kromě „zásob“, které udává 46 % respondentů jako důvod přítomnosti nepoužitých léčiv, více než třetina dotazovaných (36 %, častěji ženy) zmínila změnu léčby a necelá pětina (16 %) lék nepoužívá kvůli nežádoucím účinkům.** Zejména mladší respondenti do 29 let pak jako důvod uváděli i skutečnost, že jim lék doma zbyl po starším členu rodiny (26 % ve skupině osob do 29 let, celkově – 11 %). Oproti roku 2012 opět nedošlo v této otázce k žádným významným rozdílům.

Likvidace léčiv

- **92 % respondentů ví, že může léky bezplatně odevzdat k likvidaci v lékárně.** Jedná se častěji o ženy a obecně o osoby s vyšším stupněm vzdělání. Zbýlých 8 % dotázaných o této možnosti vracení nemá informace (častěji muži). Situace je v tomto ohledu téměř stejná jako byla v roce 2012.
- **Zhruba polovina domácností (52 %) odevzdává léky k likvidaci v lékárně.** Do lékárny je statisticky častěji nosí ženy, respondenti starší střední generace (45-59 let) a lidé s vysokoškolským vzděláním. **24 % domácností vyhazuje léky do popelnice,** tento způsob likvidace je typičtější pro muže, mladé lidi do 29 let a obyvatele velkoměst. Sestře či lékaři do ordinace léky nosí 13 % domácností (častěji osoby nejstarší – nad 60 let věku a obyvatelé menších obcí) a 15 % si je hromadí doma. Oproti roku 2012 nepatrně ubylo těch, kteří léky vyhazují do komunálního odpadu.

Výsledky výzkumu – chování a postoje

Doporučené skladování a užívání

- **Naprostá většina respondentů (93 %) ví, že léky mají svůj specifický způsob skladování**, který je uveden v příbalovém letáku. Ale jen necelá polovina z nich (47 %) si vždy informace přečte a postupuje podle nich. Naopak pětina (22 %) skladuje všechny léky stejně bez zjišťování podrobných informací o skladování (častěji muži a osoby s nižším stupněm vzdělání). Oproti roku 2012 nepatrně ubylo těch, kteří léky doma skladují v souladu s příbalovou informací.

Příbalové informace

- **Dvě třetiny dotázaných užívají lék přesně dle doporučení odborníka**, ženy jsou opět svědomitější než muži. Stav je téměř totožný s tím, jaký byl zjištěn v roce 2012.
- **Příbalové informace u léku čte vždy 39 % respondentů**, jejich podíl roste se vzděláním a je častější u žen. Čtvrtina mužů příbalové letáky nečte vůbec nebo jen výjimečně. **Další dvě pětiny dotázaných čtou příbalové informace u léků, které neznají nebo si nejsou jisti jejich užíváním.** Pouze 6 % osob nikdy příbalové informace nečte. Ve srovnání s rokem 2012 nepatrně ubylo těch, kteří příbalové informace čtou u všech léčivých přípravků, které obdrží.
- **Informacím v příbalovém letáku nerozumí desetina** respondentů, častěji se s neporozuměním setkáme u lidí s nižším vzděláním a u starších osob nad 60 let věku. Oproti roku 2012 se situace nijak výrazně nezměnila.
- **Pokud lidé příbalové informaci nerozumí, tak se nejčastěji poradí s lékařem (46 %) nebo s lékárníkem (43 %)**, případně s někým z okruhu rodiny či známých (27 %). 16 % osob situaci neřeší a lék užívá dle vlastního odhadu (častěji lidé do 29 let), 5 % ostatních poté raději lék neužívá.

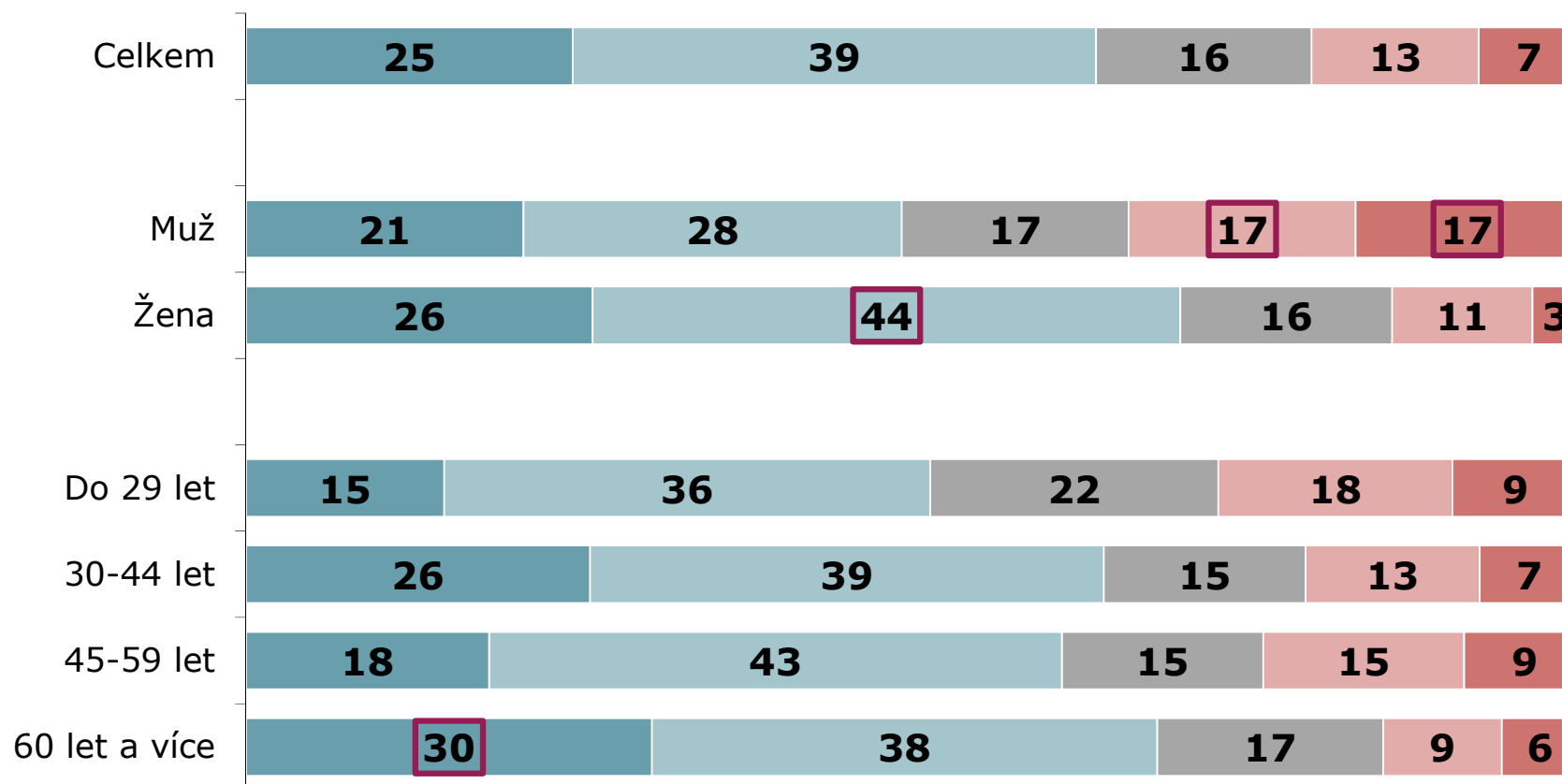
Pozn.: Statisticky významné rozdíly podle pohlaví a věku jsou v celé zprávě vyznačeny vínovým rámečkem.

64 % lidí čas od času kontroluje stav domácí lékárničky

1. Kontrolujete stav a dobu použitelnosti léků, které doma máte?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1044

■ Ano, pravidelně ■ Ano, čas od času ■ Pouze výjimečně ■ Pouze u těch, které bych chtěl/a právě použít ■ Léky nikdy nekontroluji

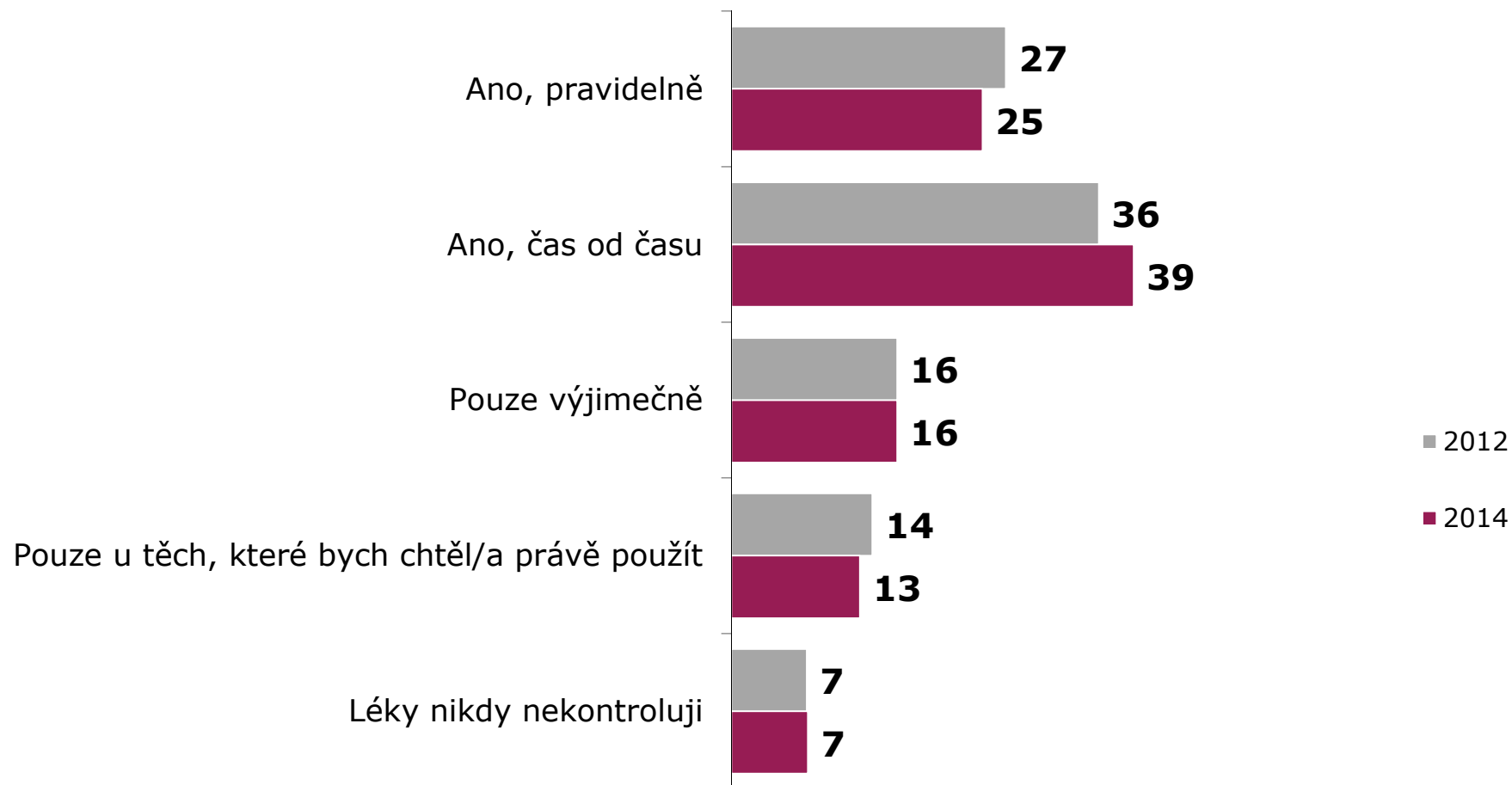
ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Pozn.: Statisticky významné rozdíly jsou vyznačeny vínovým rámečkem.

Srovnání 2012 a 2014

1. Kontrolujete stav a dobu použitelnosti léků, které doma máte?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=2033 (2012) / n=1044 (2014)

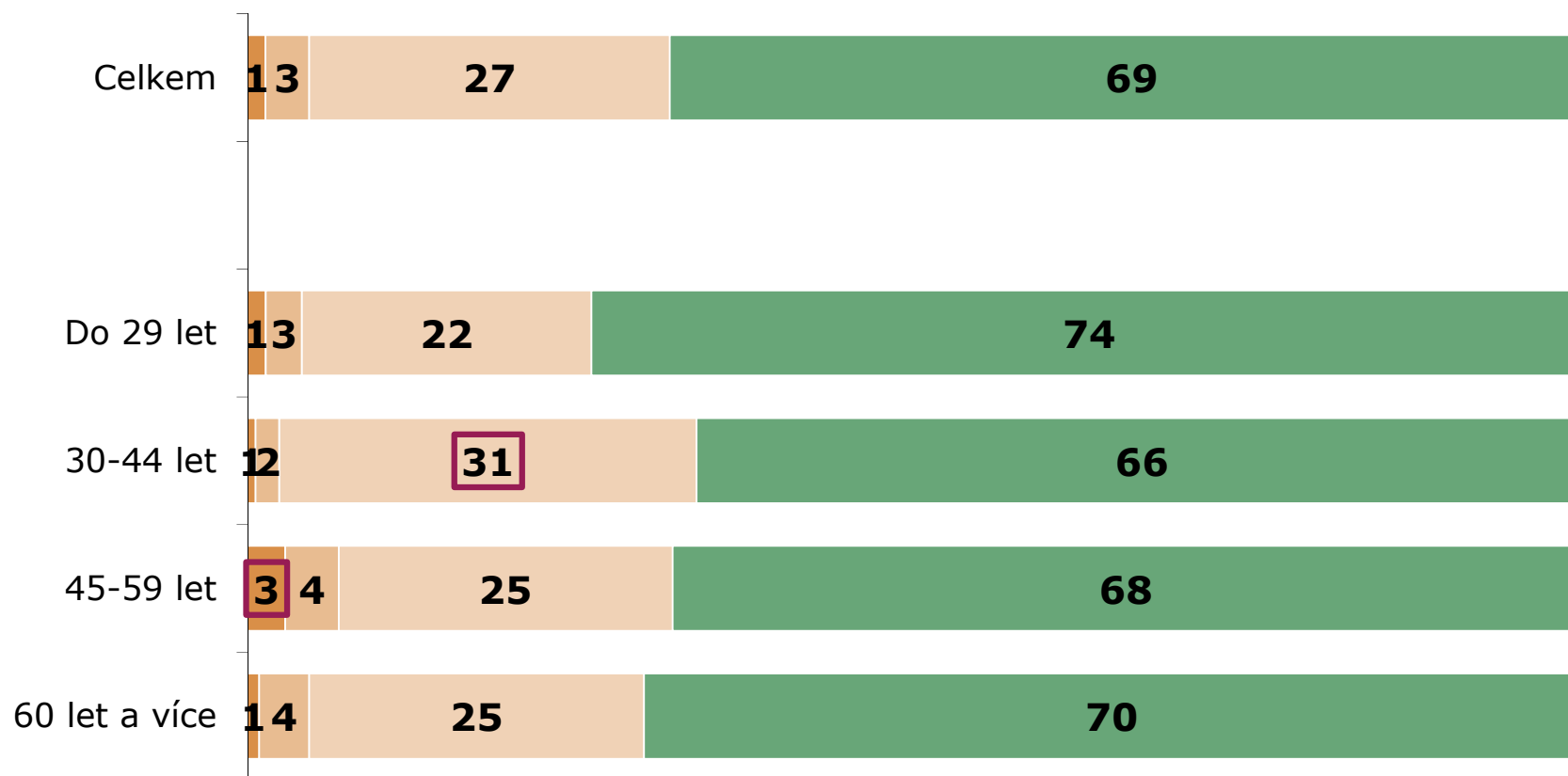
ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

31 % dotázaných má doma léky, které nikdy nepoužili

2. Máte doma nějaké léky, které jste nikdy nepoužili?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1044

- Ano, většinu
- Ano, poměrně mnoho
- Ano, některé léky jsem nikdy nepoužil/a
- Ne, doma mám pouze ty léky, které pravidelně nebo alespoň občas užívám

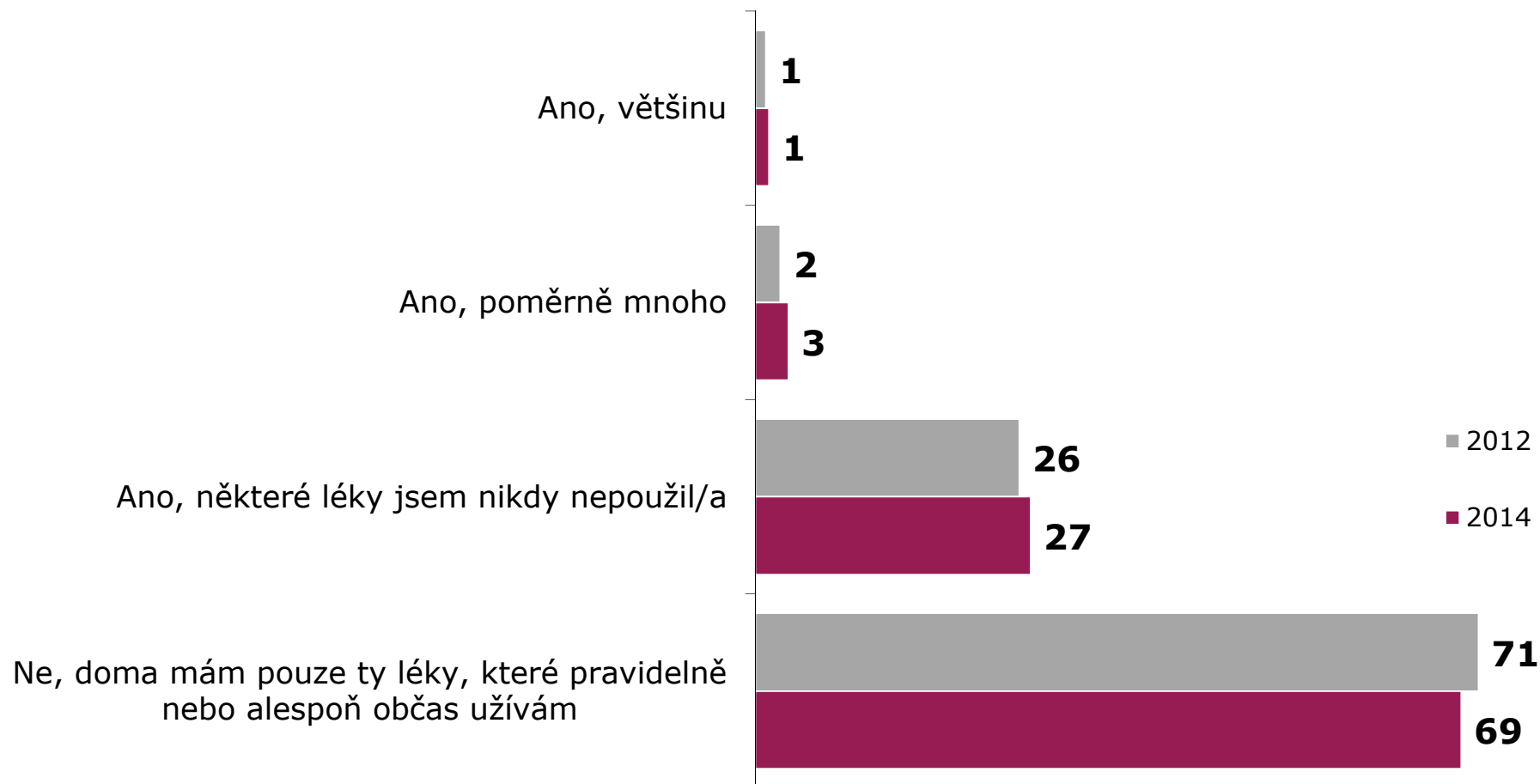
ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Pozn.: Statisticky významné rozdíly jsou vyznačeny vínovým rámečkem.

Srovnání 2012 a 2014

2. Máte doma nějaké léky, které jste nikdy nepoužili?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=2030 (2012) / n=1044 (2014)

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Léky mají hlavně do zásoby nebo jim zbyly po změně léčby

3. Z jakého důvodu máte doma léky, které nepoužíváte?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, kteří přiznali, že doma mají nepoužité léky, n=327
Možno více odpovědí

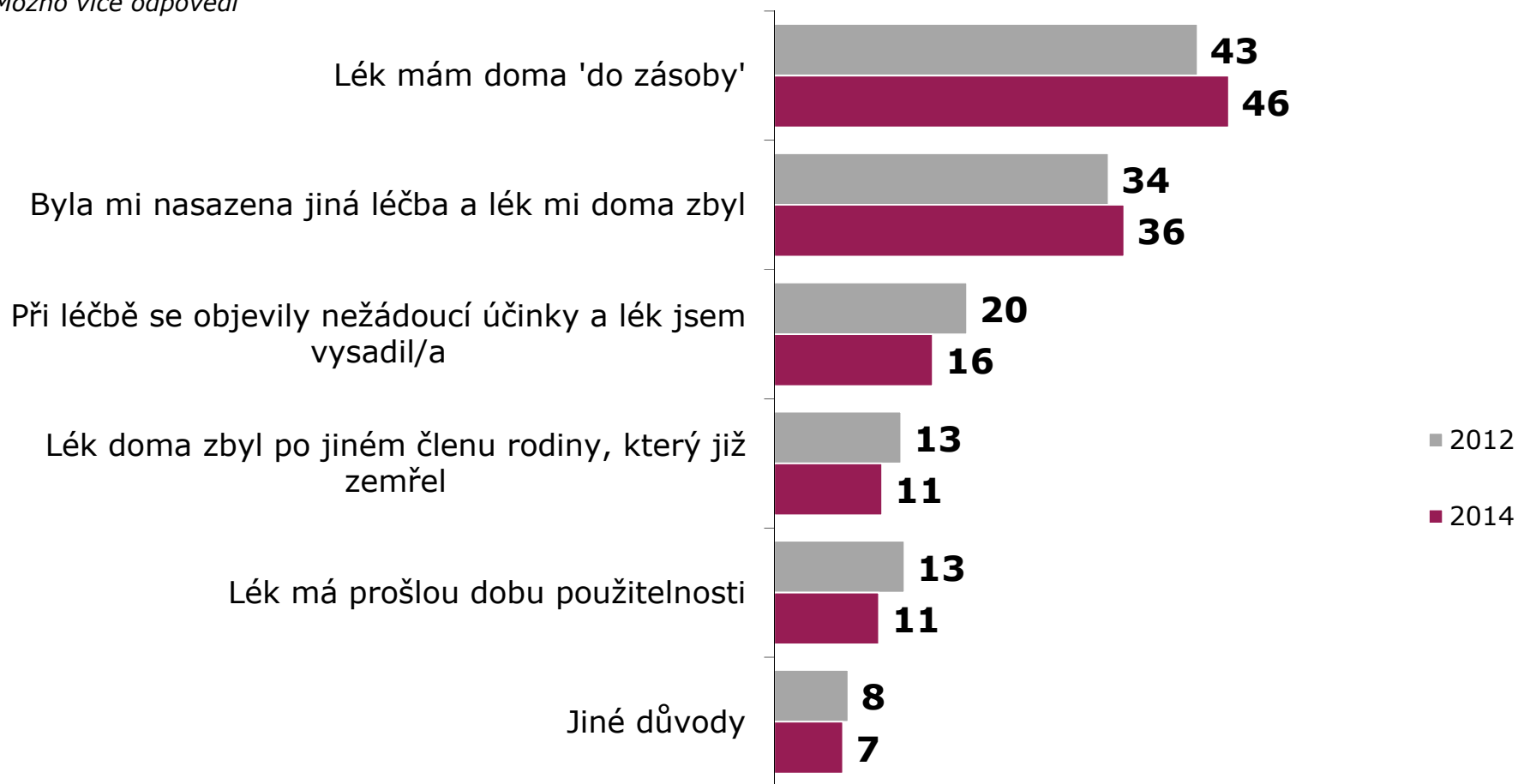

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

3. Z jakého důvodu máte doma léky, které nepoužíváte?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, kteří přiznali, že doma mají nepoužité léky, n=594 (2012) / n=327 (2014)
Možno více odpovědí

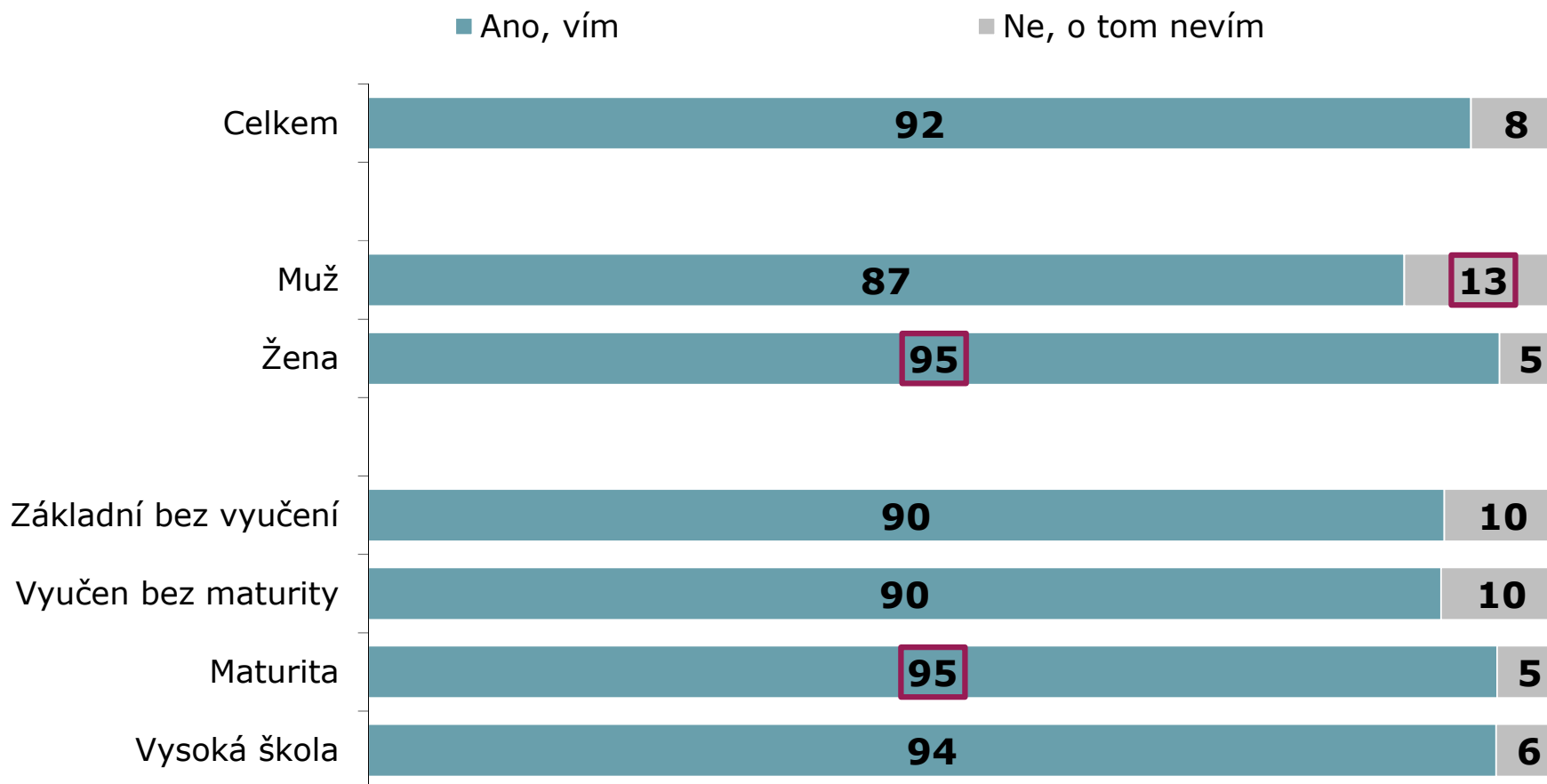

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

O možnosti vrátit léky v lékárně neví jen 8 % respondentů

4. Víte, že nepoužitelné léky můžete bezplatně vrátit v jakékoli lékárně, která se postará o jejich likvidaci?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1044

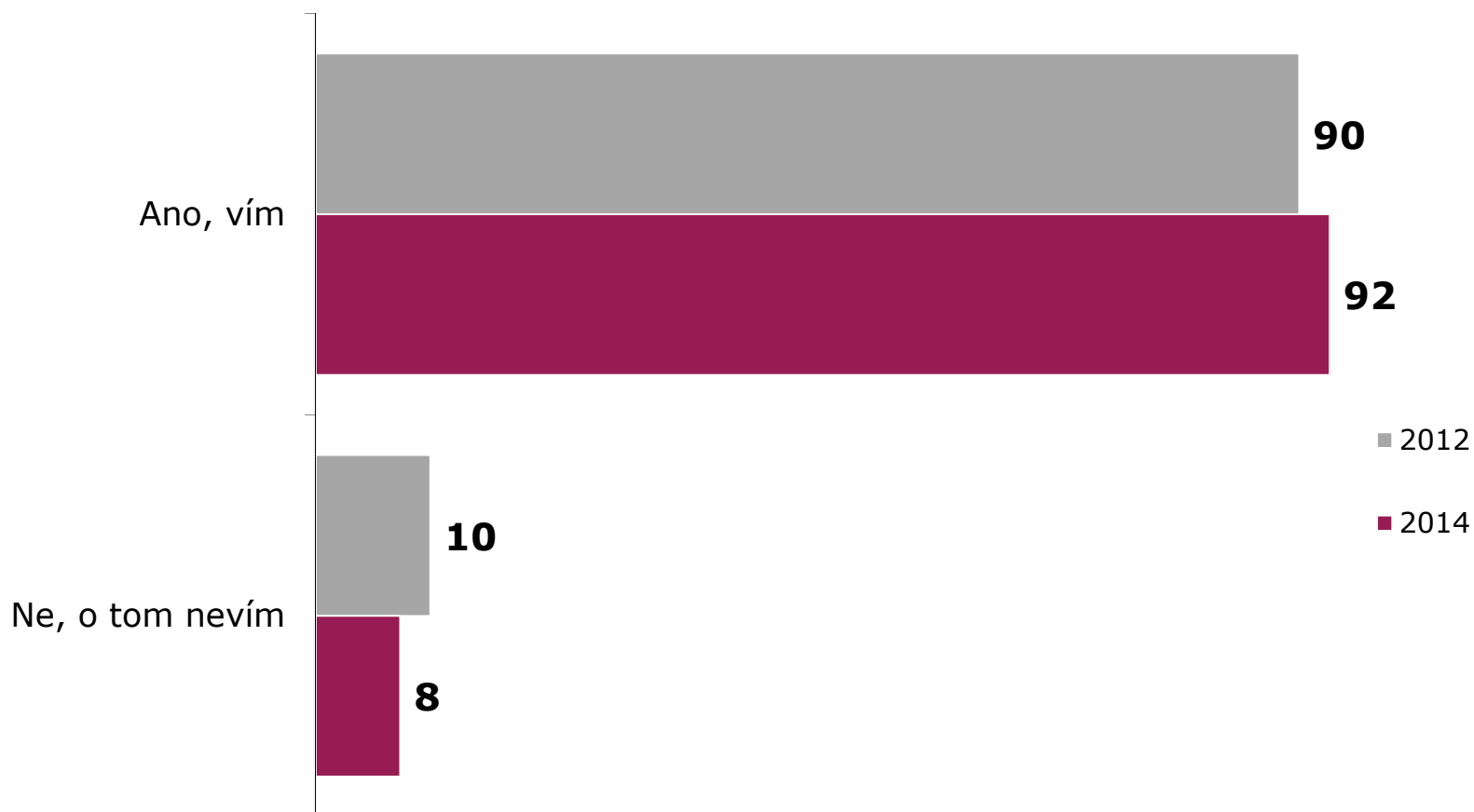

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Pozn.: Statisticky významné rozdíly jsou vyznačeny vínovým rámečkem.

4. Víte, že nepoužitelné léky můžete bezplatně vrátit v jakékoli lékárně, která se postará o jejich likvidaci?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=2033 (2012) / n=1044 (2014)

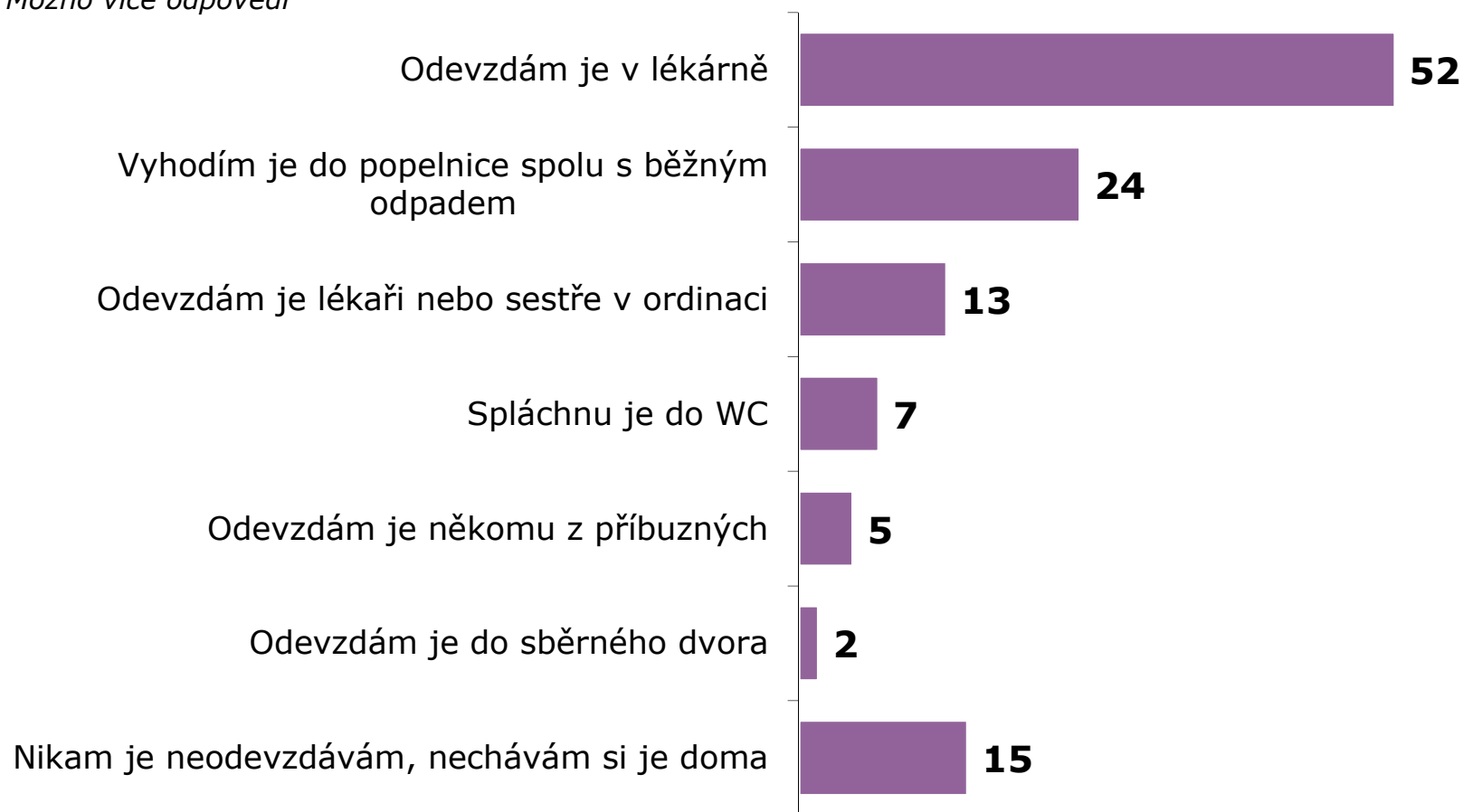
ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

1/2 lidí léky nosí do lékárny, 1/4 je vyhazuje do popelnice

5. Jakým způsobem nakládáte s léky, které již nechcete používat?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1038

Možno více odpovědí

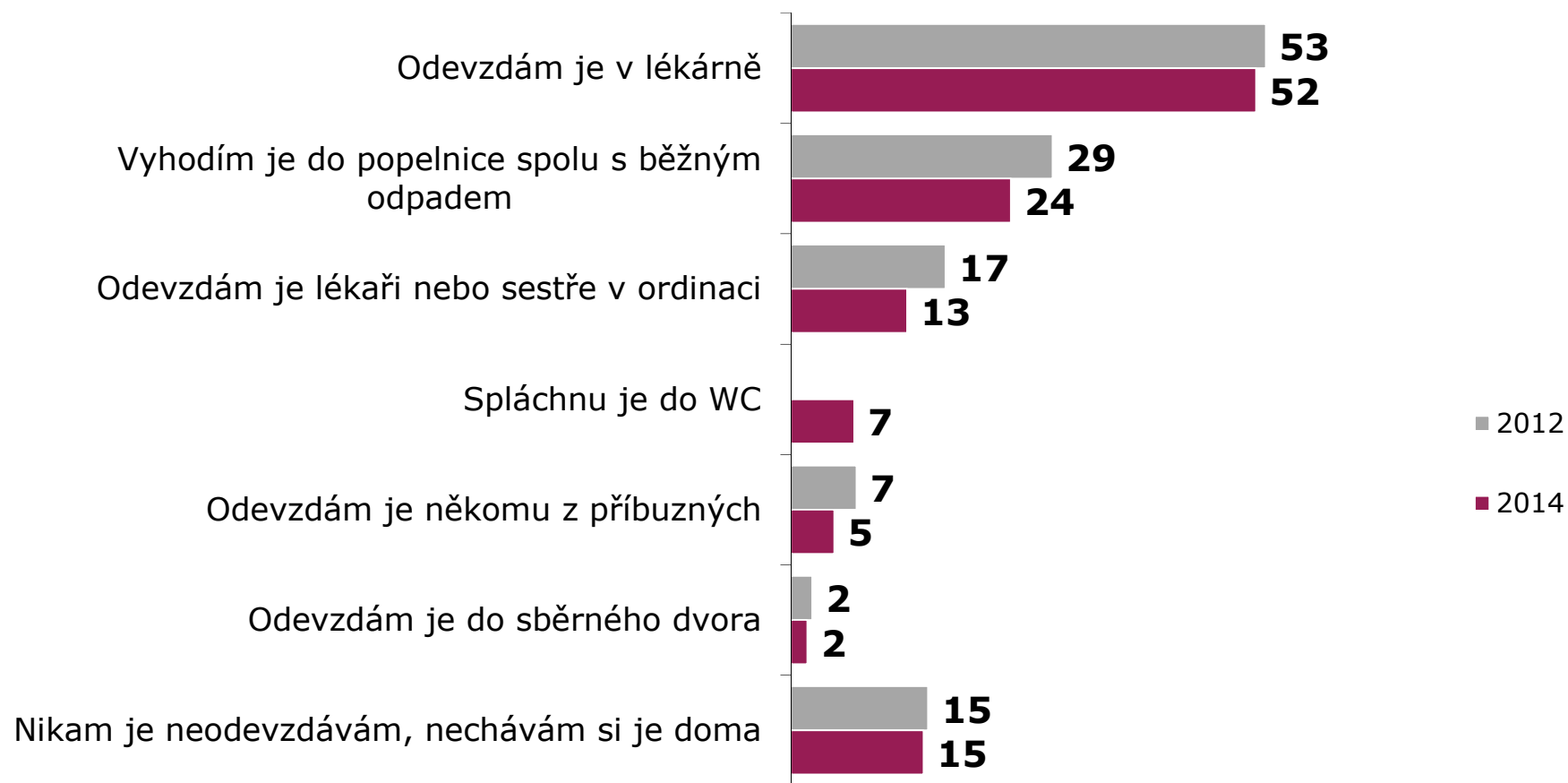

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

5. Jakým způsobem nakládáte s léky, které již nechcete používat?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=2031 (2012) / n=1038 (2014)

Možno více odpovědí

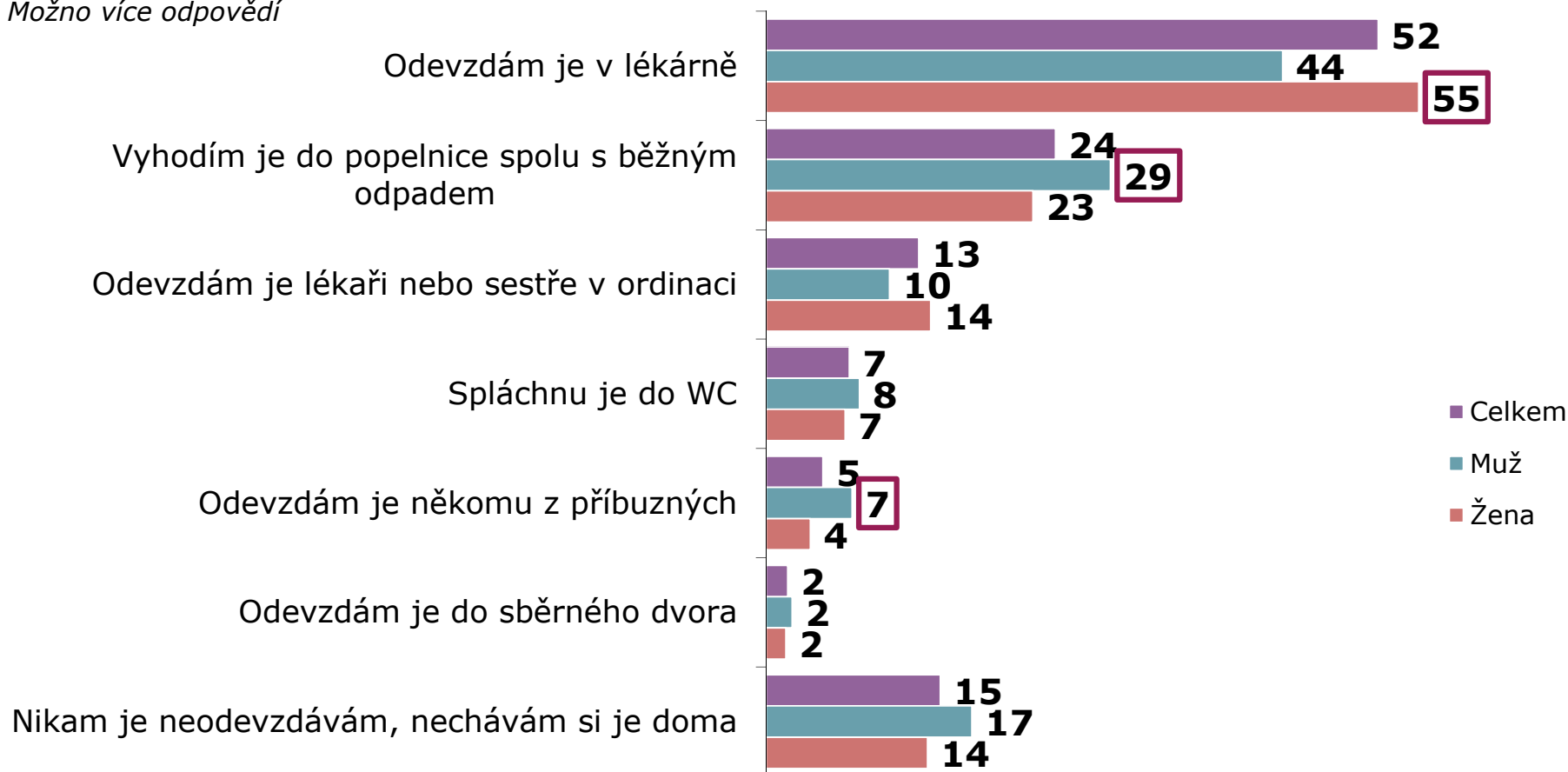

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Nakládání s léčivý podle pohlaví

5. Jakým způsobem nakládáte s léky, které již nechcete používat?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1038
Možno více odpovědí

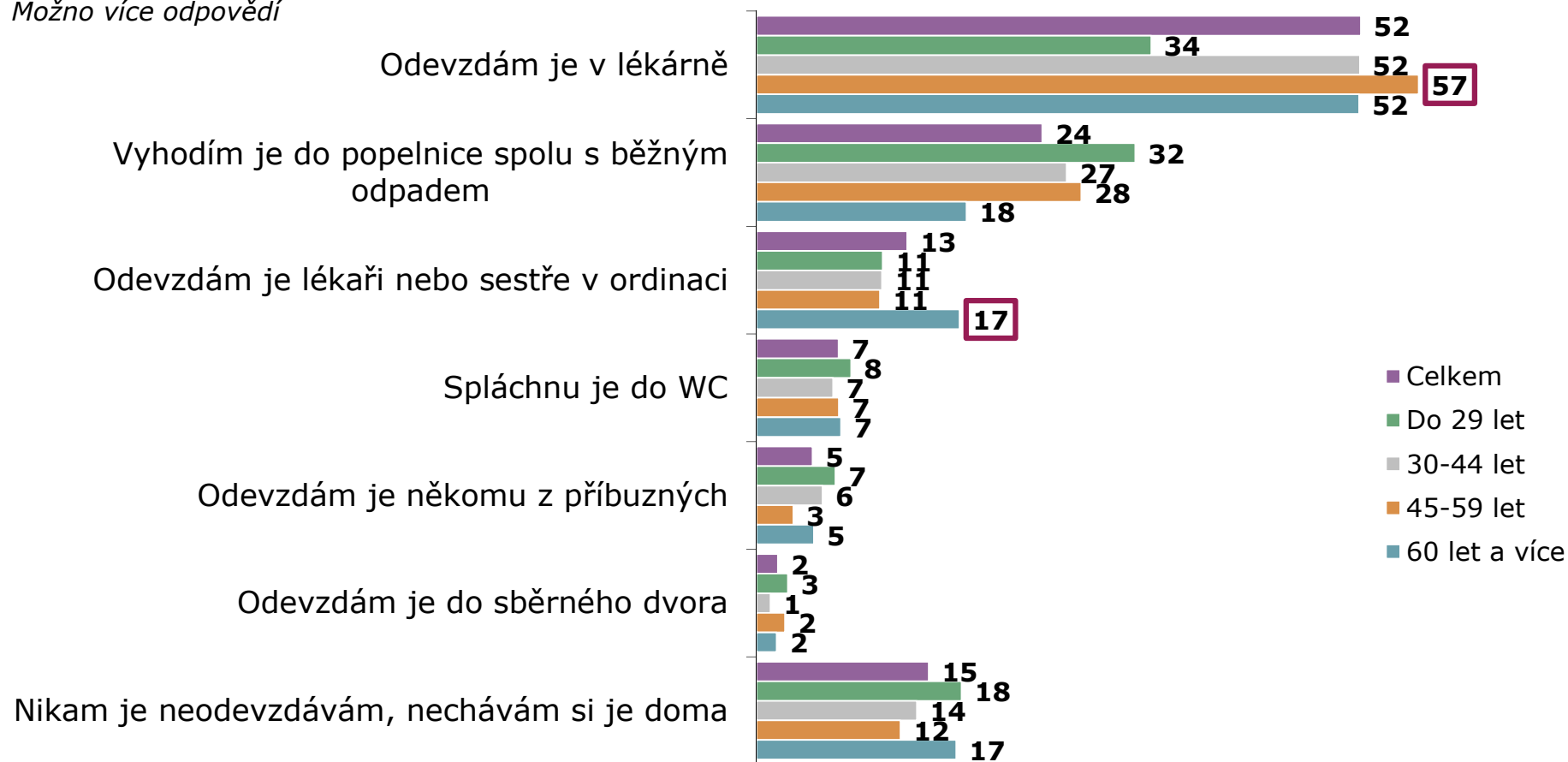
ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Pozn.: Statisticky významné rozdíly jsou vyznačeny vínovým rámečkem.

Nakládání s léčivý podle věkových kategorií

5. Jakým způsobem nakládáte s léky, které již nechcete používat?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1038
Možno více odpovědí

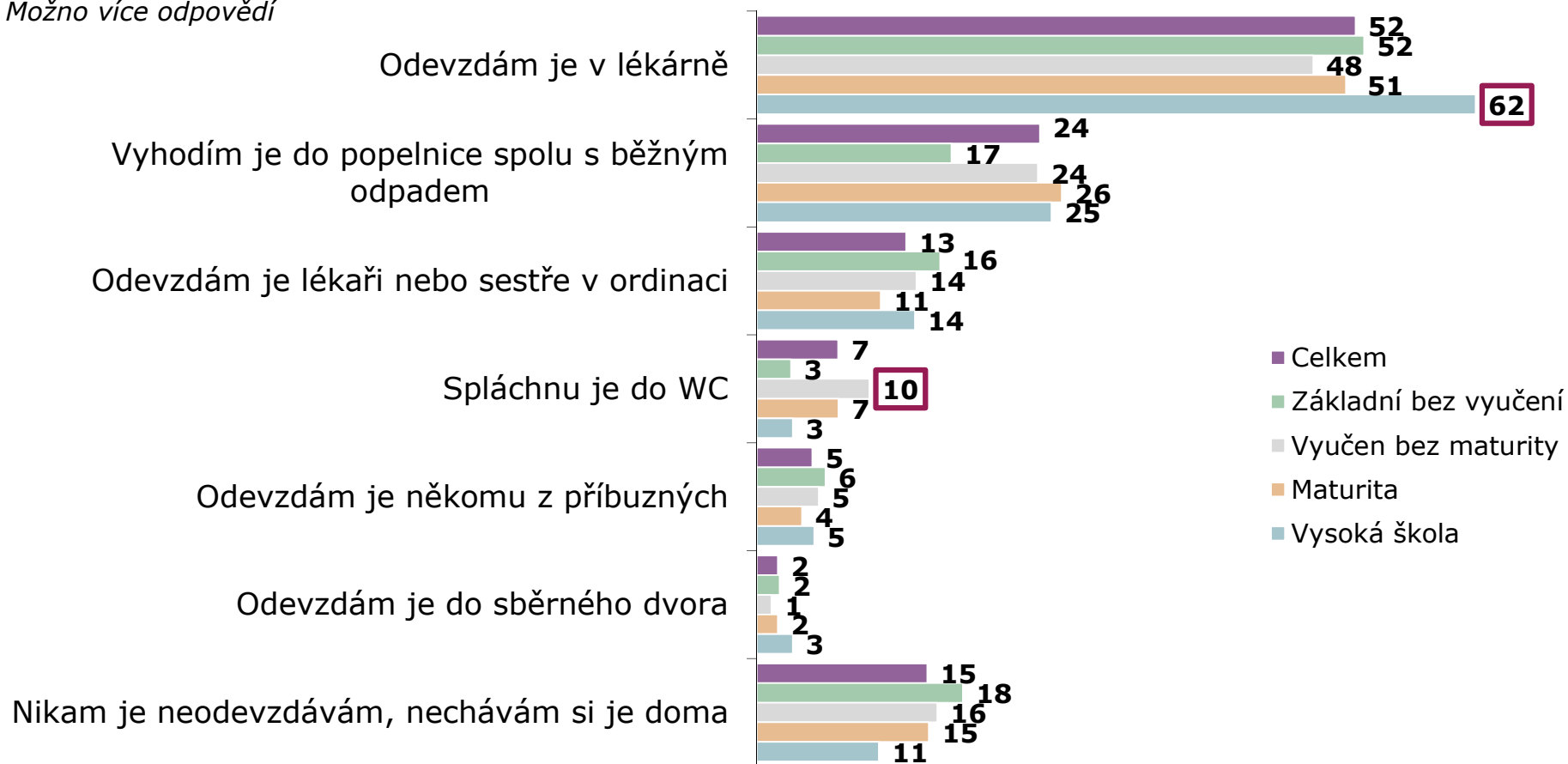
ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Pozn.: Statisticky významné rozdíly jsou vyznačeny vínovým rámečkem.

Nakládání s léčivý podle vzdělání

5. Jakým způsobem nakládáte s léky, které již nechcete používat?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1038
Možno více odpovědí

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

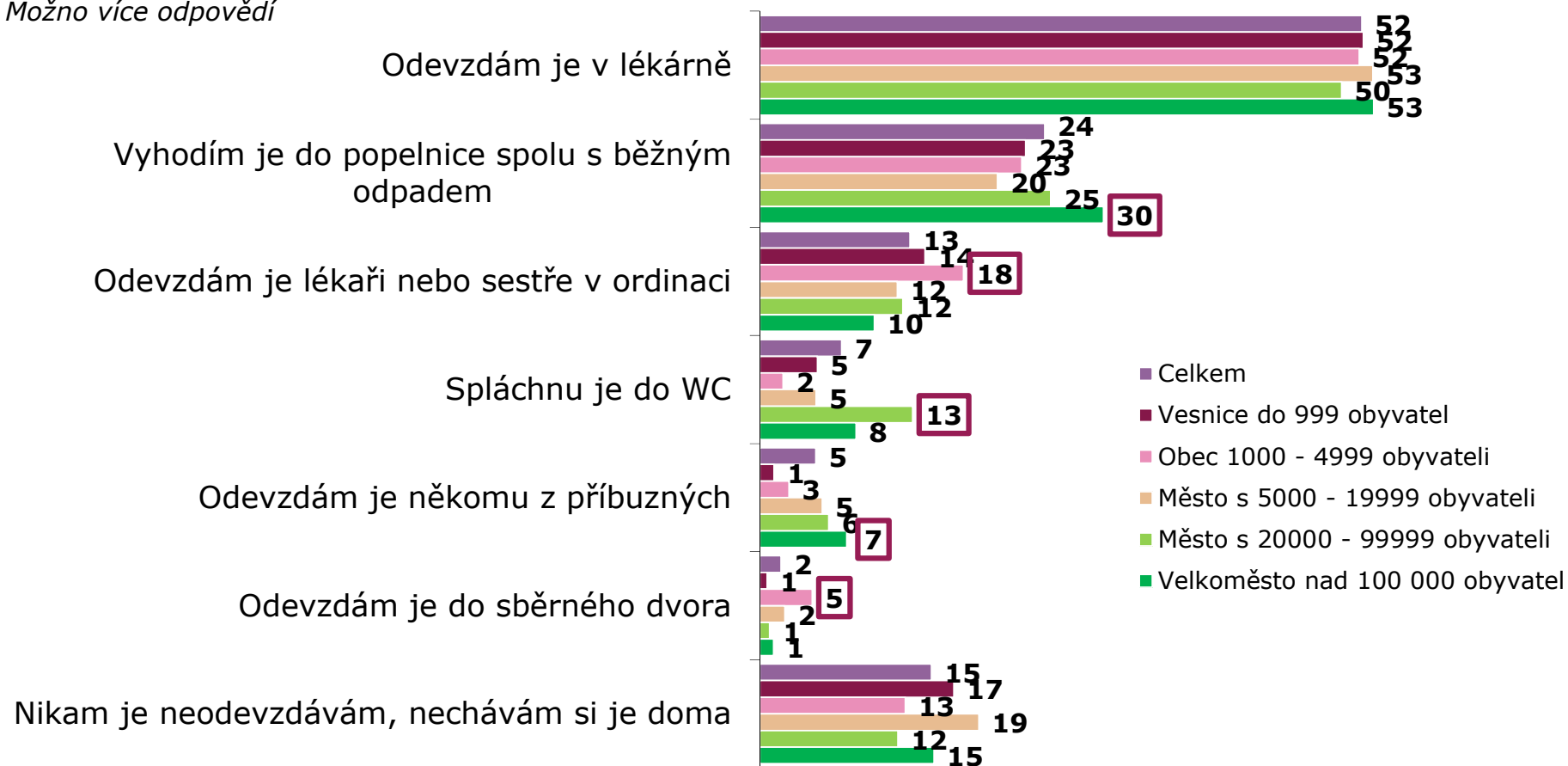
Pozn.: Statisticky významné rozdíly jsou vyznačeny vínovým rámečkem.

Nakládání s léčivý podle velikosti místa bydliště

5. Jakým způsobem nakládáte s léky, které již nechcete používat?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1038
Možno více odpovědí

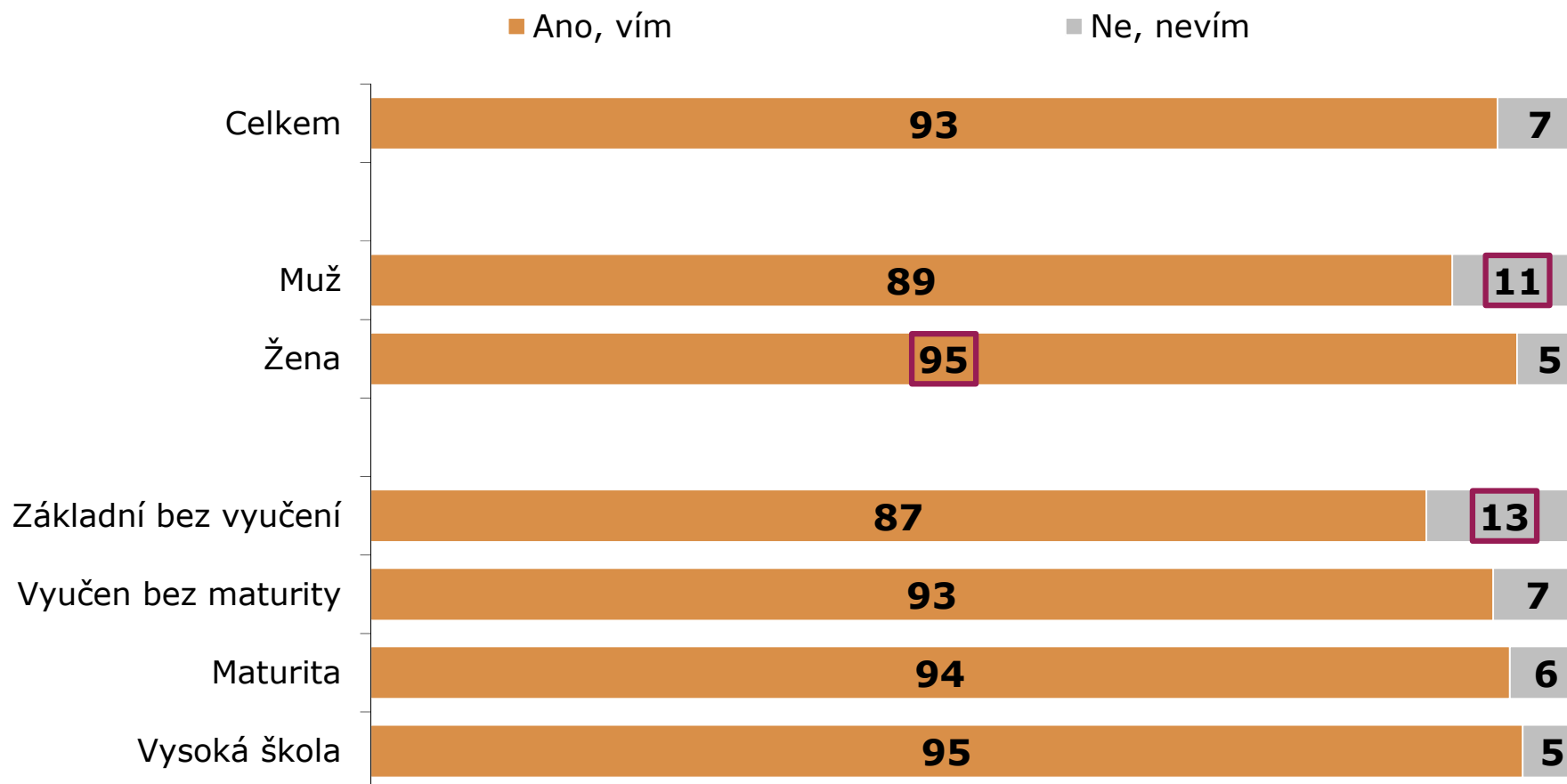
ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Pozn.: Statisticky významné rozdíly jsou vyznačeny vínovým rámečkem.

Dotázaní vědí, že se léky skladují jen za určitých podmínek

6. Víte, že léky je třeba skladovat za určitých podmínek (teplo, světlo) a že je tato informace uvedena v příbalové informaci?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1043

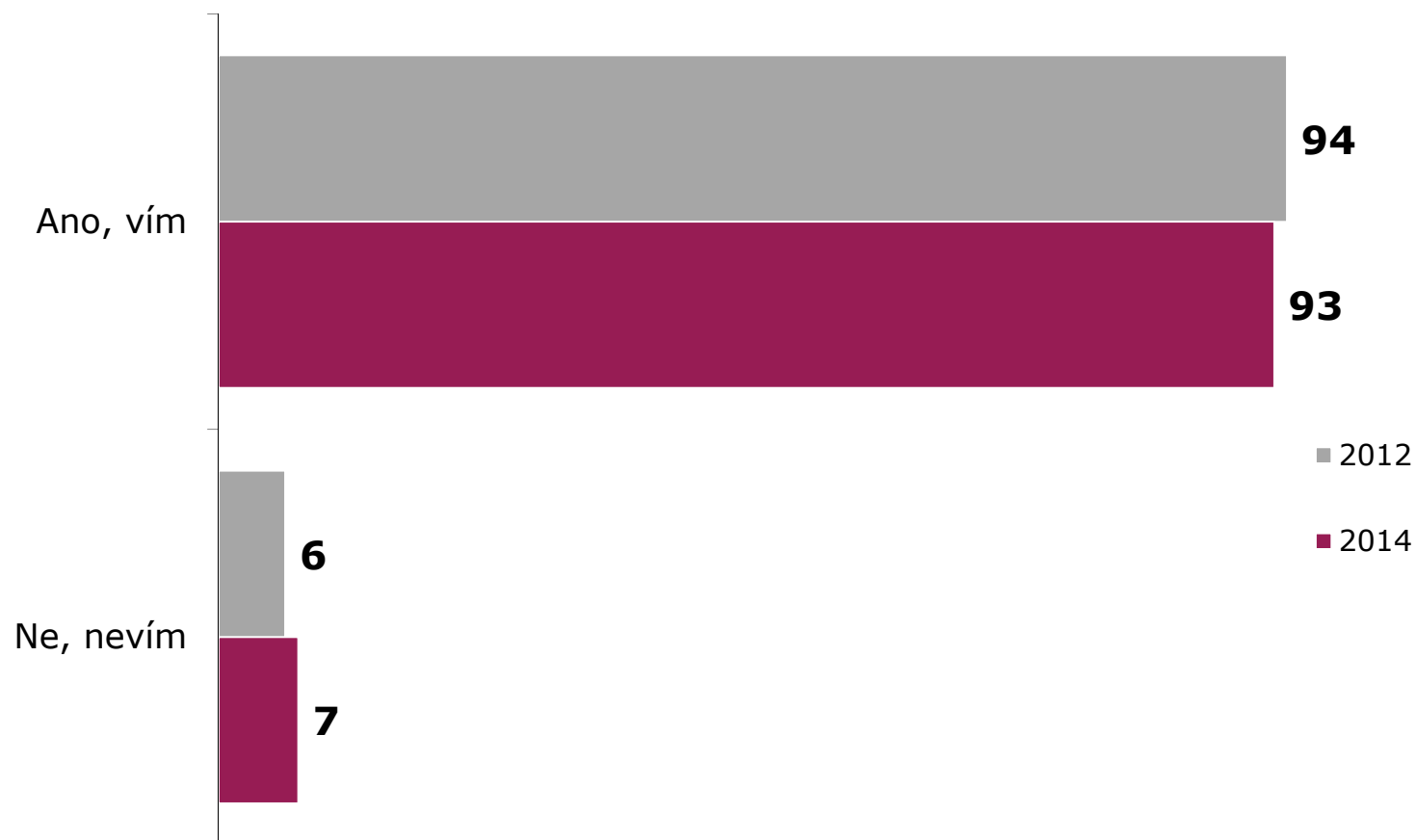

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Pozn.: Statisticky významné rozdíly jsou vyznačeny vínovým rámečkem.

6. Víte, že léky je třeba skladovat za určitých podmínek (teplo, světlo) a že je tato informace uvedena v příbalové informaci?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=2027 (2012) / n=1043 (2014)

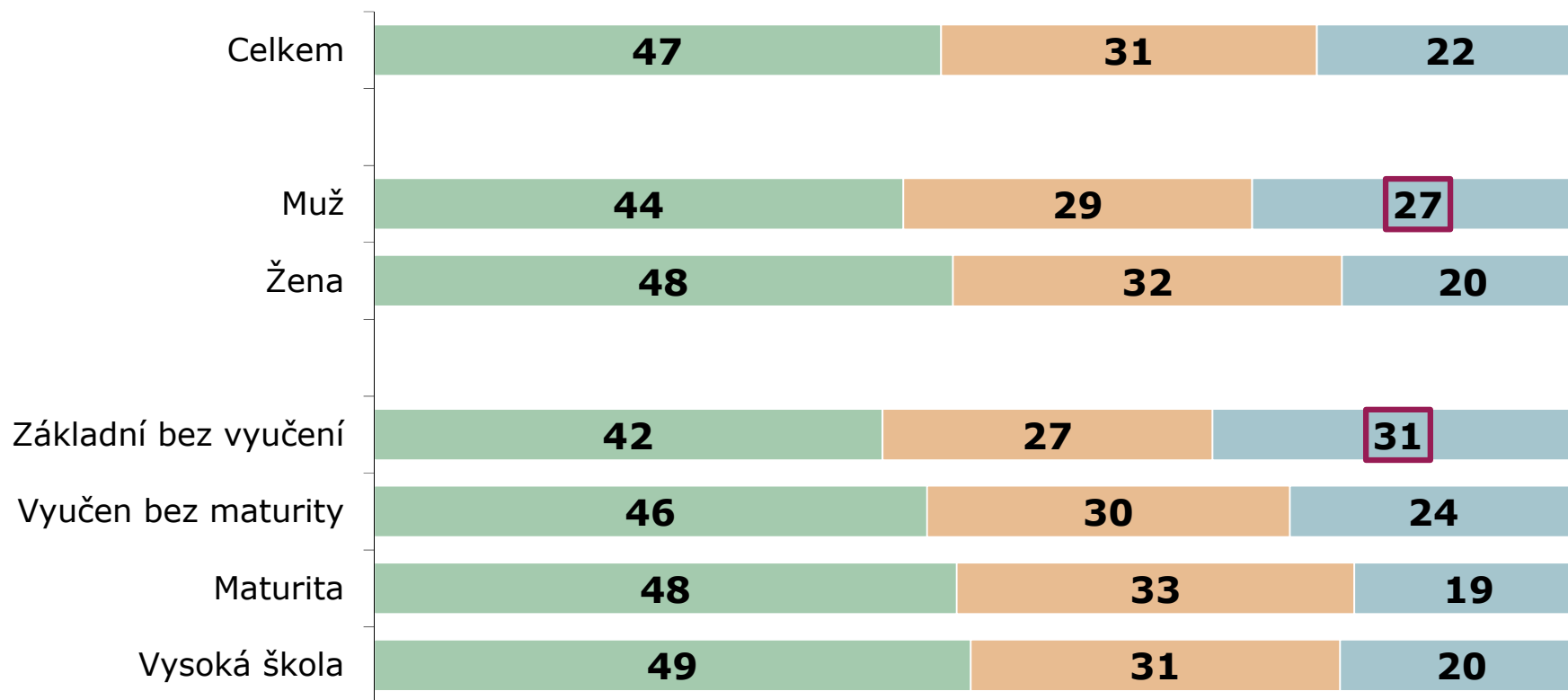
ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Doporučené skladování podle pohlaví a vzdělání

7. Skladujete léčivé přípravky přesně podle těchto doporučení?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, kteří vědí, že je třeba léčiva skladovat za určitých podmínek, n=966

- Ano, vždy si příbalový leták přečtu a skladuju lék přesně podle něj
- Někdy na to zapomenu a lék skladuji jinak, než je doporučeno
- Všechny léky skladuji stejně, nezjišťuji podrobnosti o jejich správném skladování

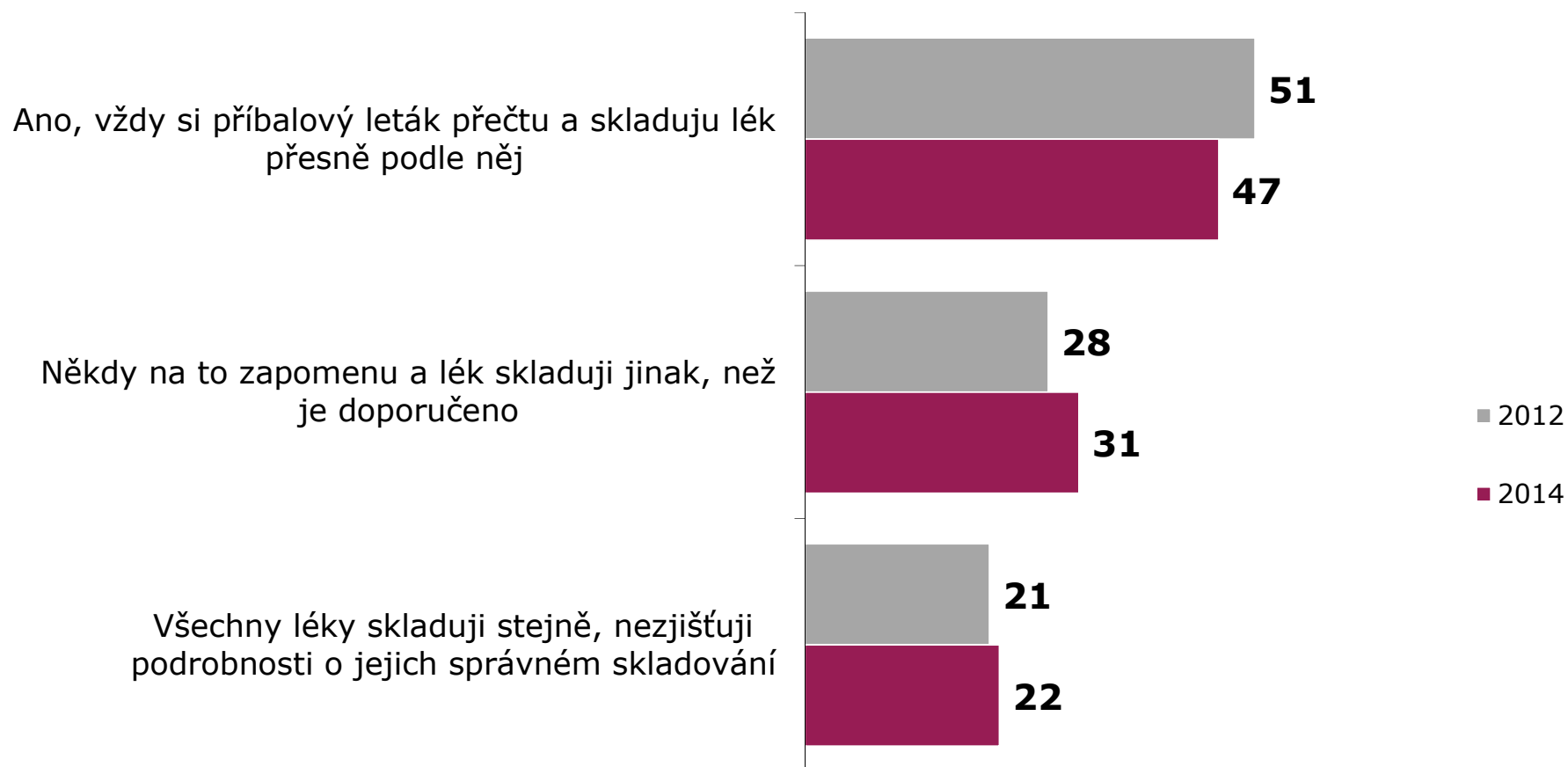

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Pozn.: Statisticky významné rozdíly jsou vyznačeny vínovým rámečkem.

7. Skladujete léčivé přípravky přesně podle těchto doporučení?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, kteří vědí, že je třeba léčiva skladovat za určitých podmínek, n=1904 (2012) / n=966 (2014)

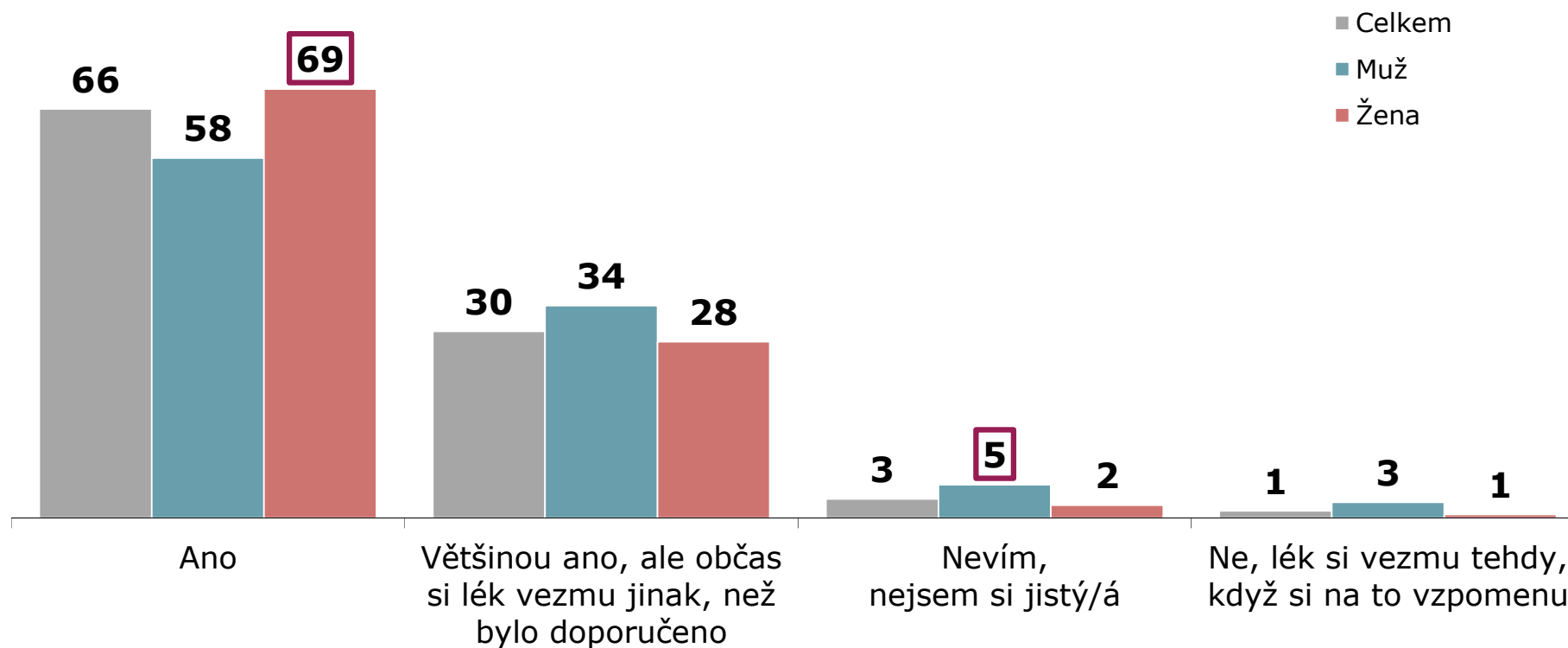

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Třetina lidí si občas vezme lék jinak než je doporučeno

8. Užíváte léčivé přípravky přesně tak, jak Vám doporučil lékař nebo lékárník?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1043

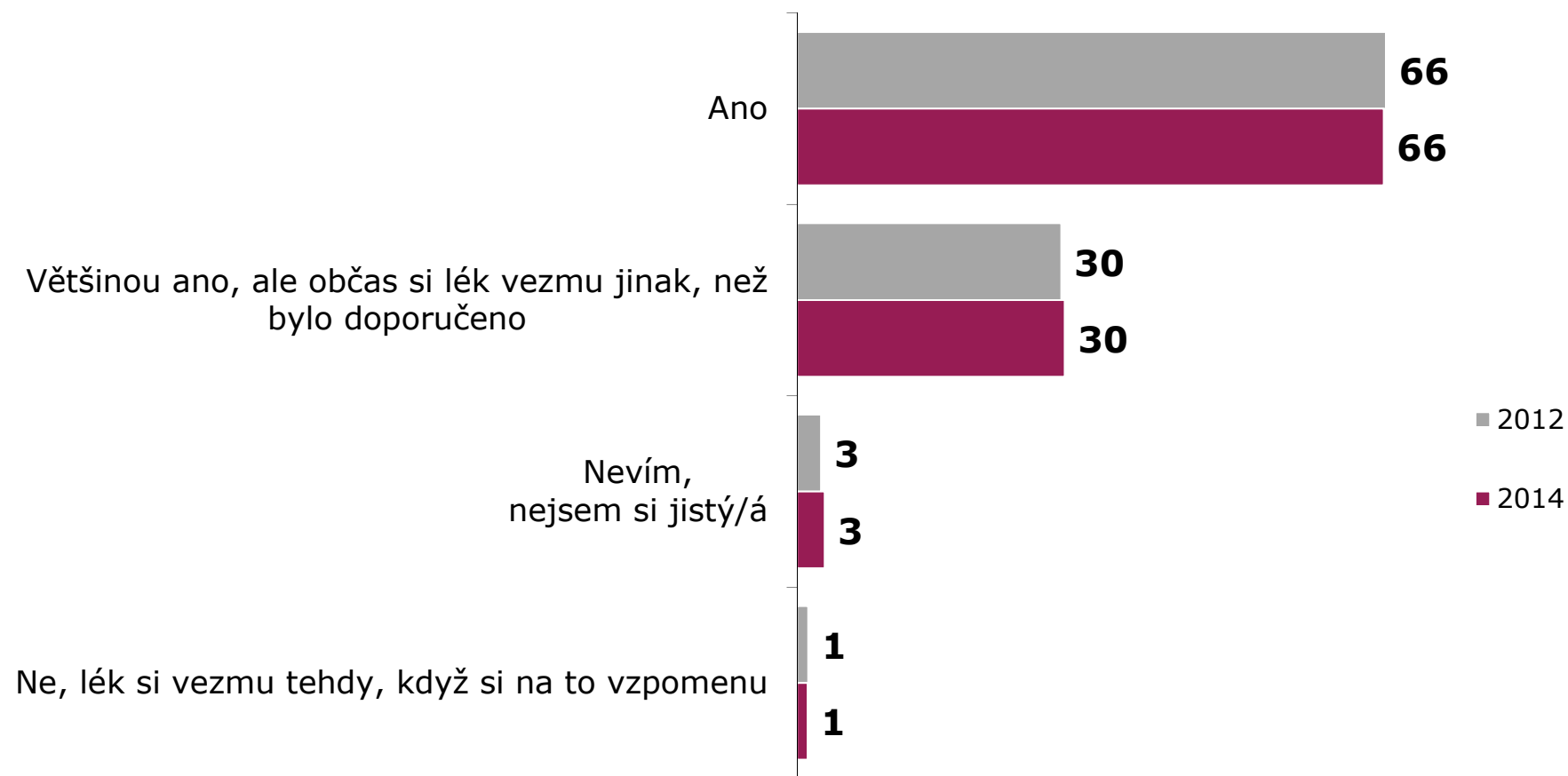

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Pozn.: Statisticky významné rozdíly jsou vyznačeny vínovým rámečkem.

8. Užíváte léčivé přípravky přesně tak, jak Vám doporučil lékař nebo lékárník?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=2030 (2012) / n=1043 (2014)

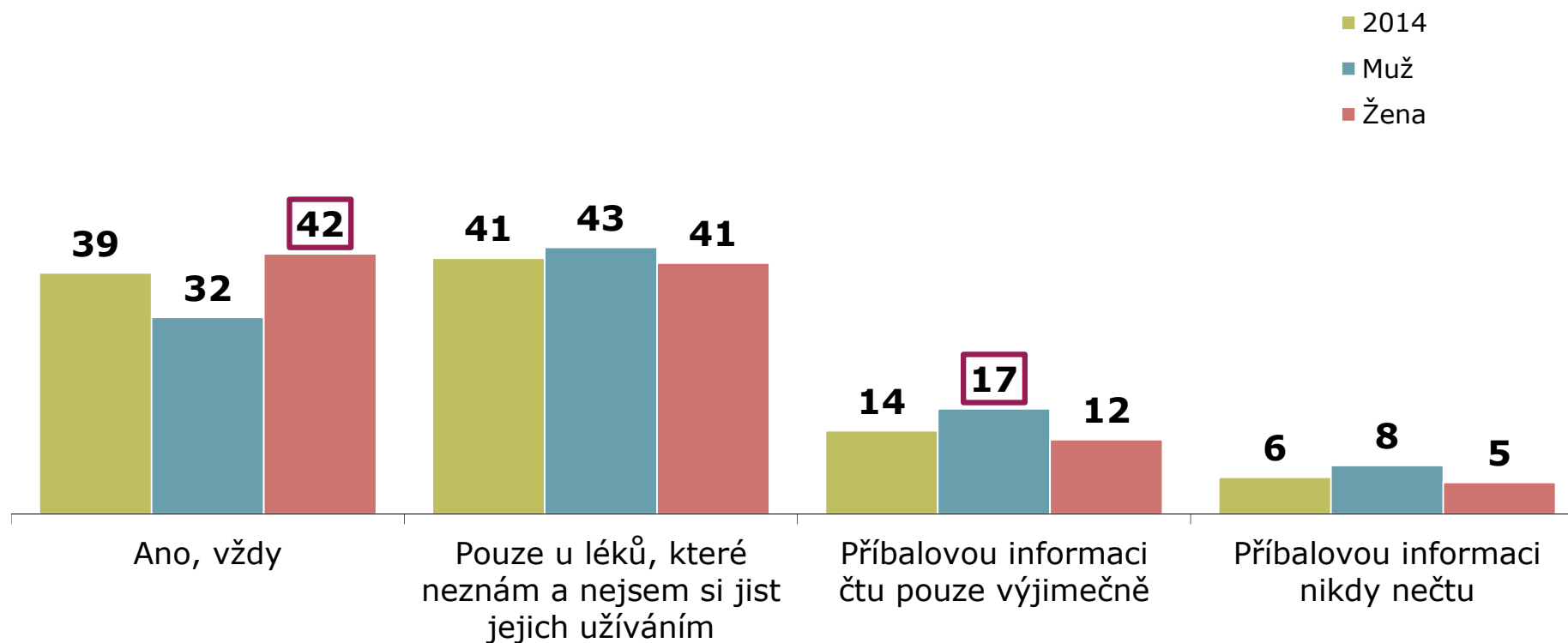

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Ženy si častěji čtou příbalové informace k přípravkům

9. Čtete vždy příbalovou informaci léčivého přípravku?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1044

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Pozn.: Statisticky významné rozdíly jsou vyznačeny vínovým rámečkem.

9. Čtete vždy příbalovou informaci léčivého přípravku?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=2031 (2012) / n=1044 (2014)

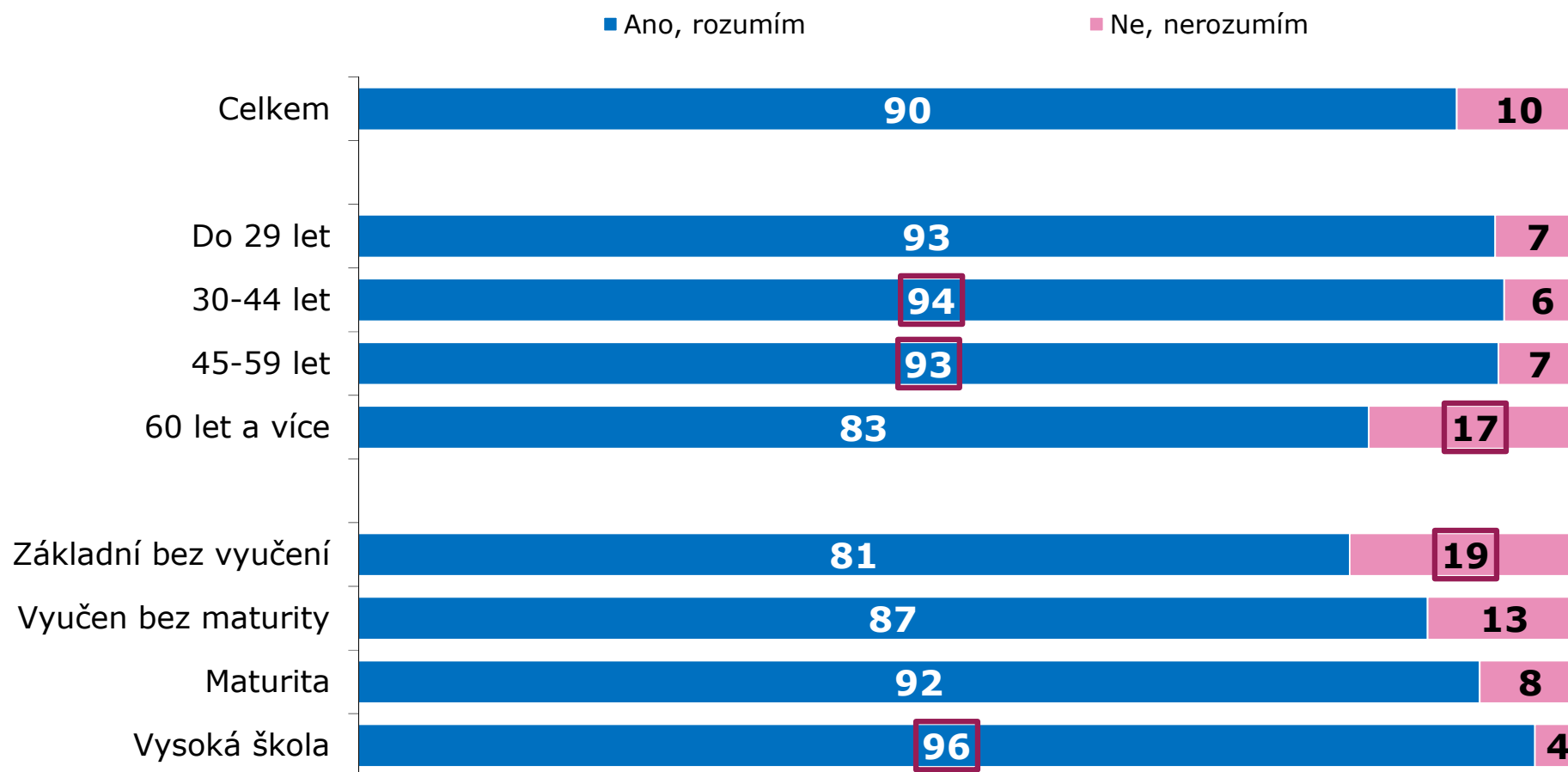

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Většina dotázaných příbalové informaci rozumí

10. V případě, že příbalovou informaci čtete, rozumíte jejímu obsahu?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, kteří čtou příbalovou informaci, n=982

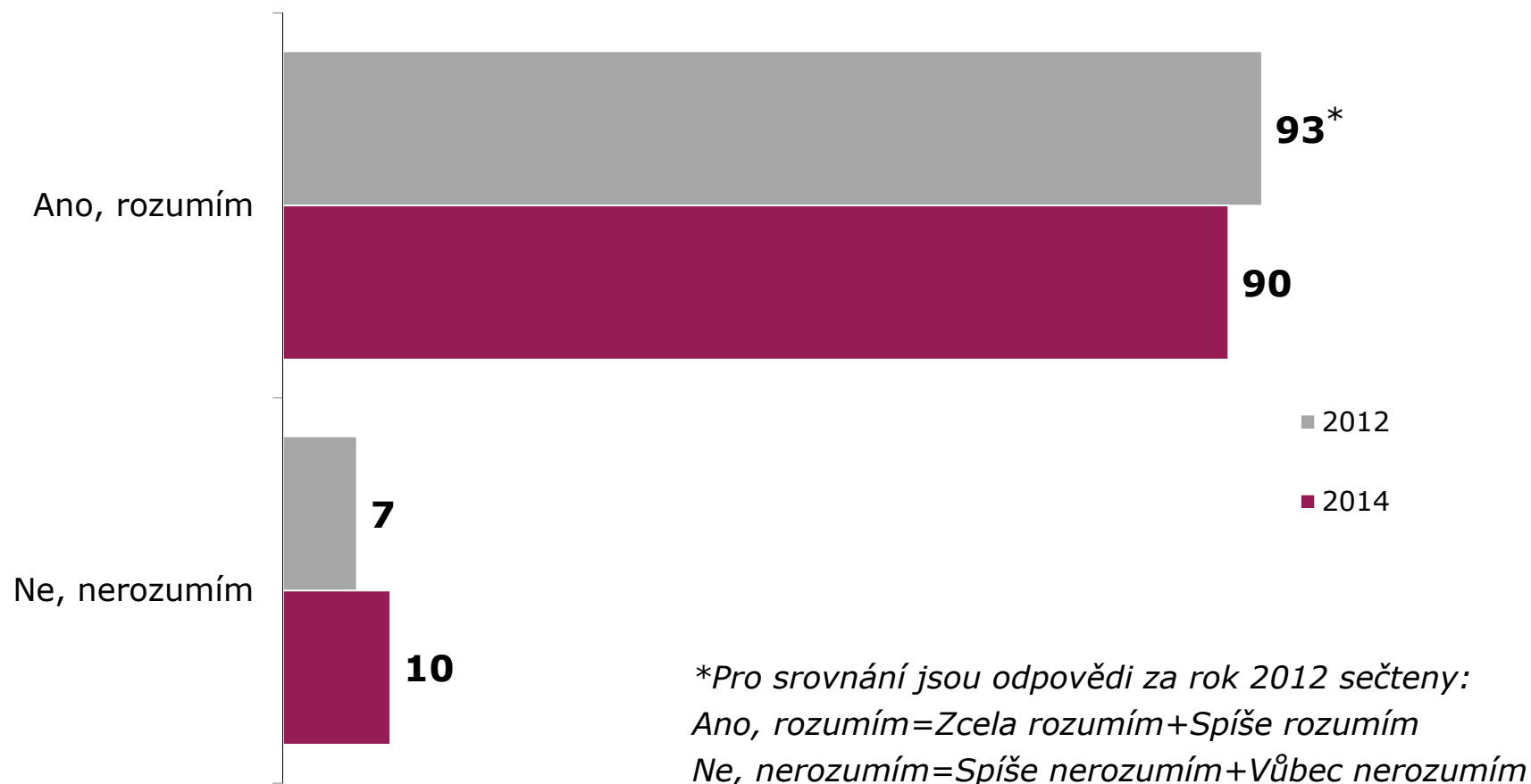

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Pozn.: Statisticky významné rozdíly jsou vyznačeny vínovým rámečkem.

10. V případě, že příbalovou informaci čtete, rozumíte jejímu obsahu?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, kteří čtou příbalovou informaci, n=1938 (2012) / n=982 (2014)

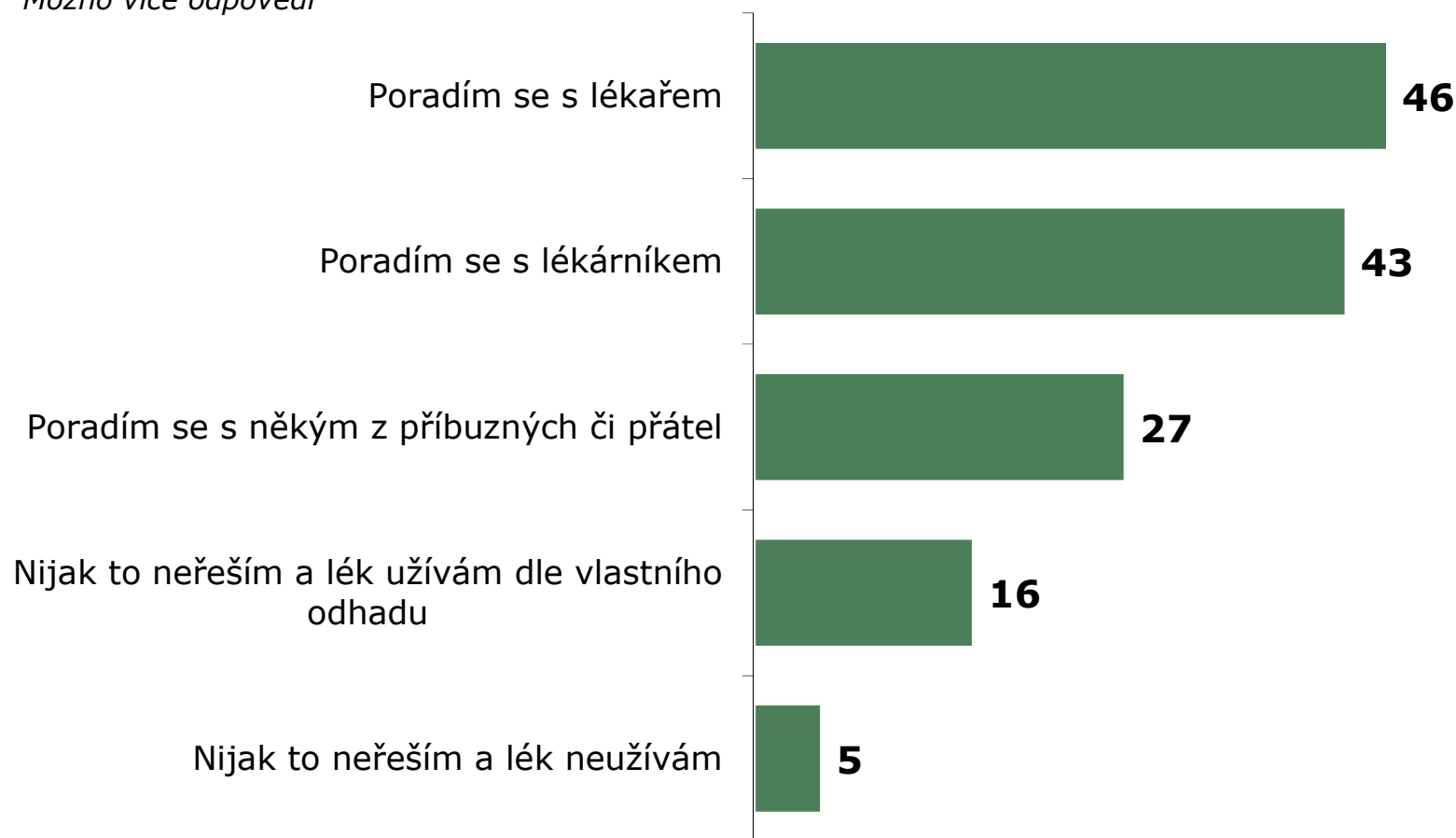

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Lidé, kteří informacím nerozumějí, se poradí s lékařem či lékárníkem

11. V případě, že příbalové informace nerozumíte, jak tuto situaci řešíte?

ZÁKLAD: Všichni respondenti, kteří nerozumějí příbalové informace, n=100
Možno více odpovědí

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Výsledky výzkumu – audit lékárníček

Místo uložení léků

- **Nejčastějším místem uložení léků je krabice** (44 % domácností), dále následuje **zásuvka** (27 %) a poté **polička** či **skříňka určená pouze pro léky** (shodně 16 %). 15 % respondentů má léky v lednici, 9 % respondentů je zase v originální lékárníčce. Oproti roku 2012 klesla o něco málo významnost lednice coby místa pro uchovávání léčiv.
- **28 % domácností má léčiva doma uskladněna na více místech, 72 % pouze na jednom.**

Top přípravky v lékárníčkách

- **Více než polovina domácností má doma nějaký PARALEN** (54 %). **Druhým nejčastějším lékem je IBALGIN**, který najdeme v lékárníčce u 32 % domácností. **Pětina lidí má doma ENDIARON a osmina ACYLPYRIN**. Ostatní léky jsou zastoupeny již jen u cca desetiny a méně domácností – mezi častější patří dále FENISTIL, FRAMYKOIN, OPHTHALMO-SEPTONEX a STOPTUSSIN. Výčet TOP přípravků v českých lékárníčkách se oproti roku 2012 nezměnil – 8 prvních přípravků je totožných. Oproti roku 2012 pouze o něco málo pokleslo zastoupení Ibalginu a Acylpyrinu.

Výsledky výzkumu – audit lékárníček

Specifikace zásob léků – počty, prošlé/použitelné, neporušené/načaté

- **Průměrná česká domácnost má doma 12 různých léků – obchodních značek** (medián je 10 léků). Z toho je téměř polovina volně prodejných, více než třetina vázaných na předpis a desetina doplňků stravy. Jedna domácnost má tedy v průměru **6 léků volně prodejných, 5 vázaných na recept a 1 doplněk stravy**. Počet unikátních léků v domácnosti přitom roste s počtem osob a čistým příjmem domácnosti.
- Druhou možností je **hodnocení všech balení léčiv přítomných v domácnosti**. V tomto případě je **průměrný počet všech balení na jednu domácnost 15 kusů** (medián je 12). Ve srovnání s předchozím pohledem je zde patrný vyšší podíl léků receptových (43 %) na úkor volně prodejných (43 %), tzn. že lidé mají častěji doma více kusů léku na recept než volně prodejných nebo doplňků stravy. V průměru tedy v jedné domácnosti nalezneme 6-7 balení léku na recept, 6-7 balení volně prodejných léků a 1-2 balení doplňků stravy.
- Oproti roku 2012 došlo k nepatrnému poklesu průměrného počtu léků (obchodních značek) i balení v domácnostech (o 1 lék, o 2 balení). Proporce zastoupení jednotlivých typů léčiv je obdobná jako v roce 2012.
- **Většina léčiv v domácnostech jsou načatá balení** (86 %).
- Většina léčiv také byla označená jako léky s vyhovující trvanlivostí, pouze **13 % všech domácích léků bylo prošlých**. Zajímavý je pohled na prošlé léky z hlediska používání. U léků pravidelně používaných bylo nalezeno pouze 1 % prošlých balení, u léků používaných při potížích se jednalo téměř o desetinu (9 %) a z léků nepoužívaných byly prošlé dvě pětiny (41 %). Právě u léků nepoužívaných došlo oproti roku 2012 k nárůstu prošlých léčiv o 7 procentních bodů.
- **Převážná většina všech zaznamenaných balení léků je určena pro dospělé členy rodiny** (77 %), pro seniory je určeno 16 % léčiv a pro děti 15 %.

Pravidelnost používání vs. nepoužívání léků

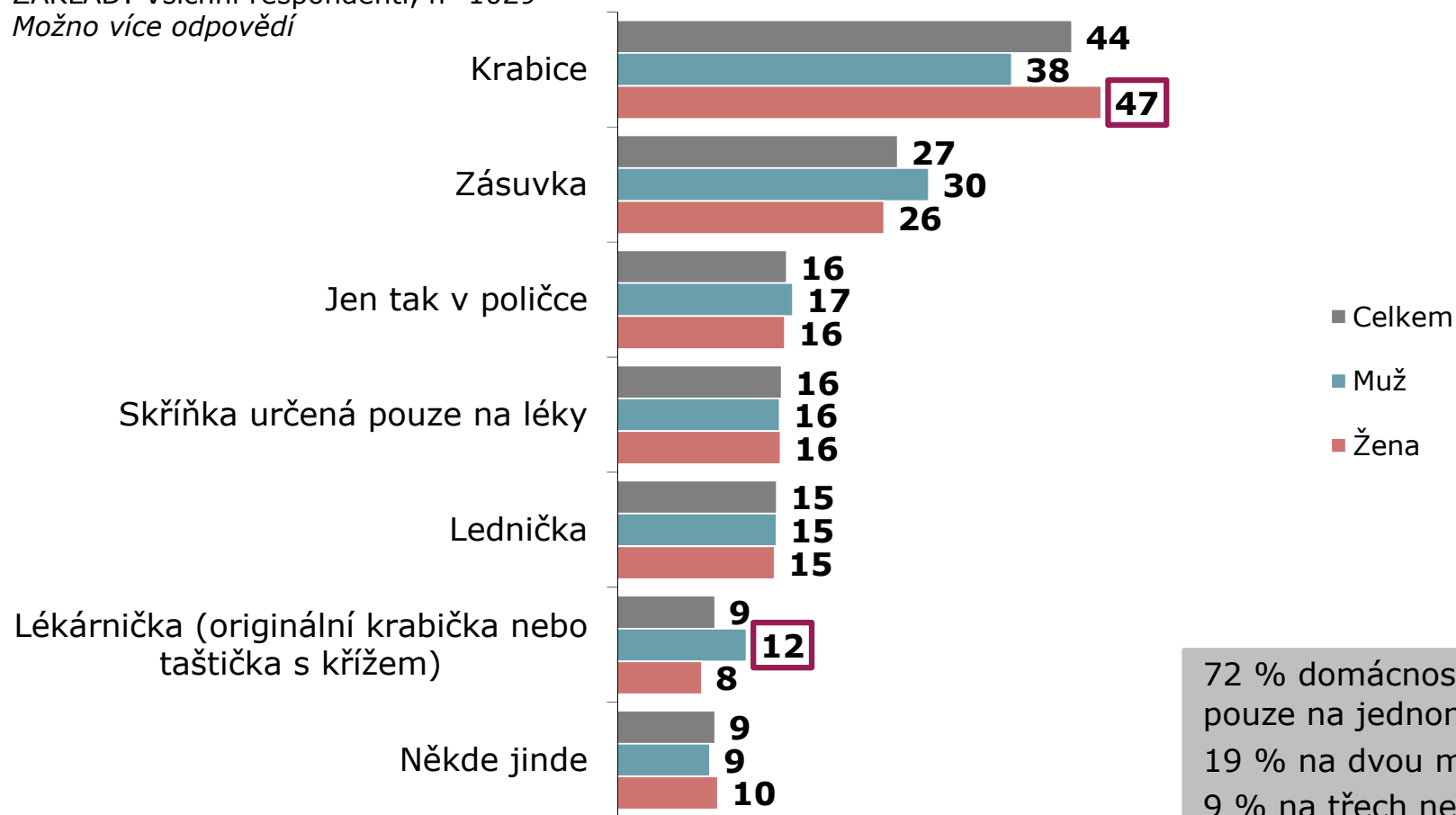
- **79 % všech balení léků**, které se nachází v domácnostech, **jsou léky používané**. Z toho 26 % jsou léky používané pravidelně a dalších 53 % léky používané při potížích.
- **Pětina všech léků (19 %), které se vyskytují v domácnostech, jsou léky nepoužívané**. Jedná se nejčastěji o léky nespotřebované při nemoci (30 % z nich) nebo nakoupené do zásoby bez akutní potřeby léku (25 %). 12 % nepoužitých léků jsou léky prošlé a 10 % je po nějakém jiném členu rodiny. Oproti roku 2012 nedošlo v otázce používání a nepoužívání léčiv k žádným významným změnám.

Pozn.: Statisticky významné rozdíly podle pohlaví a věku jsou v celé zprávě vyznačeny vínovým rámečkem.

Domácnosti mají léky uloženy hlavně v krabici či zásuvce

12. Místa, kde jsou v domácnosti léky uloženy

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1029
Možno více odpovědí

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Pozn.: Statisticky významné rozdíly jsou vyznačeny vínovým rámečkem.

12. Místa, kde jsou v domácnosti léky uloženy

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=2009 (2012) / n=1029 (2014)

Možno více odpovědí

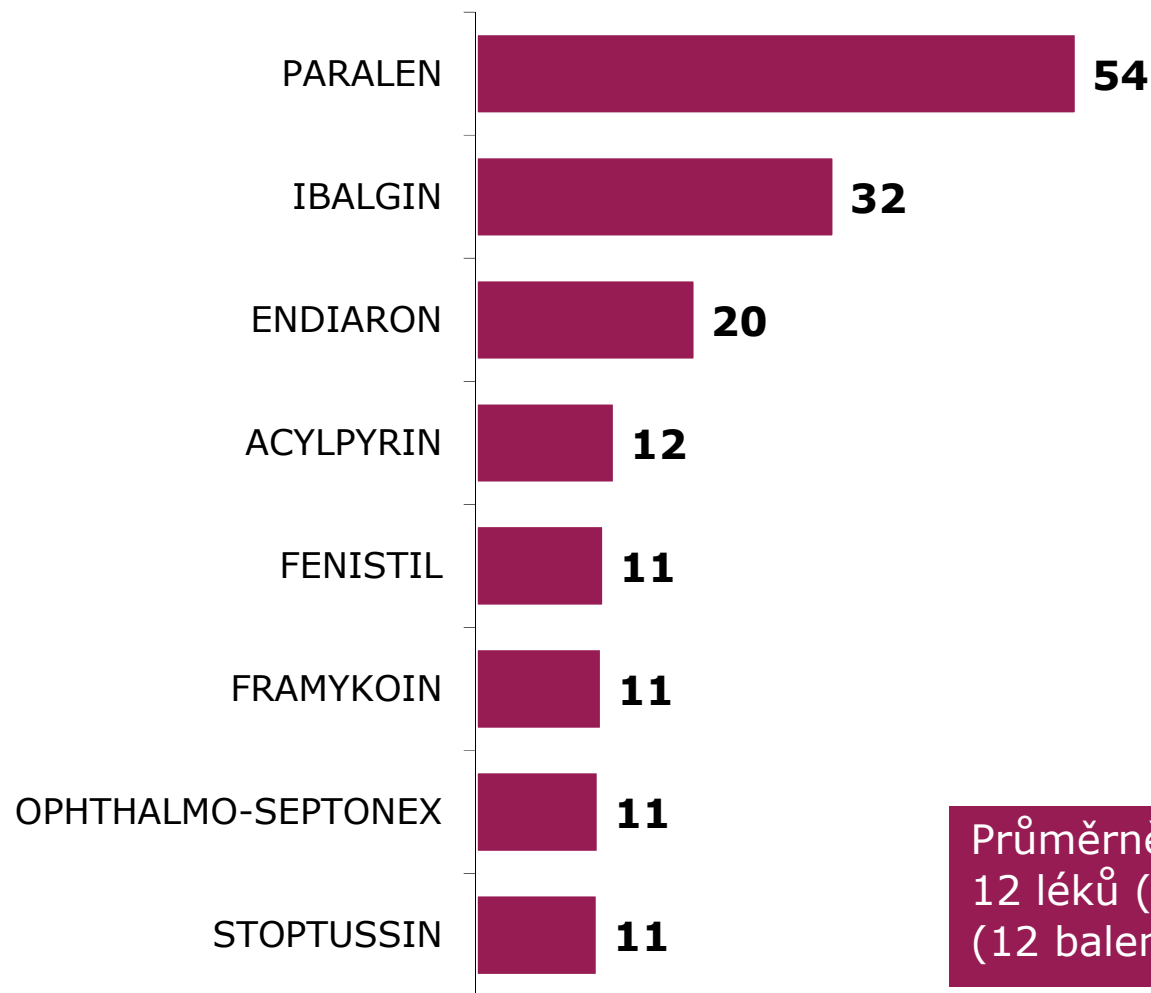

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Nejčastěji zastoupené přípravky v domácích lékárnkách

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=1044

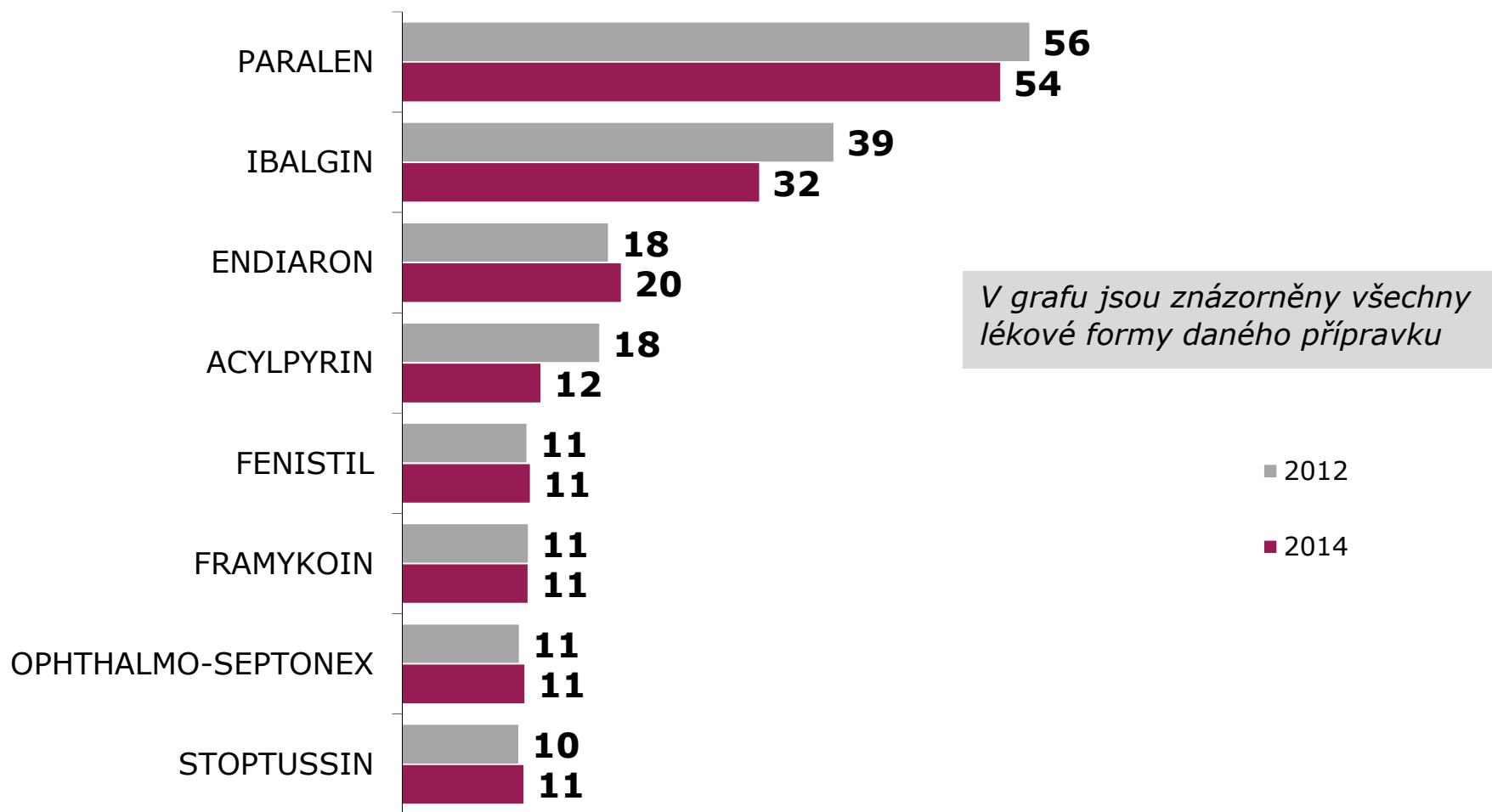
V grafu jsou znázorněny všechny lékové formy daného přípravku

Průměrně má každá domácnost 12 léků (15 balení), medián je 10 léků (12 balení).

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Nejčastěji zastoupené přípravky – srovnání 2012 a 2014

ZÁKLAD: Všichni respondenti, n=2033 (2012) / n=1044 (2014)

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Průměrné počty unikátních léčiv

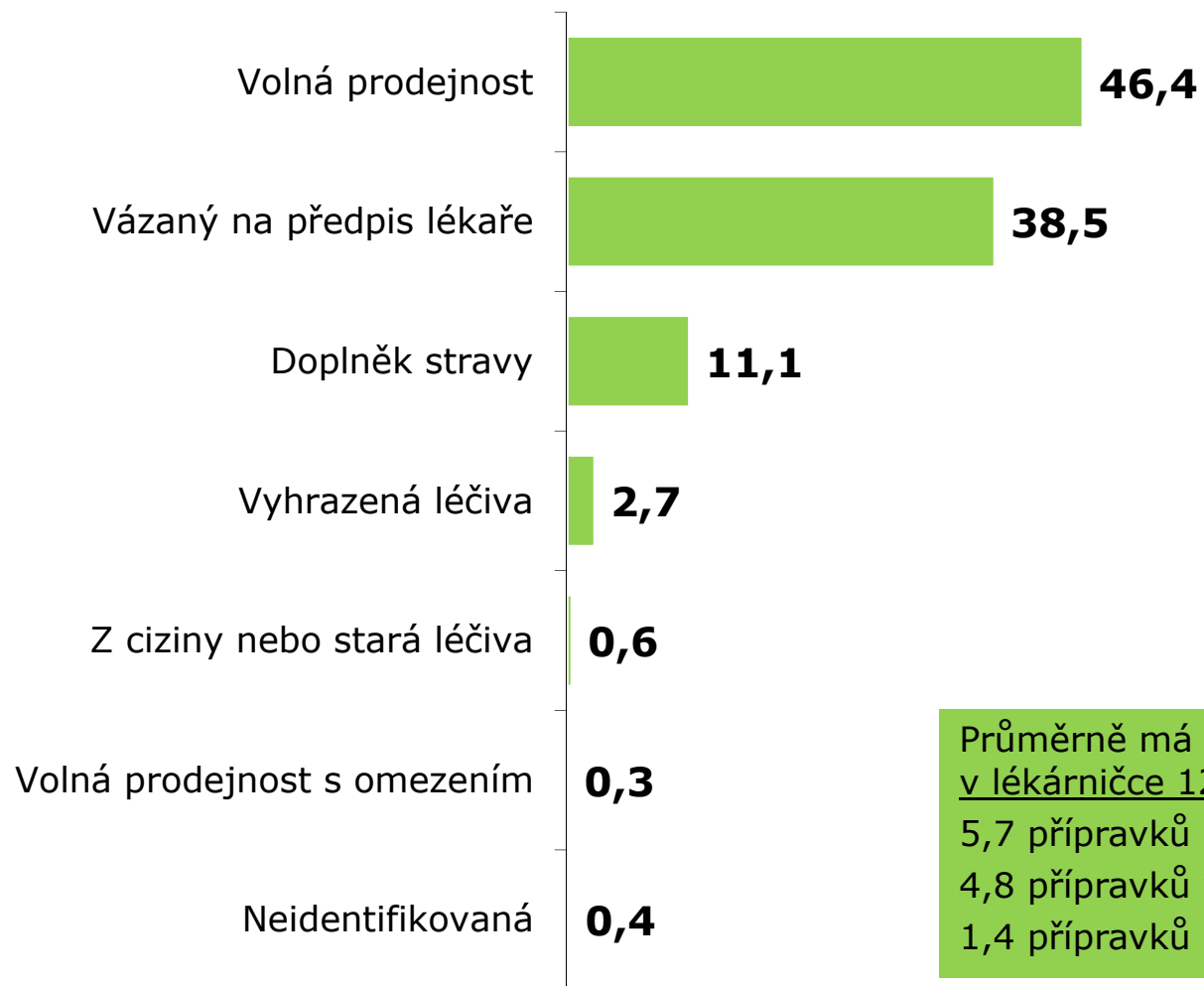
		Průměrný počet léčiv
Osoby v domácnosti	Jedna	10
	Dvě	12
	Tři	14
	Čtyři	16
	5 a více	16
Velikost obce	Do 999 obyvatel	13
	1000 - 4999 obyv.	11
	5000 - 19999 obyv.	14
	20000 - 99999 obyv.	11
	Nad 100 000 obyv.	13

		Průměrný počet léčiv
Příjem domácnosti	Do 15.000 Kč	10
	15.001-25.000 Kč	12
	25.001-35.000 Kč	13
	35.001-45.000 Kč	14
	45.000+ Kč	15
Rodinný stav	Svobodný(á)	9
	S partnerem/kou	13
	Ženatý/vdaná	15
	Rozvedený(á)	10
	Vdova/vdovec	11

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Typ prodejnosti léčivých přípravků – „unikátní“ léky

ZÁKLAD: Všechny léky, n=12894

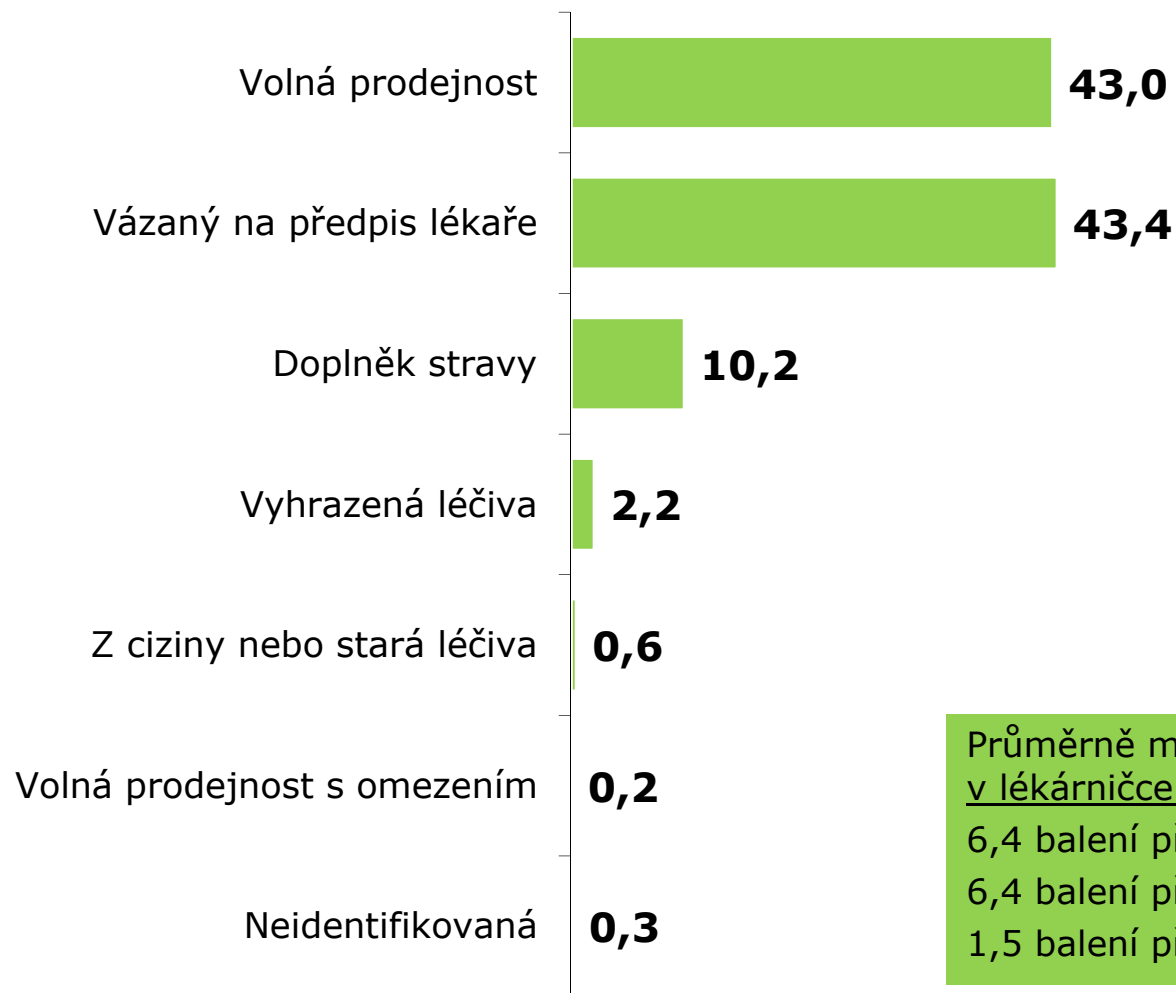

Průměrně má každá domácnost v lékárnice 12 různých/unikátních léčiv, z toho je: 5,7 přípravků volně prodejných, 4,8 přípravků vázaných na recept, 1,4 přípravků - doplňků stravy

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Typ prodejnosti léčivých přípravků – všechna balení

ZÁKLAD: Všechna balení léků, n=15608

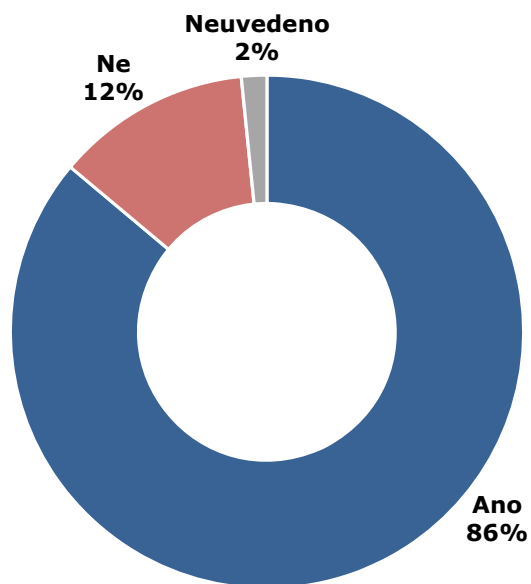
Průměrně má každá domácnost v lékárnice 15 kusů/balení léčiv, z toho je:
6,4 balení přípravků volně prodejných
6,4 balení přípravků vázaných na recept
1,5 balení přípravků - doplňků stravy

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Většina léků je načatých

L5. Je lék načatý?

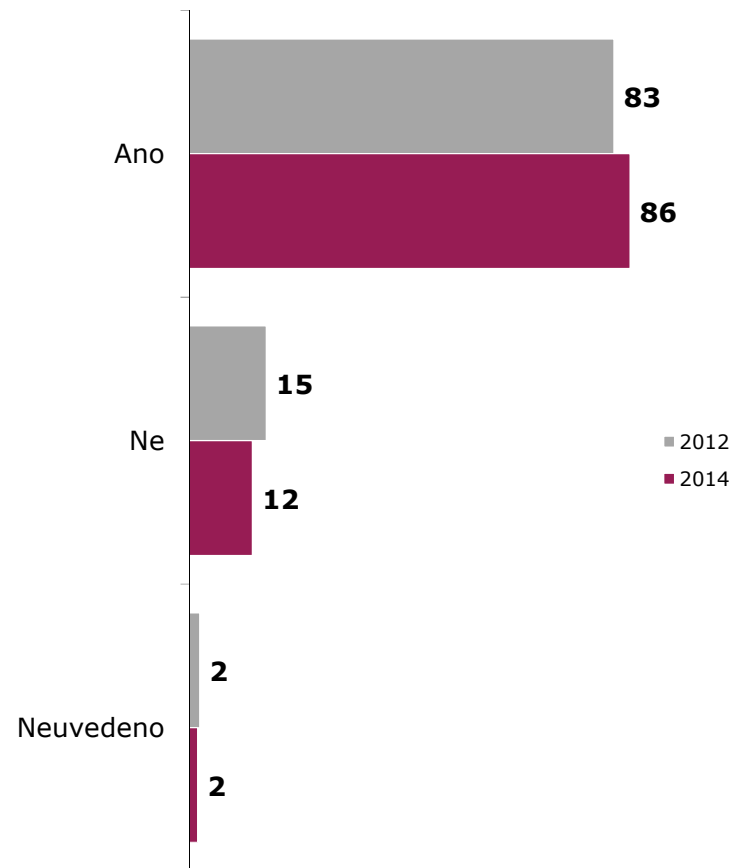
ZÁKLAD: Všechna balení léků, n=15608

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

L5. Je lék načatý?

ZÁKLAD: Všechna balení léků, n=34105 (2012) / n=15608 (2014)

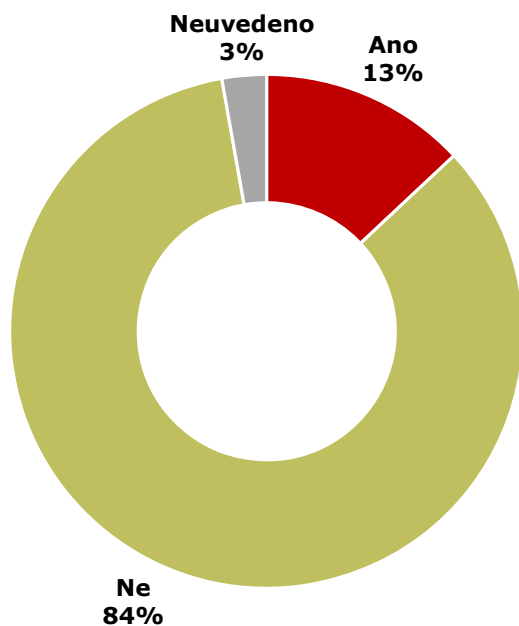

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Většina léků je neprošlých

L6. Je lék prošlý?

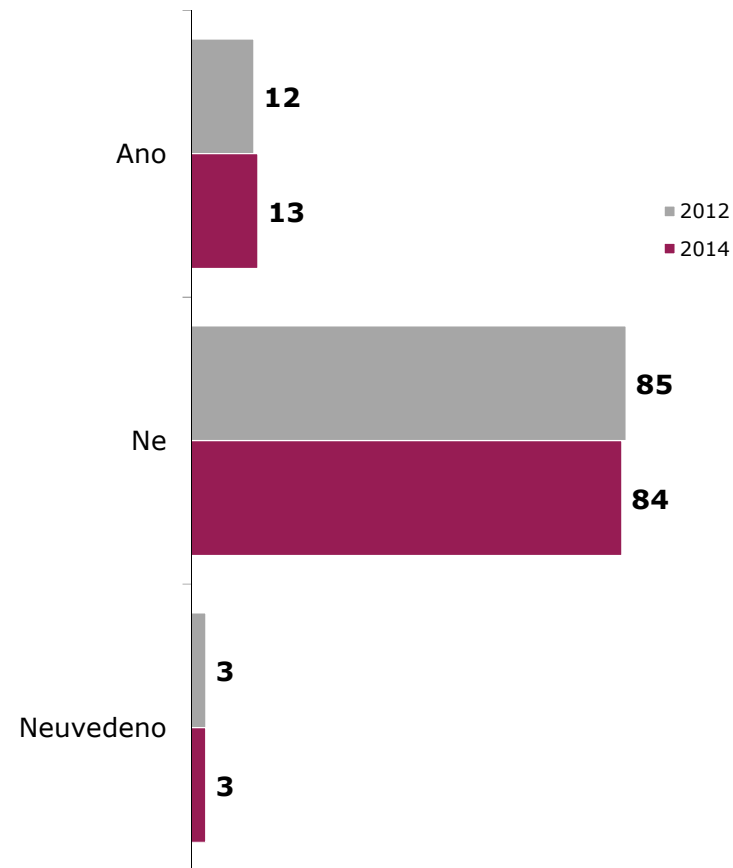
ZÁKLAD: Všechna balení léků, n=15608

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

L6. Je lék prošlý?

ZÁKLAD: Všechna balení léků, n=34105 (2012) / n= (2014)

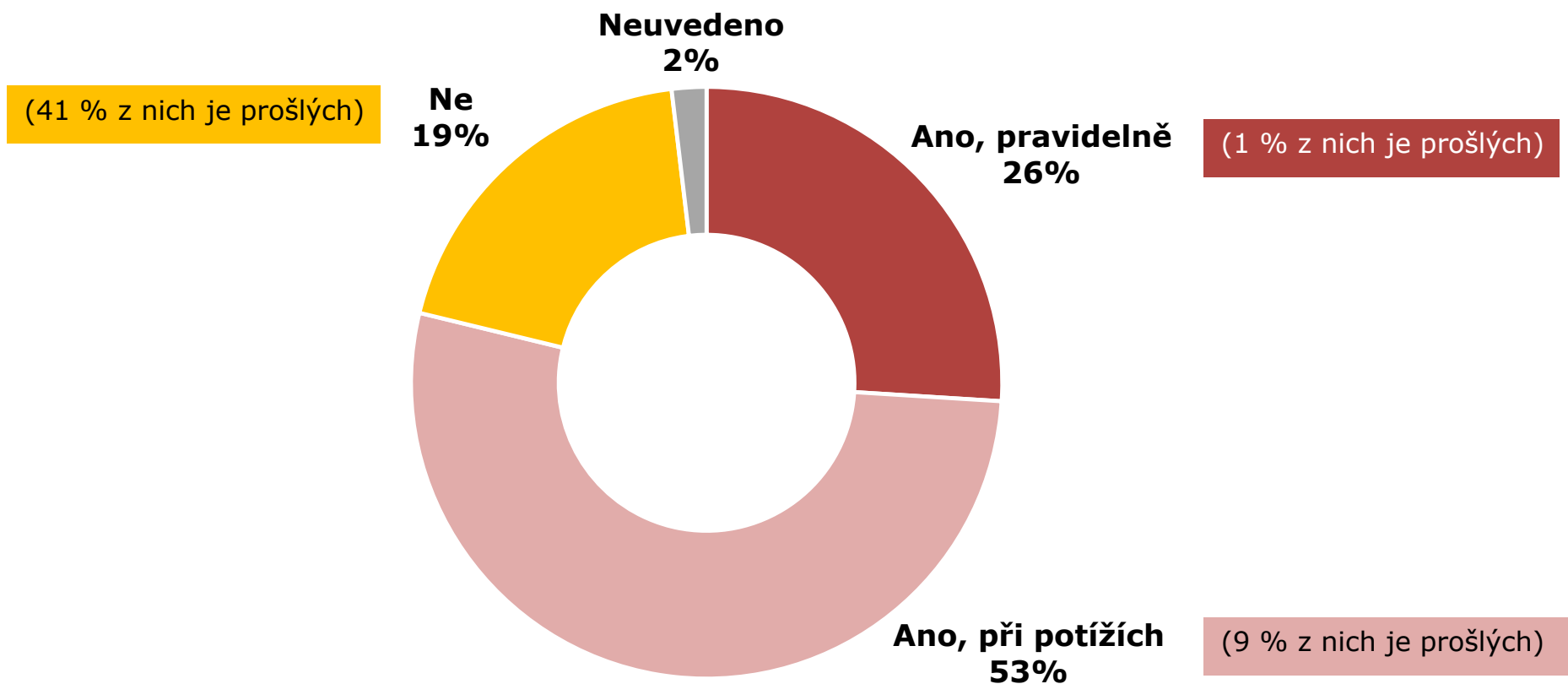

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Polovina léků je pacientem užívána pouze při potížích

L7. Je léčivo pacientem pravidelně užíváno?

ZÁKLAD: Všechna balení léků, n=15608

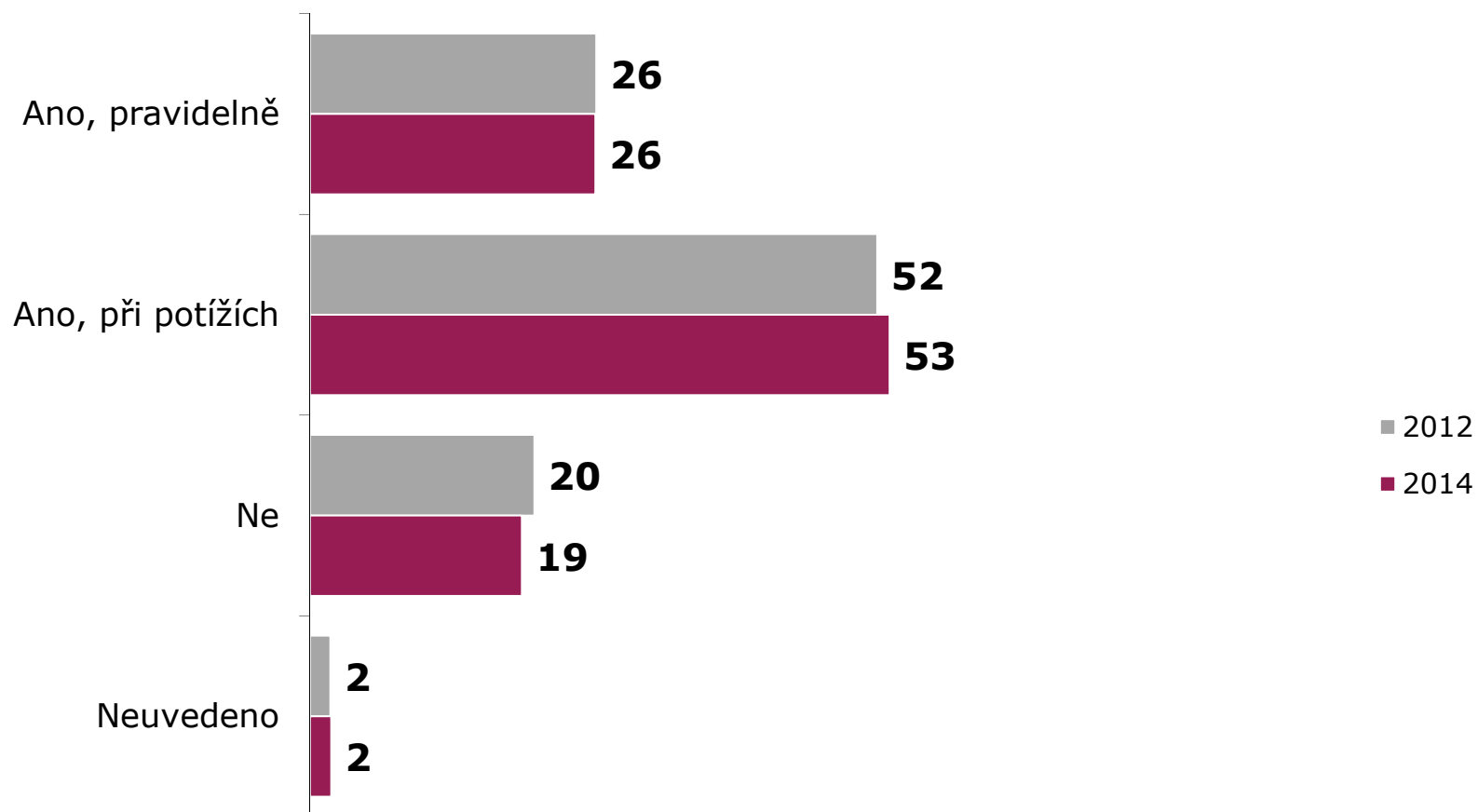

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

L7. Je léčivo pacientem pravidelně užíváno?

ZÁKLAD: Všechna balení léků, n=34105 (2012) / n=15608 (2014)

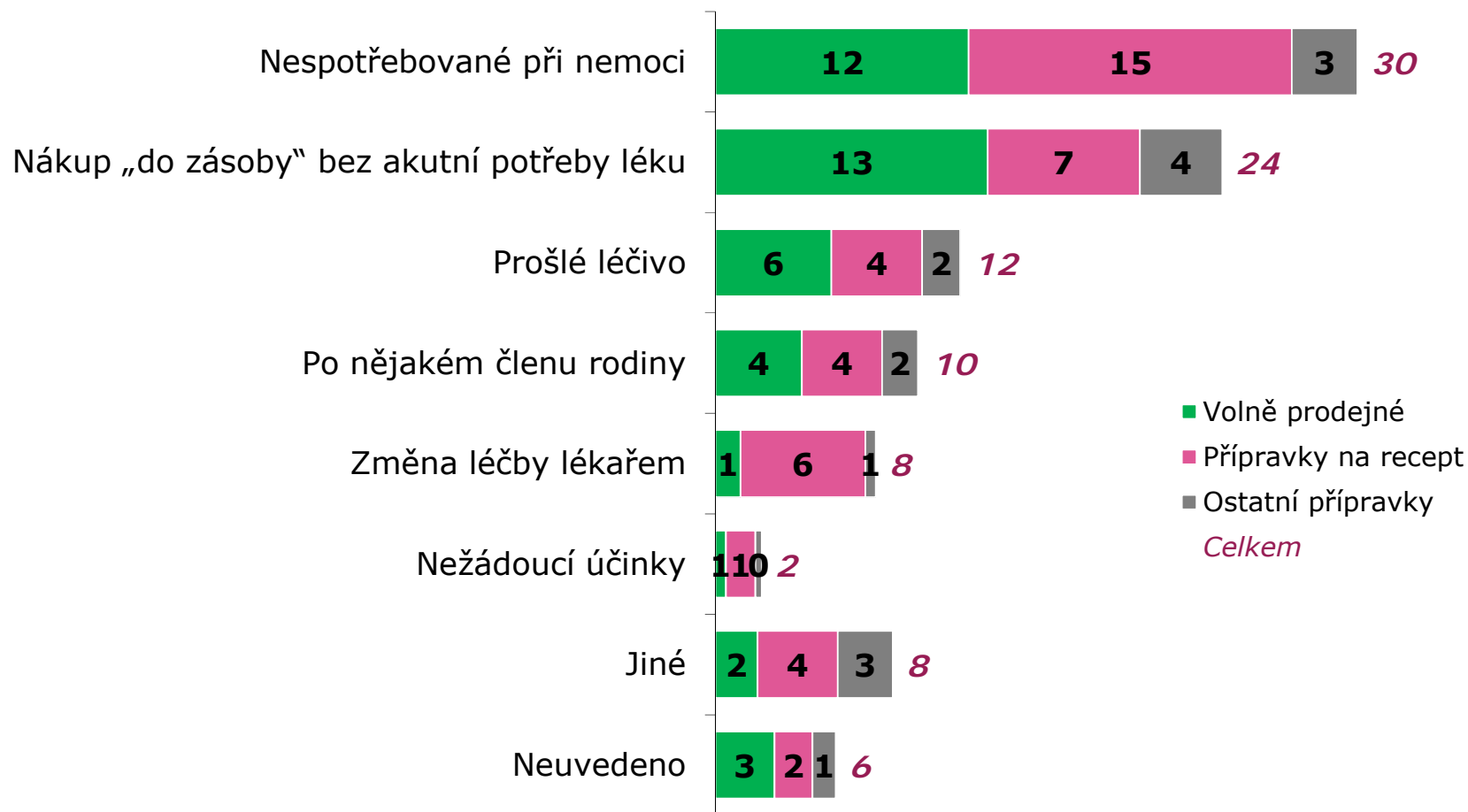

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

1/3 léků je nespotřebovaná po nemoci, 1/4 je do zásoby

L8. Z jakého důvodu není léčivo používáno?

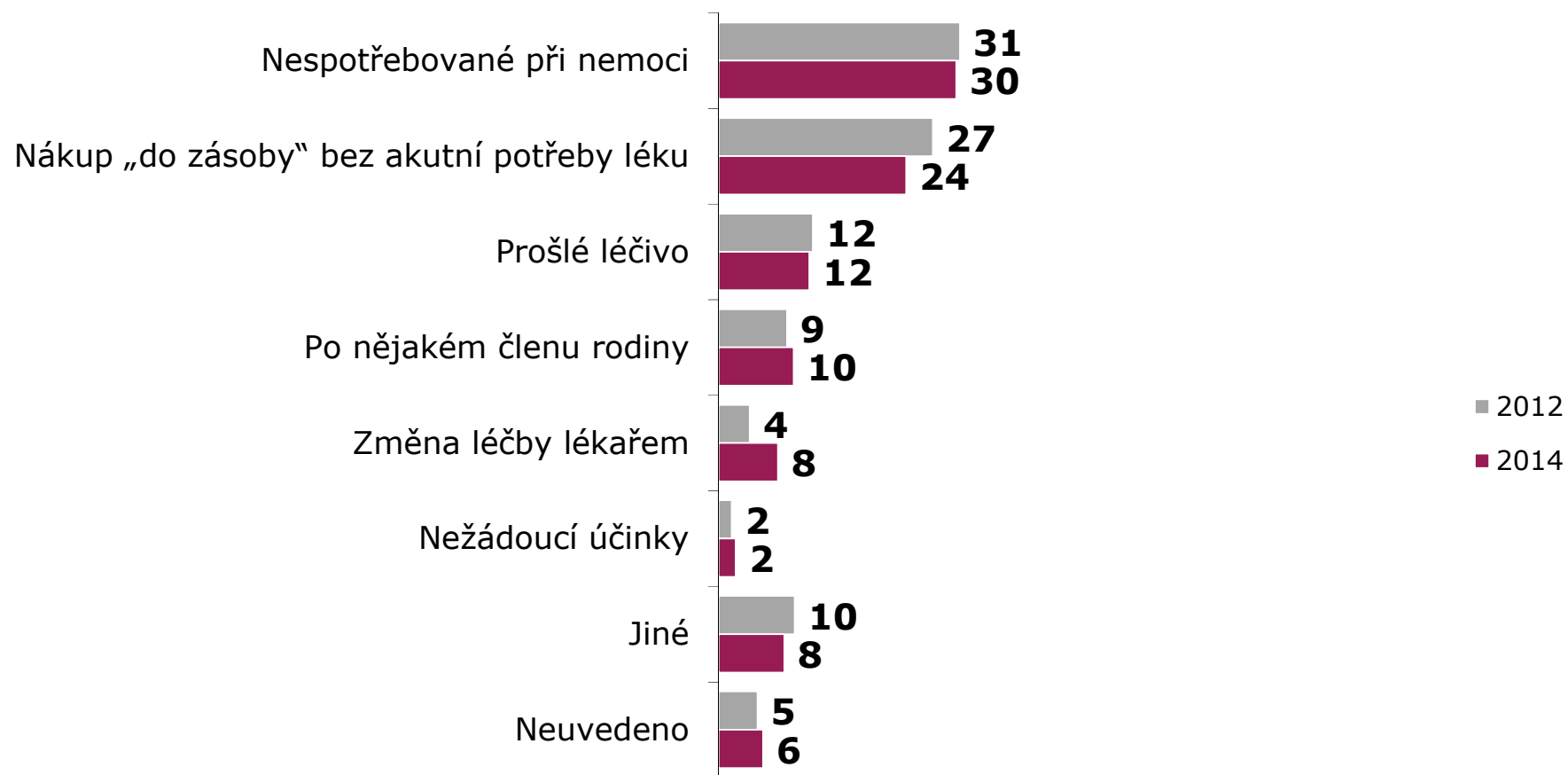
ZÁKLAD: Všechna balení léků, která nejsou pacientem užívaná, n=3006

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

L8. Z jakého důvodu není léčivo používáno?

ZÁKLAD: Všechna balení léků, která nejsou pacientem užívána, n=6968 (2012) / n=3006 (2014)

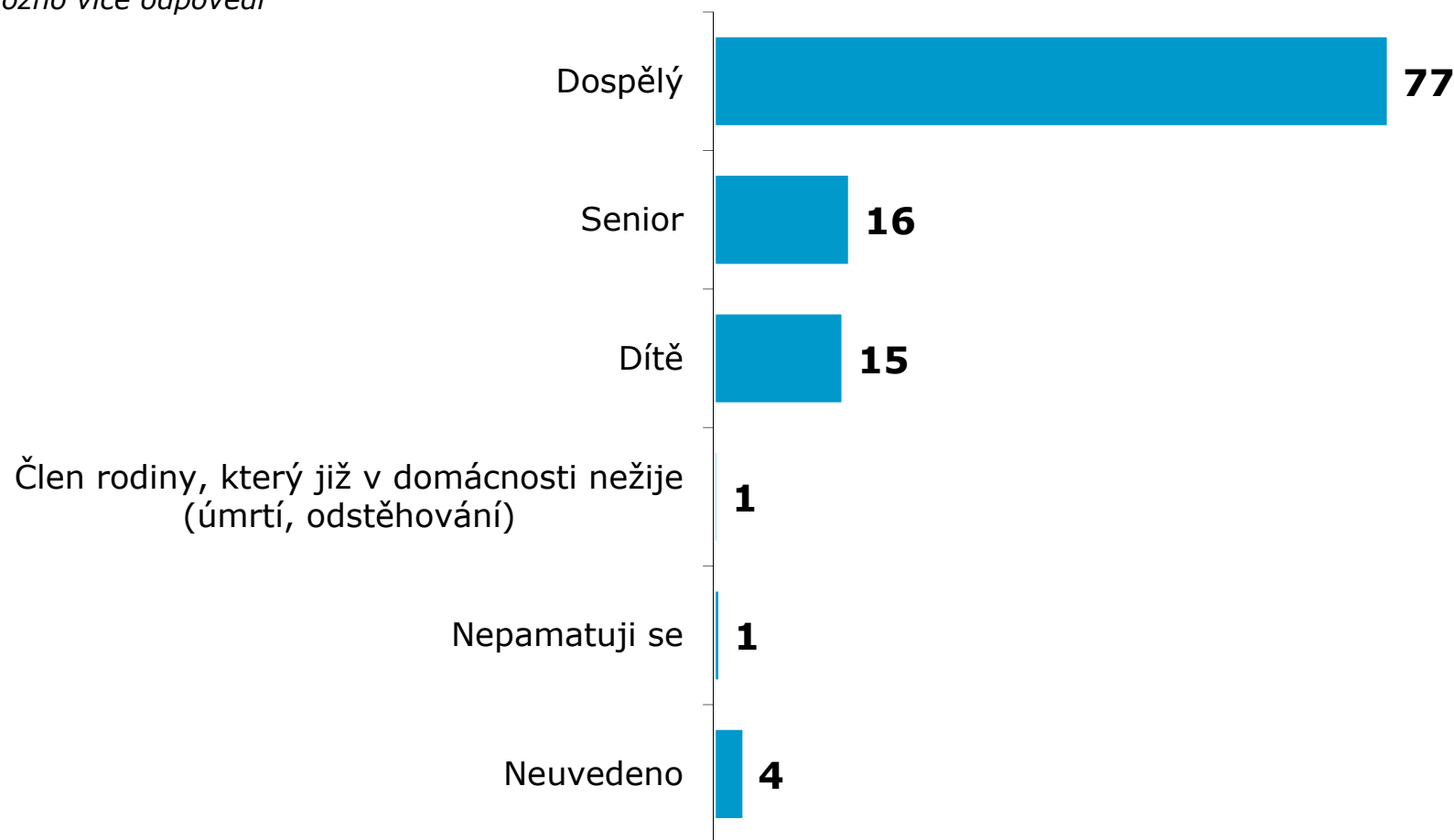

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Určení léčiva v domácnosti

L9. Pro koho je léčivo určeno?

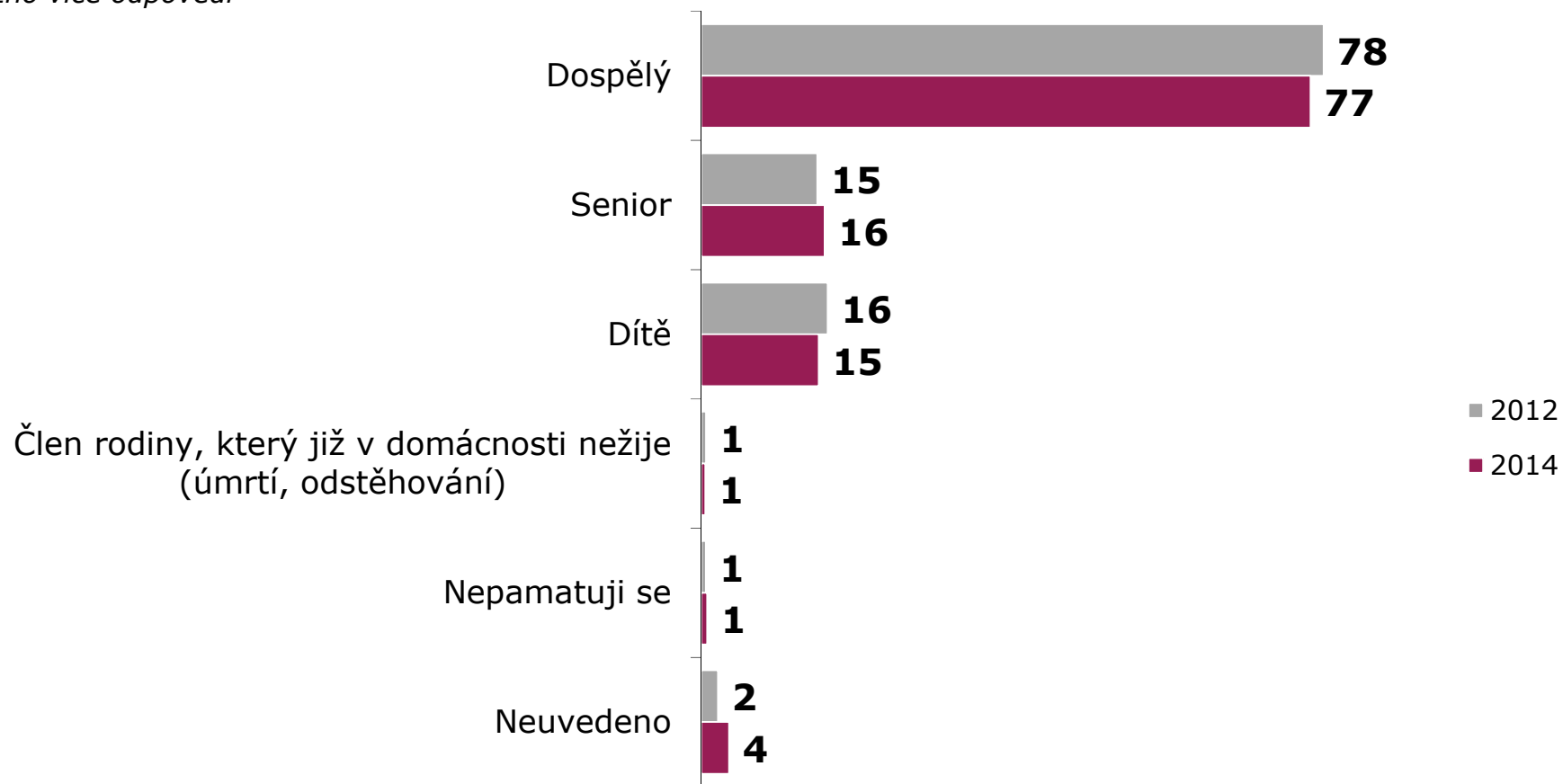
ZÁKLAD: Všechna balení léků, n=15608
Možno více odpovědí

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

L9. Pro koho je léčivo určeno?

ZÁKLAD: Všechna balení léků, n=34105 (2012) / n=15608 (2014)
Možno více odpovědí

ZDROJ: STEM/MARK - Reálné využití léčiv a jeho finanční dopad na zdravotní systém v ČR, Říjen 2014 [údaje v grafu v %]

Dotazník

<p align="center"> STEM/MARK <small>MARKETINGOVÝ VÝZKUM JE DIALOG</small> Chlumčanského 5/497, Praha 8, 180 00 Léčiva v domácnosti – C3792 Srpen - září 2014 </p>																			
Tazatel				Kodér				Děrovač 1				Děrovač 2				Respondent			
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Dobrý den, jmenuji se..... a jsem tazatelkou (tazatelem) společnosti STEM/MARK, která se zabývá výzkumem trhu a veřejného mínění a v rámci této činnosti také projekty z oblasti zdravotnictví. V současné době provádíme dotazování mezi domácnostmi v rámci celé České republiky zaměřené na léčivé přípravky. Zaručujeme Vám naprostou anonymitu Vašich názorů, neboť Vaše odpovědi budou vyhodnoceny neadresně společně s ostatními odpověďmi dotazovaných respondentů v ČR. Dotazování bude trvat asi 40 minut.

1. Kontrolujete stav a dobu použitelnosti léků, které doma máte?

Ano, pravidelně	1
Ano, čas od času	2
Pouze výjimečně	3
Pouze u těch, které bych chtěl/a právě použít	4
Léky nikdy nekontroluji	5

2. Máte doma nějaké léky, které jste nikdy nepoužili?

Ano, většinu	1 --> otázka 3
Ano, poměrně mnoho	2 --> otázka 3
Ano, některé léky jsem nikdy nepoužil/a	3 --> otázka 3
Ne, doma mám pouze ty léky, které pravidelně nebo alespoň občas užívám	4 --> otázka 4

Pozor filtr: Pokud v předchozí otázce odpověděli 1,2,3

3. Z jakého důvodu máte doma léky, které nepoužíváte? Možno více odpovědi

Byla mi nasazena jiná léčba a lék mi doma zbyl	1
Při léčbě se objevily nežádoucí účinky a lék jsem vysadil/a	2
Lék má prošlou dobu použitelnosti	3
Lék doma zbyl po jiném členu rodiny, který již zemřel	4
Lék mám doma „do zásoby“	5
Jiné důvody	6
<i>Typičtě.....</i>	

Odpovídají všichni

4. Víte, že nepoužitelné léky můžete bezplatně vrátit v jakékoli lékárně, která se postará o jejich likvidaci?

Ano, vím	1
Ne, o tom nevím	2

5. Jakým způsobem nakládáte s léky, které již nechcete používat? Možno více odpovědi

Vyhodím je do popelnice spolu s běžným odpadem	1
Spláchnu je do WC	2
Odevzdám je někomu z příbuzných	3
Odevzdám je lékaři nebo sestře v ordinaci	4
Odevzdám je v lékárně	5
Odevzdám je do sběrného dvora	6
Nikam je neodevzdávám, nechávám si je doma	7

6. Víte, že léky je třeba skladovat za určitých podmínek (teplota, světlo) a že je tato informace uvedena v příbalové informaci?

Ano, vím	1 --> otázka 7
Ne, nevím	2 --> otázka 8

Pozor filtr: Pokud v předchozí otázce odpověděli 1

7. Skladujete léčivé přípravky přesně podle těchto doporučení?

Ano, vždy si příbalový leták přečtu a skladuju lék přesně podle něj	1
Někdy na to zapomenu a lék skladuju jinak, než je doporučeno	2
Všechny léky skladuju stejně, nezjišťuji podrobnosti o jejich správném skladování	3

Odpovídají všichni

8. Užíváte léčivé přípravky přesně tak, jak Vám doporučil lékař nebo lékárník?

Ano	1
Většinou ano, ale občas si lék vezmu jinak, než mi bylo doporučeno	2
Nevím, nejsem si jistý/á	3
Ne, lék si vezmu tehdy, když si na to vzpomenu	4

9. Čtete vždy příbalovou informaci léčivého přípravku?

Ano, vždy	1 --> otázka 10
Pouze u léků, které neznám a nejsem si jist jejich užíváním	2 --> otázka 10
Příbalovou informaci čtu pouze výjimečně	3 --> otázka 10
Příbalovou informaci nikdy nečtu	4 --> otázka 11

Pozor filtr: Pokud v předchozí otázce odpověděli 1,2,3

10. V případě, že příbalovou informaci čtete, rozumíte jejímu obsahu?

Ano, rozumím	1 --> otázka 11
Ne, nerozumím	2 --> otázka 11

Dotazník

Pozor filtr: Pokud v předchozí otázce odpověděli 2

11. V případě, že příbalové informace nerozumíte, jak tuto situaci řešíte? *Možno více odpovědí*

Poradím se s někým z příbuzných či přátel	1
Poradím se s lékařem	2
Poradím se s lékárníkem	3
Nijak to neřeším a lék neužívám	4
Nijak to neřeším a lék užívám dle vlastního odhadu	5

Odpovídají všichni

Nakonec ještě několik údajů pro statistické zpracování.

S1. Kolik je Vám let?

Pokyn: Vypište do rámečku!

--	--

S2. Pohlaví dotázaného:

Muž	1
Žena	2

S3. Jaké je Vaše nejvyšší školní vzdělání?

Základní bez vyučení	1
Vyučen bez maturity	2
Maturita	3
Vysoká škola	4

S4. Rodinný stav:

Svobodný(á)	1
Žije s partnerem / partnerkou	2
Ženatý/vdaná	3
Rozvedený(á)	4
Vdova/vdovec	5

S5. Kolik je ve Vaší domácnosti celkem osob včetně Vás? Řekněte mi, prosím, kolik z toho je ekonomicky činných a kolik je závislých dětí, tj. dětí, které ještě nemají svůj vlastní příjem.

POČET OSOB CELKEM:

--

Z TOHO ekonomicky činných:

--

Z TOHO závislých dětí:

--

S6. Jaké jsou celkové čisté měsíční příjmy ze zaměstnání, z vedlejších výdělků, z podnikání a ze sociálního zabezpečení za všechny členy Vaší domácnosti?

Příjem domácnosti v Kč:

--	--	--	--	--	--

3

S7. Jaké je Vaše sociální postavení?

Student, učeň	1
Důchodce- pracující	2
Důchodce - nepracující	3
Nezaměstnaný	4
V domácnosti (včetně MD)	5
Zaměstnanec	6
Živnostník, svobodné povolání, soukromý zemědělec	7
Majitel obchodní firmy bez zaměstnanců	8
Majitel obchodní firmy se zaměstnanci	9

S8. Velikost obce:

Vesnice do 999 obyvatel	1
Obec 1000 - 4999 obyvatel	2
Město s 5000 - 19999 obyvatel	3
Město s 20000 - 99999 obyvatel	4
Velkoměsto nad 100 000 obyvatel	5

S9. Okres trvalého bydliště:

Okres: .....

--	--	--

S10. Datum šetření:

den:

--	--

měsíc:

--	--

S10. Čas návštěvy v domácnosti:

Od: ..... do: .....

Nyní, prosím, požádejte o lékárníčku a jděte na následující otázku.

12. Vypište všechna místa, kde jsou v domácnosti léky uloženy?

Nezapínejte nás místnost, ale konkrétní místo/způsob uložení. Možno více odpovědí

Lékárnička (originální krabička nebo taštička s křížem)	1
Zásuvka	2
Krabice	3
Skříňka určená pouze na léky	4
Lednička	5
Jen tak v polici	6
Někde jinde, kde	7
.....	

Pokračujte výpisem všech léků do příložených karet.

4

Karty

Č.	Název léčivého přípravku	Velikost původního balení (je napsáno na obalu krabičky)	Typ balení 1 Balení tablet 2 Blistr/platičko 3 Lahvička 4 Tuba/Mast/Gel 5 Čípky 6 Sprej 7 Injekce 8 Lék připravený v lékárně 9 Jiné	Počet balení/ blistrů	Načaté		Prošlé		Pacientem pravidelně užívané 1 Ano, pravidelně 2 Ano, při potížích 3 Ne <i>Pokud 3 →</i>	Nepoužívané z důvodu (vyberte nejvhodnější) 1 Změna léčby lékařem 2 Prošlé léčivo 3 Po nějakém členu rodiny 4 Nežádoucí účinky 5 Nákup „do zásoby“ bez akutní potřeby léku 6 Nespotřebované při nemoci 7 Jiné (nevyplívejte)							Pro koho je léčivo určeno (možno více odpovědí) 1 Dítě 2 Dospělý 3 Senior 4 Člen rodiny, který již v domácnosti nežije (úmrtí, odstěhování) 5 Nepamatuji se (nenabízíte)						
					1	2	1	2		1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4
1			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
2			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
3			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
4			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
5			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
6			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
7			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
8			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
9			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
10			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
11			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
12			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
13			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
14			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
15			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
16			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
17			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
18			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
19			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
20			1 2 3 4 5 6 7 8 9		1	2	1	2	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5